

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Türkiyat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı

KÜLTÜREL DİPLOMASİ: ALMANYA VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Ahmet ALEMDAR

Yüksek Lisans

Ankara, 2018

KÜLTÜREL DİPLOMASİ: ALMANYA VE TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Ahmet ALEMDAR

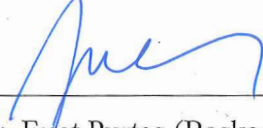
Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Türkiyat Araştırmaları Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans

Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Ahmet ALEMDAR tarafından hazırlanan “Kültürel Diplomasi: Almanya ve Türkiye Örneği” başlıklı bu çalışma, 25/05/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Fırat Purtaş (Başkan)

Prof. Dr. Evgenia Kermeli Ünal (Danışman)

Prof. Dr. Yunus Koç

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

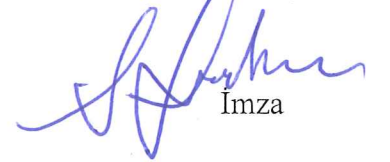
Prof. Dr. Yunus KOÇ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin *iki* yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

19/06/2018

İmza

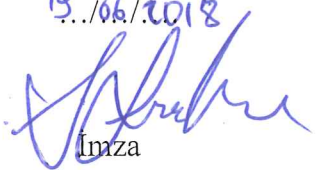
Ahmet ALEMDAR

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- Tezimin tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir. (Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir.)
- Tezimin .../.../... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum. (Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.)
- Tezimin 18/06/2018 tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.
- Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi

18/06/2018

İmza

Ahmet ALEMDAR

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Evgenia KERMELİ ÜNAL danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

19/06/2018

İmza

Ahmet ALEMDAR

ÖZET

[ALEMDAR, Ahmet]. *[Kültürel Diplomasi: Almanya ve Türkiye Örneği]*, [Yüksek Lisans], Ankara, [2018].

Almanya ve Türkiye'nin kültürel diplomasi çalışmalarını karşılaştırmalı olarak inceleme amacıyla hazırlanan bu tez çalışmasında her iki ülkenin kültürel diplomasi kapsamında yürüttüğü faaliyetler ve uygulayıcı kurumlarına ilişkin durum ortaya konmaktadır.

Geleneksel diplomasi, kamu diplomasisi, yumuşak güç, kamu ve kültürel diplomasi kavramlarının uluslararası ilişkiler çerçevesinde tarihsel süreç içerisindeki gelişimi ele alınmıştır. Bu çerçevede, kültürel diplomasi araçlarının; eğitim, bilim, sanat, dil, spor, diaspora, din ve medya gibi başlıklarında toplumlar arasındaki ilişkilerdeki yeri analiz edilmiştir.

Söz konusu kültürel diplomasi araçları dikkate alınarak Almanya ve Türkiye örnekleri detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Buna paralel olarak kültürel diplomasiyi icra eden kurumların yapısı da incelenmiştir.

Sonuç olarak kültürel diplomasi toplumlara yaptığı katkı ortaya konmuş, bu alanda yürütülen faaliyetlere önem verilmesi ve yeterli seviyede bütçe imkânının sağlanmasının faydalı olacağı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Diplomasi, Kültürel Diplomasi, Yumuşak Güç, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye Bursları, TİKA, TRTWORLD, GÖTHE, DAAD, Alman Vakıfları, Deutsche Welle, Türkiye, Almanya.

ABSTRACT

[ALEMDAR, Ahmet]. *[Cultural Diplomacy: The Case of Germany and Turkey]*, [Master's Thesis], Ankara, [2018].

This thesis by analyzing in a comparative manner the cultural diplomacy works of Germany and of Turkey, it discussed their activities conducted within the framework of cultural diplomacy as well as the institutions entrusted with its implementation.

The historical development of concepts such as traditional diplomacy, civil diplomacy, soft power and cultural diplomacy within the framework of international relations is argued. Thus this thesis investigated the means of cultural diplomacy and its impact on community interactions in areas like education, science, arts, language, sport, diaspora issues, religion and media.

The means of cultural diplomacy in both Germany and Turkey were debated alongside the structure of institutions conducting cultural diplomacy.

Finally, the impact on international relations of cultural diplomacy activities is assessed. In conclusion it is imperative to stress the significance of conducted activities and to provide them with the necessary budgetary facilities.

Key Words

Diplomacy, cultural diplomacy, soft power, Yunus Emre Institute, Administration for Turks Living Abroad and Related Communities, Türkiye Scholarships, TİKA, TRTWORLD, GÖTHER, DAAD, German Foundations, Deutsche Welle, Turkey, Germany.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
TABLOLAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
GİRİŞ	9
1. BÖLÜM: DİPLOMASİ	13
1.1. Diplomaside Yeni Uygulamalar	16
1.1.1. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç	17
1.1.2. Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi	18
1.1.3. Kamu Diplomasisi Araçları ve Uygulama Alanları	18
1.2. Kültürel Diplomasi	22
1.2.2. Kültürel Diplomasinin Tarihsel Gelişimi	27
1.2.3. Kültürel Diplomasi Araçları	35
1.2.3.1. Sanat	36
1.2.3.2. Sergiler	38
1.2.3.3. Mübadele Programları.....	39
1.2.3.4. Eğitim Programları.....	40
1.2.3.5. Yayıncılık Faaliyetleri.....	40
1.2.3.6. Dil Öğretimi	41
1.2.3.6. Uluslararası Yayıncılık.....	41
1.2.3.6. Hediyeler	42
1.2.3.6. Dinleme	43
1.2.3.6. Din.....	43
1.2.3.6. Spor Etkinlikleri	43
1.2.3.6. Diaspora	44
2. BÖLÜM: ALMANYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ.....	45

2.1. Kültürel Diplomasinin Alman Dış Politikasındaki Yeri.....	45
2.2. Kültürel Diplomasi Çalışmalarının Finansmanı	50
2.3. Almanya Kültürel Diplomasisinin Yoğunlaştığı Alanlar	51
2.3.1. Kültür ve Sanat Çalışmaları	51
2.3.2. Eğitim ve Bilim Çalışmaları.....	54
2.3.3. Değişim Programları	58
2.3.4. Kültür ve Dil Çalışmaları	60
2.3.5. Kültür ve Spor Çalışmaları.....	61
2.3.6. Kültür ve Din Çalışmaları	62
2.3.7. Kültür ve Diaspora Çalışmaları.....	64
2.4.8. İletişim ve Medya Çalışmaları	65
2.4. Almanya'nın Kültürel Diplomasi Aktörleri ve Faaliyetleri.....	66
2.4.1. GÖTHE Enstitüsü	67
2.4.2. DAAD – Alman Akademik Değişim Servisi	68
2.4.3. Alexander von Humboldt Vakfı.....	70
2.4.4. Dış İlişkiler Enstitüsü-İFA	71
2.4.5. Yurtdışı Okullar Merkezi-ZFA	71
2.4.6. Alman Arkeoloji Enstitüsü-DAI	72
2.4.7. Max Weber Vakfı.....	73
2.4.8. Federal Kültür Vakfı	74
2.4.9. Dünya Kültürleri Evi-HKW	75
2.4.10. Deutsche Welle	76
2.5. Almanya'nın Kültürel Diplomasi Devlet Dışı Aktörleri ve Faaliyetleri ...	78
2.5.1. Friedrich-Ebert Vakfı	78
2.5.2. Konrad Adenauer Vakfı	79
2.5.3. Friedrich-Naumann Vakfı	80
2.5.3. Heinrich Böll Vakfı.....	81
3. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ.....	83
3.1. Kültürel Diplomasinin Türk Dış Politikasındaki Yeri.....	83
3.2. Kültürel Diplomasi Çalışmalarının Finansmanı	93
3.3. Türkiye Kültürel Diplomasisinin Yoğunlaştığı Alanlar	95
3.3.1. Kültür ve Sanat Çalışmaları	96

3.3.2. Eğitim ve Bilim Çalışmaları.....	99
3.3.3. Değişim Programları	102
3.3.4. Kültür ve Dil Çalışmaları	103
3.3.5. Kültür ve Spor Çalışmaları.....	105
3.3.6. Kültür ve Din Çalışmaları	105
3.3.7. Kültür ve Diaspora Çalışmaları.....	108
3.4.8. İletişim ve Medya Çalışmaları	109
3.4. Türkiye'nin Kültürel Diplomasi Aktörleri ve Faaliyetleri.....	111
3.4.1. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü	111
3.4.1. Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı	112
3.4.2. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	113
3.4.3. Yunus Emre Enstitüsü.....	115
3.4.4. Türkiye Maarif Vakfı	116
3.4.5. Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	117
3.4.6. TRT	118
3.4.6.1. TRT World	118
3.4.6.2. TRT El Arabia.....	119
3.4.6.3. TRT Avaz.....	119
3.4.6.4. TRT Kürdi	120
SONUÇ	122
KAYNAKÇA	125
EK 1. Bildirim	141
EK 2. Yayımlama ve Fikri Mülkiyet Hakları Beyanı	142
EK 3. Etik Beyan	143
EK 4. Etik Kurul İzni Muafiyeti Formu	144
EK 5. Orijinallik Raporu	146
EK 6. Turnitin Benzerlik İndeksi	148

KISALTMALAR

AA	Auswärtiges Amt
AKBP	Auswärtige Kultur und Bildungspolitik
AKBP 20	20. Bericht der Bundesregierung Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik
BYEGM-FR	Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu
DİB-FR	Diyanet İşleri Başkanlığı Faaliyet Raporu
FNS	Friedrich-Naumann Stiftung
2. KP	İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
5. KP	Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
6. KP	Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı
7. KP	Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
8. KP	Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
10. KP	Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı
KAS	Konrad Adenauer Stiftung
MPG-ZF	Max-Planck-Gesellschaft Zahlen & Fakten
MKŞ-KDK	III. Milli Kültür Şurası, Kültür Diplomasisi Komisyonu
MKŞ-KEK	III. Milli Kültür Şurası, Kültür Ekonomisi Komisyonu
MKŞ-MKK	III. Milli Kültür Şurası, Medya ve Kültür Komisyonu
MKŞ-YTKK	III. Milli Kültür Şurası, Yurtdışı Türkler ve Kültür Komisyonu
MKŞ-EP	III. Milli Kültür Şurası, Eylem Planı
KB-BS	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı – Bütçe Sunumu
MEB-BS	T. C. Millî Eğitim Bakanlığı – Bütçe Sunuşu
TÜBİTAK-FR	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Faaliyet Raporu
YEE-SP	Yunus Emre Enstitüsü Stratejik Planı
YKEP	Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası
YTB-MDBR	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Mali Durum ve Beklentiler Raporu
TİKA-FR	TİKA Faaliyet Raporu
TRT-FR	TRT Faaliyet Raporu

TABLÖLAR

TABLO 1: 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu – Kurum Bütçeleri.....	94
TABLO 2: Enstitü, Vakıf ve Şirket Bütçeleri.....	95

ŞEKİLLER

ŞEKİL 1: Almanya Federal Meclisi Tarafından Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası Bağlamında Yapılacak Çalışmalar İçin Ayrılan Bütçenin Bakanlıklara Göre Dağılımı	50
---	----

GİRİŞ

Diplomaside yumuşak güç kavramının yerleşmeye başlamasıyla, kültürel diplomasi bu kapsamda öne çıkan araçlardan bir haline gelmiştir. Kültürel diplomasinin tarihsel süreç içerisinde gelişimi, kavrama ilişkin bakış açıları ve akademik değerlendirmeler ile birlikte Almanya ve Türkiye'nin uyguladıkları kültürel diplomasi çalışmaları bu tezin araştırma konusudur.

Türkiye'de yumuşak güç ve kültürel diplomasi konularında yazılmış tezlerin içerisinde Türkiye ve Almanya örneklerini karşılaştırmalı olarak inceleyen ayrıntılı bir çalışma bulunmamaktadır. Almanya'nın kültürel diplomasi alanında öne çıkan ülkelerden biri olması ve Türkiye'nin son dönemlerde yumuşak güç bağlamında yürüttüğü çalışmalara verdiği önemin artması bu iki ülke örneğinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi hususunda bu araştırmanın yapılmasını teşvik etmiştir.

Tez çalışmasında, kültürel diplomasi içeriğine dâhil olan konular, Almanya ve Türkiye örnekleri özelinde; tarihsel süreç içerisindeki tecrübeleri, uyguladıkları kültürel diplomasi yöntemleri ve uygulama alanlarını kapsayacak şekilde detaylı olarak ele alınmıştır. Çalışmanın amacı genel itibarıyla, Almanya ve Türkiye'nin kültürel diplomasi planlama ve uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesidir.

Araştırma konusu ele alınırken, öncelikle *diplomasi*, *kamu diplomasisi kavramları tartışılmış*, *kültür propagandası ve kültürel diplomasi* kavramlarının oluşumu ve gelişimi süreci işlenmiştir. Bu bölümde devletlerarası ilişkilerde diplomasi kavramının kurumsallaşması, meydana gelen iki dünya savaşı ve soğuk savaş süresince yürütülen kültürel propaganda süreçleri, soğuk savaş sonrası yumuşak güç kavramının önemini arttırarak kültürel diplomasiyi önemli bir uluslararası halkla ilişkiler aracı haline getirmesi süreçleri ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

Kamu diplomasisi kavramını detaylı bir şekilde ele alan ve Türkiye örneğine geniş olarak yer veren "Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç" kitabının yazarı Vedat Demir kültürel diplomasinin yumuşak güç unsuru olarak önemine vurgu yapmaktadır.

Eski bir büyükelçi olan Temel İskit'in kaleme aldığı "Diplomasi Tarihi, Teorisi Kurumları ve Uygulaması" kitabı ise diplomasideki yeni yaklaşımlar arasında kültürel diplomasiye işaret etmektedir. Doktora tezini kitaplaştıran Gaye Aslı Sancar'ın "Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler" kitabı ise uluslararası halkla ilişkiler uygulamaları bağlamında kültürel diplomasi uygulamalarının önemli bir yeri bulunduğunu belirtmektedir. Türkiye'de kamu diplomasisi alanından yapılan araştırmalar arasında kültürel diplomasi çalışmalarından önemli bir detay olarak bahsedilirken, geniş ölçekte kültürel diplomasi araştırması yapılmış çalışma sayısı hala yetersizdir. Bu tez çalışması bu alanda yapılacak çalışmalara mütevazı bir katkı sağlama ve alana ilişkin akademik çalışmaların artmasını teşvik etmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Kültürel diplomasi ile ilgili bölümde literatürde geçen farklı görüş ve yaklaşımlara yer verilmiştir. Joseph S. Nye "Soft Power: The Means To Success In World Politics" kitabında kültürel diplomasiyi bir ülkenin "yumuşak gücünün" harekete geçirilmesi olarak tanımlamakta, bunun ise üç temele dayalı olarak gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bunlar; bir ülkenin kültürü, siyasi değerleri ve dış politikasıdır (Nye, 2004, s. 5). Kültür'ün, önemli bir uluslararası halkla ilişkiler uygulaması olarak öne çıkması, kavramın diplomasi içerisinde de kendisine ziyadesiyle önemli bir yer bulmasını sağlamıştır. Nitekim Almanya ve Fransa gibi kimi ülkeler dış politika önceliklerini kültürün diplomasiye yapacağı katkılar üzerinden şekillendirmektedir.¹ "Institute for Cultural Diplomacy" kültürel diplomasi konusunu uluslararası kamuoyunun gündeminde tutan ve bu alanla ilgili önemli akademik faaliyetler yürüten bir enstitüdür. Enstitünün online kütüphanesinde² yayınlanan akademik makaleler içerisinde kültürel diplomasi uygulamalarını inceleyen çalışmalardan da faydalanılmıştır.

¹ Ayrıntılı bilgi için:

1. "The Four Goals of French Foreign Cultural Policy"
<https://www.ifa.de/fileadmin/pdf/europanetz/north.pdf> (Erişim: 11.02.2018)
2. "Die "dritte Säule" der deutschen Außenpolitik"
<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2016/03/2016-03-09-auswaertige-kulturpolitik.html> (Erişim: 11.02.2018)

² "Institute for Cultural Diplomacy – Cultural Diplomacy Research"
http://www.culturaldiplomacy.org/academy/index.php?cdr_academic-articles_cultural-diplomacy
(Erişim: 11.02.2018)

Kültürel diplomasi'nin tarihsel gelişimine bakıldığında, kavramın kültür propagandası uygulaması olarak, gerçekleşen her iki dünya savaşı dönemlerinde ve devamındaki soğuk savaş süresince etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Heather F. Hurlburt ve Bill Ivey editörlüğünde hazırlanan “Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st-Century Perspective” çalışmasında kültürün, soğuk savaşın başlangıcında Amerikan diplomasisinde resmi bir yer kazandığı öne sürülmektedir (Heather, 2008, s. 1). Ayrıca Amerikan kültür diplomasi'sinin, soğuk savaş döneminde doruğa ulaştığı belirtilmektedir (Heather, 2008, s. 3). Amerika'nın soğuk savaş süresince uyguladığı kültür propagandası çalışmalarına geniş olarak yer verilirken, yapılan çalışmaların başarısına işaret edilmektedir. Bu çerçevede Kültür'ün diplomasi uygulamaları içerisindeki serüveni ele alınmıştır.

Sofia Kitsou'nun “The Power of Culture İn Diplomacy: The Case of U.S.” Cultural Diplomacy in France and Germany”, Krasimir Koev'in “The Role of Cultural Diplomacy for Intensifying the Cross Border Cooperation within Danube Region, Journal of Danubian Studies and Research”, John Lenczowski'nin “Cultural Diplomacy, Political İnfluence And İntegrated Strategy” makaleleri kültürel diplomasi'nin rolü ve örnek olarak alınabilecek kültürel diplomasi uygulamaları bağlamında başvuru kaynakları olmuştur.

Araştırma çalışması içerisinde uluslararası ilişkiler kavramlarına ilişkin tanımlamalar verilirken, Faruk Sönmezoğlu'nun editörlüğünde hazırlanan “Uluslararası İlişkiler Sözlüğü”ne başvurulmuştur.

Birinci bölümün ardından sırasıyla Almanya ve Türkiye'de kültürel diplomasi uygulamalarına dair örnekler ortaya konmuştur. Kültürel diplomasi uygulamaları konularına ve alanına göre sınıflandırılmış ve akabinde kültürel diplomasi yürütücüsü kurumlar tanıtılmıştır.

Almanya'nın kültürel diplomasi stratejisi ve faaliyetleri ele alınırken; bilimsel çalışmaların yanı sıra Almanya Federal Meclis komisyon raporları, bu alanla ilgili Dışişleri Bakanlığı yayınları, kültürel diplomasi uygulayıcısı kurumların resmî internet siteleri ile kurumlara ait elektronik bülten, faaliyet raporları, vb. belgeler temel alınarak

incelemeler yapılmıştır. Helmut K. Anheier'ın "Die Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik Deutschlands im internationalen Vergleich" makalesi ve Julia Sattler'in "Nationalkultur oder europäische Werte? Britische, deutsche und französische Auswärtige Kulturpolitik zwischen 1989 und 2003" eserleri Almanya'nın kültürel diplomasi tecrübesi ve öncelikleri bağlamında katkısına başvurulmuş önemli kaynaklar olmuştur. Bölüm sonunda Almanya'nın bu alandaki faaliyetlerine ilişkin genel değerlendirmelere yer verilmiştir.

Türkiye'nin kültürel diplomasi stratejisi ve uygulamaları incelenirken birinci bölümde faydalanılan Türkçe kaynakların yanı sıra diğer akademik yayınlar, Kalkınma Planları, Milli Kültür Şura Toplantı raporları, ayrıca bu alanla ilgili kültürel diplomasi uygulayıcısı kurumların resmî internet siteleri ile kurumlara ait elektronik bülten, faaliyet raporları, vb. belgeler temel alınarak incelemeler yapılmıştır. Almanya bölümünde olduğu gibi bu bölüm sonunda da tespit edilen çalışmalara ilişkin genel değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Sonuç bölümünde, kültürel diplomasinin artan etkisine dikkat çekilerek bu alanla ilgili yürütülecek faaliyetlerin önemine işaret edilmiştir. Ayrıca Almanya'nın kültürel diplomasi alanındaki tecrübesi ve başarısı üzerinden Türkiye'nin faydalanabileceği noktalara ilişkin tavsiyelerde bulunulmuştur.

1. BÖLÜM: DİPLOMASİ

Diplomasi, milletlerarası münasebetleri yürütmek ve devletlerarasındaki anlaşmazlık ve çatışmaları barışçıl yollarla çözüme kavuşturmak için kullanılan en önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Geleneksel diplomasi tarzı olarak da kabul edilen bu yöntem daha çok devletlerin resmi kurumları aracılığıyla, resmi görevlileriyle diğer devletlerin hükümetlerine karşı yürüttükleri bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Demir, 2012, ss. 1-2).

Diplomasinin araçları ikna etme, uzlaşmayı sağlama ve güç kullanma tehdidi olarak belirtilmektedir (Erzen, 2012, s. 5). Devletler insanların gönüllerinin kazanılmasını sağlamak için diplomasi araçlarından faydalanmakta, iletişim araçlarını da kullanarak farklı ve geniş kitlelere mesaj ulaştırmaya çaba harcamaktadır. Bu kapsamda diplomasi aslında bir iletişim süreci olarak da ifade edilebilmektedir (Sancar, 2012, s. 1).

Temel İskit'in "Diplomasi; Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması" kitabında diplomasi ile ilgili yapılan bazı tanımlamalara yer vermiştir: "Keith Hamilton ve Richard Langhorne'e göre diplomasi siyasi birimler, bu birimleri yöneten ve ajanları arasındaki ilişkilerin barışçıl yöntemidir". Harold Nicolson için "diplomasi, bağımsız devletler arasındaki ilişkilerin müzakereler yoluyla yönetilmesidir." Charles de Martens ise "diplomasi müzakere bilimi veya sanatıdır." (İskit, 2015, s. 4) demiştir.

Morgenthau diplomasinin dört yönlü işlevinden bahsetmektedir:

- Hedef ve amaçlara ulaşmada potansiyel olarak elde bulundurulabilecek güç ışığında hareket etmesi gerektiği,
- Diğer ulusların amaç ve hedeflerine erişmek için elinde bulundurabileceği güç unsurlarının farkında olması gerektiği,
- Bu değişik hedef ve amaçların birbirleriyle ne derecede bağdaşabileceklerini bilmek zorunda olduğu,

- Kendi amaç ve hedeflerine uygun düşecek olan araç ve yolları kullanmak zorunda olduğudur (Sancar, 2012, s. 11).

Devletlerarasında ilişkilerin tesis edilmesi ve yürütülmesi süreçlerinde bir takım ihtilaflar ve çatışmalar meydana gelebilmektedir. İhtilafların ve çatışmaların çözüme kavuşturulabilmesinde kullanılan metotlar; savaş ve diplomasi. Savaş metodunda güç yoluyla anlaşmazlıkların ve çatışmaların çözümüne gidilmektedir. Diplomasi ise barışçı usullerle çözüm yolu üretme çabasıdır (Demir, 2012, s. 7).

Milletler arasındaki münasebetlerin titizlikle idare edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, diplomasi icra edilirken pek çok enstrümana ihtiyaç duyulmaktadır. Bu enstrümanların birbirleriyle uyumlu bir biçimde, belli dış politika hedefleri doğrultusunda yürütülebilmesi gerekmektedir (Demir, 2012, s. 7).

Diplomasi ve “dış politika” terimleri, genellikle birbirleriyle karıştırılmakta, hatta çoğu kez birbirinin yerine kullanılmaktadır. Dış politika ve diplomasi bir bütünü teşkil eder ve bu bütünün cüzlerini birbirinden ayırmaya imkân yoktur. Dış politika bir devletin milletlerarası münasebetlerinde tatbik edeceği temel hedefler ve maksatları ihtiva eder. Diplomasi ise, bu hedeflerin ve maksatların icra edilme süreci veya metodudur. Diplomatin vazifesi, hükümet tarafından tayin edilen dış politikayı icra etmektir (Demir, 2012, s. 8).

Diplomasiyi tarif etmeye çalışan tanımlamalardan bir başkası şu şekildedir:

Devletlerin dış politika araçlarında birisi. Geniş anlamda diplomasi, bir devletin tüm dış ilişkilerini nitelemektedir. Dar anlamda diplomasi ise bir hükümetin belirli konulardaki kanı ve görüşlerinin doğrudan doğruya diğer devletlerin karar alıcılarına iletilmesi sürecidir (Sönmezoğlu, 2010, s. 226).

Osmanlı imparatorluğu kuruluşundan 18. yy'e kadar, diplomatik ilişkilerini geçici nitelik taşıyan "ad hoc"³ diplomasi yöntemi ile sürdürdüğü görülmektedir (Erzen, 2012, s. 9). Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklama ve gerileme dönemlerinde sürekli diplomasi yöntemini uygulamaya başlamıştır. Diğer devletlerde gelişen olaylara ilişkin doğrudan, güvenilir ve sürekli bilgi akışını sağlamak için ilk olarak Avrupa başkentlerinde sürekli elçi bulundurma kararı alınmıştır. III. Selim döneminde ad hoc diplomasi yöntemi bırakılarak, sürekli diplomasiye geçiş yapılmıştır. İngiltere ilk sürekli Osmanlı elçiliği açılan ülke olmuştur. 1793 yılında ise Yusuf Agâh Efendi ilk sürekli Osmanlı elçisi olarak Londra'ya gönderilmiştir (Erzen, 2012, s. 13).

Sürekli elçiliklerin açılması II. Mahmut'la birlikte hızlanmış ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasına kadar devleti 135 Büyükelçi, elçi ve daimi maslahatgüzar temsil etmiştir (Erzen, 2012, s. 14).

Son yüzyılda diplomasi'nin değişim ve dönüşüme uğramasına neden olacak bir takım gelişmeler cereyan etmiştir. Medyanın artan önemi, milletlerarası münasebetlerde hükümet harici yeni aktörlerin ortaya çıkması ve bunların etkilerinin artması, önceki dönemlerle karşılaştırıldığında, kamuoyunun rolünün diplomasi alanındaki önemini büyük oranda arttırmıştır. Özellikle hükümetlerin, dış politikalarını yürütürken kendi kamuoylarının desteğini alarak eylemlerine meşruiyet kazandırmaları gerekmektedir. Buna paralel olarak hükümetler, diğer ülke kamuoylarının desteklerini de elde etmek durumundadır (Demir, 2012, s. 7).

Bütün bu gelişmeler geleneksel diplomasi anlayışının değişmesini ve yeni diplomasi anlayışının öne çıkma sürecini hızlandırmıştır.

³ Uluslararası hukuk ve diplomasi dilinde kullanılan Latince bir terim. Sözlük anlamını "belirli, özgül bir amaca yönelik olma" olarak ifade edebileceğimiz bu terim, niteliği olay veya olgunun kapsamı, ve süresi konusunda bir fikir vermektedir. Örneğin, belirli bir konuyla ilgili olarak görevlendirilen ad hoc yargıç o konunun çözülmesine kadar bu sıfatı taşıyabilmektedir. Yine Birleşmiş Milletlerde oluşturulmuş olan ad hoc bir komisyondan söz edildiği zaman, o komisyonun faaliyetlerinin ilgili bulunduğu konu ile sınırlı olduğu ve süresinin de bu sorunun çözümüne kadar devam ettiği ifade edilmektedir (Sönmezoğlu, 2010, s. 7.).

1.1. DİPLOMASİDE YENİ UYGULAMALAR

Geleneksel diplomasi dönemi yanı sıra Birinci Dünya Savaşı ile birlikte uluslararası ilişkilerde yeni diplomasi yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Sürecin bu aşamaya gelmesinde etkili olan bazı faktörler bulunmaktadır (Akçay, 2014, s. 6).

Birinci Dünya Savaşı sırasında yürütülen gizli diplomasisi Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Wilson gibi bazı liderler tarafından benimsenmiştir. Bu nedenle Wilson'un kurulmasını istediği yenedünya düzeninde 'açık diplomasi'yi listenin başına almıştır (Akçay, 2014, s. 7).

İletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, özgürlük ve demokrasi kavramlarının gelişimi siyasal süreçlerin demokratikleşmesini hızlandırmış, diplomasi kamuoyunun denetimine girmeye başlamıştır.

Bununla birlikte diplomasi yöntemleri arasına propaganda dâhil edilmiş ve insanların zihinlerine hitap edecek onları ikna edici çabalara yönelim öne çıkmıştır. "Propaganda" yabancı ülke kamuoyunu hedef alan yeni diplomasi yöntemlerinden birisi haline gelmiş ve daha sonra ortaya atılacak kamu diplomasisi faaliyetlerinin en temel noktası olarak değerlendirilmiştir.

Geleneksel ve yeni diplomasi yöntemleri kıyaslandığında, dış politikanın sadece barış ve güvenliğin korunması konuları ile ilgili olmadığı, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve kültürel konuları gündemine alması gerektiği anlaşılmıştır.

Soğuk Savaş sonrasında diplomasi gerçek anlamda küreselleşmiştir. Bu dönemin en önemli etkenlerinden bir tanesi dünya politikasına yön veren yeni aktörlerin ortaya çıkışıdır.

Artık sadece devletlerin ve hükümetlerin değil, bunların yanında milli ve milletlerarası sahada hükümet harici organizasyonların, sivil toplum teşekküllerinin ve medyanın da tesirli olduğu bir dünyada yaşanmaktadır. Bu süreç eski klasik diplomasi anlayışını da değiştirmekte, farklı faktörlerin,

vasıtaların ve tekniklerin kullanıldığı yeni bir diplomasi tarzını ortaya çıkarmaktadır (Demir, 2012, s. 12).

1.1.1. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç

Yumuşak güç kavramının uluslararası ilişkiler literatürüne girmesini sağlayan Joseph Nye “yumuşak güç”; diğerlerinin senin istediğin sonuçları istemesini sağlarken, insanları zorlamak yerine kendi yanına çekebilmeyi ifade ettiğini ve yumuşak gücün başkalarının tercihlerini şekillendirme becerisine dayandığını belirtmektedir (Nye, 2004, s. 5).

Bir ülkenin yumuşak gücü, sert gücünün bir unsuru olan askeri gücün ötesinde eğitim, kültür, dil ve değerleri gibi sahip olduğu çekici unsurları ile insanları etkileyebilme ve onlarla iyi ilişkiler oluşturabilme kabiliyetidir. Yani insanları sahip olduğu özellikleriyle korkutmamalı, o ülkeyi beğendirmeli ve ilgi göstermesini teşvik etmelidir. Bu değerlerin uluslararası toplumla paylaşılmasında yumuşak güç araçları kullanılmaktadır.

Bir ülkenin kendi ulusal amaç ve politikalarını, kültürü ve ideallerini tanıtmaya yoluyla yabancı kamuoyunu etkileme unsuru olarak yürüttüğü faaliyetlerin tümü kamu diplomasisi alanına girmektedir (İskit, 2015, s. 358).

Kamu diplomasisi önemli bir yumuşak güç yöntemi olarak ulusal hükümetlerin diğer ülkenin kamuoyuna doğrudan mesaj iletme çabalarıdır (Sancar 2012: 80). Kamu diplomasisini, diplomasiden ayıran en büyük fark ise hiç şüphesiz onun bir ülkenin sivil toplumunu hedef almasıdır (Sancar, 2012, s. 81).

Literatürde Kamu diplomasisi ile ilgili birçok tarif olmakla birlikte hepsinin vurgu yaptığı hususlar şu şekilde derlenebilir: Kamu diplomasisi; milli menfaatleri, hükümetlerin iletişim politikalarını, dış politikanın geleneksel diplomasi dışında yönlendirilmesini, kültürel diyalogu, ülkelerin imaj ve algısını, fikirlerin dolaşımını, doğru bilginin yayılmasını, milletlerarası ilişkilerin idare sanatını ve münasebetlerin inşa edilmesini ifade etmektedir (Demir, 2012, ss. 14-15).

1.1.2. Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi

Berlin duvarının yıkılması ve Sovyetler Birliğinin dağılması Soğuk Savaş'ı bitirmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte çok aktörlü bir uluslararası sistem ortaya çıkmıştır. Küreselleşme ile birlikte ise geleneksel olarak kullanılan kamu diplomasisi kavramı muhteviyatı devletlerin yeni dönem kamu diplomasisi faaliyetlerini açıklamakta yetersiz kalmıştır. Yeni kamu diplomasisi tanımı ile geleneksel kamu diplomasisi tanımı ekseriyetle örtüşse bile, yeni kamu diplomasisi uygulamalarında bazı önemli hususlarda farklılık göze çarpmaktadır.

Cull, yeni kamu diplomasisinin karakteristik özelliklerini şu şekilde açıklamaktadır:

1. Milletlerarası aktörlerin uluslararası mecralarda uyguladıkları faaliyetler giderek geleneksel uygulamaların haricine çıkmakta ve bu sahada daha çok sivil toplum kuruluşları önemli rol oynamaktadır.
2. Özellikle internetin yaygınlaşmasıyla kamuoyu ile kurulan iletişim tercihlerinde değişkenlik ortaya çıkmıştır.
3. Yeni teknolojiler, enformasyon sağlayan kaynaklar ve araçlar arasındaki mevcut olan katı ayrışmaların esnemesini ve etkinliklerinin zayıflamasını beraberinde getirmiştir.
4. Milletlerarası itibar ve imajın güçlendirilmesinde kamu diplomasisinin yeni bir terminolojisi “yumuşak güç” ve “markalaşma” ortaya çıkmıştır.
5. Yeni kamu diplomasisi, soğuk savaş döneminin “aktörden insana” iletişiminden ziyade “insandan insana” yeni bir ilişki tesis edilmesi vurgusunun gelişiminden bahsetmektedir.
6. Yeni kamu diplomasisinin asli vazifesinin “münasebet tesis etme” olduğu öne çıkarılmaktadır (Cull, 2009, ss. 12-13).

1.1.3. Kamu Diplomasisi Araçları ve Uygulama Alanları

Daha öncede ifade edildiği üzere kamu diplomasisi ülke içinde uygulanabildiği gibi daha ziyade diğer ülkelerde kamuoyu oluşturma girişimidir. Kamu diplomasisi, halkla

ilişkiler yöntemlerinden; imaj, itibar ve algı yönetiminde kullanılan araçların birçoğunu uluslararası kamuoyunu etkilemek için kullanmaktadır.

Kamuoyu oluşturmak denildiğinde akla gelen en önemli aktör olan **medya**, çok önemli bir kamu diplomasisi aracı görevi görmektedir. Gündem oluşturan kitle iletişim araçlarının halk üzerinde etkisi tartışmasızdır. Medya tarafından kamuoyu gündemine getirilen olumlu ya da olumsuz yayınlar kamunun kanaatlerini, düşüncelerini şekillendirmektedir (Sancar, 2012, s. 99).

Kamuoyunun fikirlerini şekillendirmek için kullanılan medya, uluslararası toplumun dikkatini çekmek amacıyla devletler tarafından sıklıkla kullanılan bir araçtır. Yumuşak güç kabiliyetlerini geliştirmiş toplumlar aynı zamanda gündemi de belirleme imkânına sahiptir. Bu özelliğin etkin kullanılabilmesi ise uluslararası medyada güçlü bir şekilde varlığını kabul ettirmeyle alakalıdır.

İngiltere devlet televizyonu BBC International, Amerikan CNN, Fransız TV5 kanalı, Alman Deutsche Welle, Katar'a ait El-Cezire ve Türkiye devlet televizyonu TRT World söz konusu ülkelerin uluslararası kamuoyu görüşünü etkilemek ve ülkelerinin tanıtımlarını yapmak için faydalandıkları önemli medya kanallarıdır.

Yumuşak güç unsurları içerisinde **sanatsal aktivitelerin** de önemli bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanıldığı bilinir. Örneğin hem sinema hem müzik duyulara ve bilinçaltına hitap etmeyi hedefleyen kalıcı etkiler göstermektedir. Özellikle günümüzde sinema ve müziğin uluslararası düzeyde kabul edilmiş özel bir yeri bulunmaktadır. Amerikan sinema sektörü Hollywood, Hindistan'ın önemli kültür ihracı kalemleri arasında olan Bollywood, İngiliz ve Amerikan müzik grupları bu çerçevede değerlendirilebilecek örneklerdir.

Soğuk Savaş süresince özel çabalarla Hollywood filmlerinin dünyaya yayılması sağlanmış, Amerikan yaşam tarzı bu şekilde pazarlanmaya çalışılmıştır. Filmler siyasi içerikli olmasa bile Amerikan yaşam tarzını yansıtan mesajlar, komünizm altında yaşayan halkları Batı tarzı yaşam biçimine özendirmiştir (Sancar, 2012, s. 193).

Dijital diplomasi kavramının kamu diplomasisi araçları içerisinde kendine yer bulması özellikle internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte gerçekleşmiştir. Dijital diplomasinin uluslararası düzeyde etkin olmasının en önemli sebebi her türlü bilgi paylaşımına imkân sağlayan sosyal medyadır (Akçay, 2014, s. 30).

Diaspora diplomasisi kamu diplomasisinin kullandığı önemli bir araçtır. Bir ülkenin diğer bir ülkede kamuoyu oluşturma çabalarında kendi diasporasını kullandığı bilinmektedir. Buna en güzel örnek Amerika'daki Yahudi, Ermeni, Çin diasporalarıdır. Diaspora toplulukları hem anavatanlarının hem de buldukları ülkelerin kültürlerini, geleneklerini, anlayış tarzlarını en iyi şekilde değerlendirebilmektedir. Ülkeler, diasporalar üzerinden daha rahat karşılıklı bağ kurabilmekte ve ülkelerinin politikalarını birbirlerine daha kolaylıkla anlatabilmektedir.

Ülkelerin, uluslararası alanda başka ülkelerin halklarını etkileme konusunda kullandığı araçlardan bir diğeri **lobicilik**dir. Her ne kadar aynı zamanda hükümet politikalarını etkilemek amacıyla kullanılsa da lobicilik faaliyetleriyle uluslararası kamuoyunun düşüncesi etkilenebilmektedir. Ülkelerin sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla, uluslararası kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunarak kendi menfaatlerinde kararlar aldırmaya çalışmaları buna örnek olarak gösterilebilir. Avrupa Birliği üyesi ülke olabilmek, bütçeden daha fazla pay almak isteyen ülkeler adına farklı çıkar grupları lobi faaliyetleri yürütmektedir (Yılmaz, 2012, ss. 4-5).

İnanç diplomasisi de Kamu diplomasisi uygulama alanları arasında yer almaktadır. Aynı dini inanca sahip olan ülke ve toplulukların birbirlerini ikna ederken kullandıkları önemli bir araçtır (Sancar 2012: 179). İslam ülkelerinin oluşturdukları İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) buna iyi bir örnektir. Benzer şekilde ABD'nin Büyükelçilik binasını Tel Aviv'den Kudüs'e taşıma kararını protesto eden İslam ülkelerinin ortak hareket ederek Birleşmiş Milletler'e (BM) üye tüm devletlere "Kudüs'te diplomatik misyon kurmaktan kaçınma" çağrısı yapan karar tasarısını, BM Genel Kurulu'nda 128 oyla kabul ettirmeleri buna örnek bir vaka olarak gösterilebilir.⁴

⁴ "Kudüs tasarısı ABD'nin tehdidine rağmen BM Genel Kurulu'nda 128 oyla kabul edildi." <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42447809> (Erişim: 11.02.2018)

Kısa veya uzun dönemli olarak ülkeler arasında **eğitim ve değişim programları** yürütülmesi de bir kamu diplomasisi uygulaması olarak kabul edilmektedir. Bir ülkenin, kültürel etkileşim veya know-how tecrübesi için vatandaşlarını yabancı ülkelere göndermesi ve aynı şekilde yabancı ülkelere insanları ülkesine kabul etmesi bu çerçevede değerlendirilmekte ve mübadele diplomasisi olarak da tanımlanmaktadır (Demir, 2012, s. 78).

Örneğin A.B.D'nin; Fulbright, İngiltere'nin; Chevening, Fransa'nın; Campus France, Almanya'nın; DAAD, Türkiye'nin; Türkiye Scholarships markaları devlet destekli uluslararası öğrencilere yönelik burslu eğitim ve değişim programları yürüten organizasyonlardır. İkinci bir misal olarak ABD Dışişleri Bakanlığının Dış Lider Programı (IVLP) diğer ülkelerdeki profesyonellere yönelik yürütmüş olduğu değişim programları verilebilir (Demir, 2012, s. 79). IVLP vasıtasıyla ABD'ye her yıl 5000 kişinin getirildiği, bugüne kadar 200.000 kişinin programdan faydalandığı belirtilmektedir. Ayrıca programın başlatıldığı tarihten itibaren toplamda 500 devlet ve hükümet başkanı IVLP programıyla ABD'ye gelmiştir.⁵

Uluslararası yayıncılık faaliyetleri de kamu diplomasisi araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Edebiyat eserleri yabancı toplumlar ve ülkeler hakkındaki imajların oluşturulması anlamında önemli bir etkileşim aracıdır. Ülkelerin tanıtımları ve imajlarının yansıtılmaya çalışıldığı yayınlar arasında bulunan karikatürler, raporlar, broşürler, kitapçıklar, şehir haritaları ve turizm kitapları aracılığıyla diğer toplumlara iletilmek istenen mesajlar ulaştırılabilmektedir (Sancar, 2012, ss. 194-195).

Bir kamu diplomasisi aracı olarak icra edilen **spor diplomasisi** ise algı yaratma, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda etkilemeyi hedeflemektedir. Spor etkinlikleri ilişki inşa etmek ve işbirliklerini geliştirmek için uygun koşulları oluşturma imkânı sağlamaktadır (Sancar, 2012, s. 205). Kore savaşıdan sonra yarımadanın kuzeyi ve güneyini bir araya getiren araçlardan birisi de 2018 Kış Olimpiyatları olmuştur. Kuzey ile Güney Kore arasında spor diplomasisi olarak adlandırılan süreçte, Güney Kore'de

⁵ International Visitor Leadership Program (IVLP) <https://exchanges.state.gov/non-us/program/international-visitor-leadership-program-ivlp> (Erişim: 11.02.2018)

yapılan Kış Olimpiyatları'na ortak kadın buz hokeyi takımıyla katılma kararı alan iki ülke açılış töreninde de tek bayrakla birlikte yürümüşür.⁶

Günümüzün küreselleşmiş dünyasında diplomasi, ülkelerinin siyasi hedeflerini gerçekleştirme ve imajını uluslararası arenada teşvik etme çabalarında şüphesiz kritik bir rol oynamaktadır. Hükümetler arasındaki etkileşimleri içeren geleneksel diplomasi aksine, kamu diplomasisi insanlara yöneliktir. Uluslararası bir aktörün yabancı bir halkla kurduğu ilişkiler yoluyla uluslararası ortamı yönetme girişimi olarak da ifade edilmektedir. Kamu diplomasisinin ana fikri kültürel diplomasıdır; yani yabancı kitleye ulaşmak ve olumlu bir uluslararası imaj projesi oluşturmak için bir ülkenin kültürünün kullanılmasıdır (Koev, 2013, s. 59).

Kamu diplomasisi araçları ve uygulama alanları içerisinde en etkili olan yumuşak güç aracı kültürel diplomasıdır. Kamu diplomasisi içerisinde bir alt başlık olmakla birlikte, kullanılan araçlar ve yöntemler analiz edildiğinde kültürel diplomasi uluslar arası toplumlar arasındaki ilişkilerin tesis edilmesine ve geliştirilmesine yönelik çok mühim katkıları bulunmaktadır. Bundan sonraki bölümde kültürel diplomasi uluslararası ilişkilere bağlamındaki fonksiyonu detaylı olarak incelenecektir.

1.2. KÜLTÜREL DİPLOMASİ

Kültürel Diplomasi göreceli olarak yeni bir kavram olmasına rağmen, uluslararası ilişkilerde kullanılan çok eski bir olgudur. Yüzyıllar boyunca bir uygulama olarak var olmuştur, fakat uluslararası ilişkiler konusunun daha az önem atfedilen bir detayı olarak düşünülmüştür. Günümüzde kültürel diplomasi, yenilikçi bir akademik araştırma alanıdır ve kendini tek başına bir teori ve pratik olarak başarıyla kabul ettirmiştir (Koev, 2013, s. 60).

⁶ “Kuzey ve Güney Kore Olimpiyatlar ‘da tek bayrakla yürüyecek” <http://www.dw.com/tr/kuzey-ve-g%C3%BCney-kore-olimpiyatlarda-tek-bayrakla-y%C3%BCr%C3%BCyecek/a-42194377> (Erişim: 11.02.2018)

Eski hükümdarların karşılıklı hediyelerinden günümüzün modern eğitim, kültür ve turizm fuarlarına kadar, kültür; liderlerin ve ülkelerin kim olduklarını göstermeleri, güçlü ve çekici bir ülke imajı oluşturmaları ve kalıcı ilişkiler kurmaları için bir yol olarak kullanılmıştır. Ancak dış politika, o kadar sıklıkla Real Politik düşünce tarafından idare edilmektedir ki, kültür alışverişi sıklıkla arzu edilmesine rağmen ikinci plana itilmektedir. Kültürel diplomasi ülkelerin arasındaki çalışma ilişkilerinin kurulmasına ve desteklenmesine yardımcı olurken, yasalar ve antlaşmalar, ikili görüşmeler, çok taraflı yapılar ve askeri kabiliyete sıkı bir şekilde tabiidir. Kültür, diplomaside rol oynamaya devam ederken, daha resmi diplomasi ile karşılaştırıldığında, bu alana ayrılmış dikkat ve para miktarı arasında çok büyük farklar bulunmaktadır (Bound, Briggs, Holden & Jones, 2007, s. 11).

Kültürel diplomasi, bugün kültürün uluslararası ilişkilerde her zamankinden daha fazla hayati bir rol oynadığını iddia etmektedir. Bu iddia, kültürün sahip olduğu daha geniş, bağlayıcı ve insani değerlerden kaynaklanmaktadır. Kültür, hem başkalarını anlamamıza imkân tanıyan hem de keyif aldığımız ve araştırdığımız doğuştan gelen değerlerle yaşamın en mühim yönlerinden birini yansıtmaktadır. Kültürel temas, resmi olmayan siyasi ilişki kurma hedefi için bir alan oluşturmaktadır: siyasi bağlantıların tehlikede olduğu ülkelerle müzakere kanallarını açık tutmakta ve güç merkezleri ile değişen ilişkilerin yeniden ayarlanmasına yardımcı olmaktadır. Gelecekte, ittifakların ekonomik ya da coğrafi alanlarda oldukları gibi, kültürel anlayış boyutuyla da önemli bir rol oynayacağı olasılığı da yüksektir (Bound vd., 2007, s. 12).

Kültürel faaliyetin değeri tam da bağımsızlığından ve özgürlüğünden kaynaklanmaktadır. Kültürel ilişkiler hükümetleri veya politika pozisyonlarını değil, insanları temsil etmekte toplumlar arasındaki bağları kuvvetlendirmektedir.

Kültürü üreten, taşıyan, yaşatan da insandır. Dolayısıyla kültürel diplomasi insana dokunan, insandan insana yürütülen bir faaliyettir (Purtaş, 2013, s. 5).

Kültürel diplomasinin sözlük tanımı şu şekildedir:

Devletlerin birbirleri üzerinde siyasal etkide bulunabilmek amacı ile uyguladıkları araçlardan birisidir. Kültürel diplomasinin temelinde, kültürel açıdan birbirlerine yakın olan taraflar arasında siyasal etkileşimin daha kolay olacağı varsayımı yatmaktadır. Kültürel diplomasinin kapsamının belirgin bir biçimde saptanması oldukça zordur. Bu diplomasi aracını kullanan ülkelerin üzerinde durdukları iki temel öge “dil” ve “eğitim” dir. Bir ülkenin kendi dilini yaygınlaştırdığı hedef ülke ya da ülkeler üzerinde etkili olabilmesi diğer ülkelere oranla daha kolaydır. Diğer yandan “eğitim”, “dil”i tamamlayan ögedir ve klasik anlamın ötesinde, çeşitli sanat ve kültür alanlarını da kapsayacak genellikte kullanılmaktadır. Kültürel diplomasi aracını en fazla kullananlar eski sömürgeci ülkeler ile günümüzde izledikleri dünya politikası çerçevesinde her türlü etki aracını kullanabilen ve ekonomik gücü de bu türden faaliyetlere yeten ülkelerdir (Sönmezoğlu, 2010, s. 438).

Kültürel diplomasi enstitüsü ise Kültürel diplomasiyi; en iyi fikirlerin, değerlerin, geleneklerin, kültürün ve kimliğin diğer yönlerinin değişiminden istifade eden; ilişkileri güçlendirmek, sosyo-kültürel işbirliğini geliştirmek, ulusal çıkarları teşvik eden eylemlerin bir plan dâhilinde uygulanması şeklinde tanımlamakta, kültürel diplomasinin kamu, özel sektör ve sivil toplum tarafından icra edilebileceğini belirtmektedir (culturaldiplomacy.org).

Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi terimleri çoğu durumda birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, bu meseleyle ilgili çalışmalar yapan akademisyenlerin çoğu kültürel diplomasiyi genel kamu diplomasisi içerisinde alt bir başlık olarak görmektedir.

Kültürel diplomasinin kavramsallaştırılması hakkında çok sayıda bakış açısı bulunmaktadır. Bir taraftan “*Uluslar ve halklar arasındaki karşılıklı anlayışı geliştirmek için fikir, bilgi, sanat ve diğer kültür yönlerinin değişimi*” olarak tanımlanabileceği Cummings tarafından öne sürülmektedir (Cummings, 2009, s. 1). Benzer bakış açısı

Signitzer tarafından paylaşılmaktadır. Kendi ülkesine yönelik olumlu tutumlar üretmede kültürel diplomasinin rolünün altını çizmekte ve ulaşılan sonuçların bütüncül bir diplomatik başarıya katkısını umut etmektedir (Signitzer, 2008, s. 205).

Kültürel diplomasi sıklıkla kamu diplomasisi uygulama alanlarındaki diğer faaliyetlerle çakışmaktadır. Kültürel diplomasi bir ülkenin, kültür değerlerini ihraç etmek için yürüttüğü politikalar manasına da geldiğinden bu çerçevede yürütülen tüm diplomasi çabaları kültürel diplomasi olarak değerlendirilebilir (Demir, 2012, s. 76).

Kamu diplomasisi çalışmaları içerisinde kültürel diplomasi uzun süreli faaliyetler yapılmasını gerektirmesine rağmen daha uzun vadeli, kalıcı ve kesin sonuçlar alınabilmesi sebebiyle en etkili yöntemlerden biridir. Diğer ülkelerde kalıcı bir etkinlik elde edebilmek, ekseriyetle kültürel diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle mümkün olabilir (Demir, 2012, s. 78).

Fransızca bir terim olarak “diplomatie culturelle”; Avusturya, Hollanda, İsveç’te uluslararası kültür politikası olarak adlandırılırken; Avusturalya, Kanada, Singapur, Hollanda ve Birleşik Krallık ‘da “kültürel ilişkiler” olarak ifade edilmektedir (Topic, 2012, s. 10).

Kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi arasındaki en önemli fark etki süresidir. Kamu diplomasisi saatler ve günler içerisinde karşılık bulabilirken, kültürel diplomasi uzun bir süre gerektirmektedir. Kültürel diplomasi üzerinden kültürel ilişkilerin geliştirilmesi yıllar alacak bir süreyi bulabilmektedir. Kültürel diplomasi 2 aşamalı olarak gerçekleşmektedir. Birincisi kültür anlaşmalarının müzakere edilerek oluşturulmasıdır. İkinci aşama ise bu anlaşmalar baz alınarak kültürel ilişkileri geliştirici çalışmaların yapılmasıdır (Topic, 2012, s. 10).

Kültürel diplomasi ile ilgili diğer bir görüş ağırlıklı olarak siyasi gerçekliğin maddi güçlere dayandığını değil, zihinlere, değerlere ve fikirlere dayandığını iddia etmektedir. Buna göre, Joseph Nye kültürel diplomasiyi bir ülkenin "yumuşak gücünün" harekete geçirilmesi olarak tanımlamakta, bunu ise üç temele dayalı olarak gerçekleştirebileceğini belirtmektedir. Bunlar; bir ülkenin kültürü, siyasi değerleri ve dış politikasıdır: Kültür

(çekici olduğu sürece); siyasi değerler (hayran olundukları sürece ve yurtiçi ve yurtdışındaki eylemlere yansydıkları sürece); ve dış politika (meşru ve ahlaki bir temel oluşturduğunda) etkili olabilmektedir (Nye, 2004, s. 5). Yumuşak güç çekici olduğu kadar itici bir güce de sahiptir. Örneğin Amerika'nın Avusturalya, Avrupa, Güney Kore gibi ülke ve bölgelerde uyguladığı çekici olabilecek yumuşak güç politikası İran ve Suudi Arabistan'da itici olabilmektedir (Topic, 2012, s. 16).

Yumuşak güç faaliyetleri yürütülürken hedef kitleye yönelik güvenilirlik imajının yansıtılması ve bu hususta hedef kitlenin ikna edilmesi kritik önem taşımaktadır. Uluslararası kamuoyu ile kurulan ilişkilerde güvene dayalı bir imaj oluşturmak yürütülen faaliyetlerin benimsenmesini de sağlamaktadır. Kültürel diplomasi rekabeti içerisinde başarı "En nihayetinde kimin hikâyesinin kazandığıdır" (Topic, 2012, s. 17).

Avrupa Birliği Ulusal Kültür Enstitüleri raporunda Kültürel diplomasiyi anlamanın üç ana yolundan söz edilmektedir: "*kamu diplomasisi yaklaşımı*"; buna göre hükümetin kültürel diplomasinin uygulanması ve hedefleri üzerinde tek el sahibi olmasıdır. "*stratejik iletişim yaklaşımı*"na göre hükümetin katılımını gerektirmeyen ancak belirli bir stratejik çıkarın geliştirilmesinde rol almasıdır. Kültürel diplomasiyi diyalog ve işbirliğine dayanan bir uygulama olarak gören "*kültürel ilişkiler yaklaşımı*" üçüncü bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir (EUNIC, 2016, s. 2).

Soğuk savaş dönemi diplomatlarından İngiliz Sir Anthony Parsons, kültürün bir diplomasi aracı olarak kullanılmasının avantajlarından bazılarını şu şekilde ifade etmektedir: "Eğer birinin dilini ve edebiyatını iyi biliyorsanız, ülkesini, şehirlerini, sanatını ve insanlarını seviyorsanız, içgüdüsel olarak daha az bildiğiniz bir yerden ziyade ondan mal satın alırsınız, doğru olduğunu düşündüğünüzde onu aktif olarak desteklersiniz ve onun yanlış olduğunu düşündüğünüzde onu şiddetle cezalandırmaktan kaçınırsınız (Kitsou, 2013, s. 2)."

Koev Kültürel diplomasi tanımında, bir ülkenin diğer uluslardan insanlara kendi kültürünü, toplumunu ve insanlarını sergilemeyi sağlayarak ve farklı ülkelerdeki insanlar arasındaki kişisel bağlantıları arttırarak, ülkenin siyasi fikirlerini ve

politikalarını yabancı izleyicilerin gözünde daha çekici kılmak için yürütülen faaliyetlerin tamamı olarak değerlendirmektedir (Koev, 2013, s. 61).

Koev, Channik'e⁷ atıfla, kültürel diplomasi alanındaki hükümet çalışmalarını devlet dışı aktörlerin yaptıkları çalışmalardan ayırmaktadır. Koev'e göre kültürel diplomasi "hükümetler arası iletişim değil, hükümetler ile yabancı kamuoyu arasındaki iletişimdir (Koev 2013: 61)." Bu, hükümetlerin dünyadaki diğer ülkeler arasında saygı ve anlayış düzeylerini artırabilecekleri bir araçtır. Koev, aynı görüşü savunan eski bir kültürel diplomasi diplomatı Richard T. Arndt görüşlerine yer verdiği açıklamada; kültürel ilişkilerin devlet müdahalesi olmaksızın doğal ve organik olarak büyüdüğünü; ticaret ve turizmin, öğrenci akışları, iletişim, kitap dolaşımı, göç, medyaya erişim, evlilikler ve diğer günlük kültürler arası karşılaşmalar ile gerçekleştiğini belirtmektedir. Arndt'a göre, "kültürel diplomasi, ulusal hükümetlere hizmet eden resmi diplomatların, ulusal çıkarlarını ilerletmek için bu doğal akışı şekillendirmeye ve yönlendirmeye çalışmasıyla gerçekleşir (Koev, 2013, s. 61)."

Genel olarak, kültürel diplomasi, özel politika konularından ziyade, daha çok uzun vadeli hedeflere odaklanır. Bunun anlamı, ulusal güvenlikten artan turizm ve ticaret fırsatlarına kadar uzanmaktadır (Leonard, Stead, Smewing, 2002, s. 51).

1.2.1 Kültürel Diplomasinin Tarihsel Gelişimi

Kültür alışverişi, tarih boyunca dış ilişkilerin önemli bir unsuru olarak etkin bir rol oynamıştır. Krallar ve imparatorlar arasındaki sanat ve imalatların karşılıklı armağanlarından, günümüze kadar insanlar kendilerini, güçlerini göstermek ve başkalarını anlamak için kültürü kullanmışlardır (Bound vd., 2007, s. 15).

Kültürel diplomasi yüzyıllar boyunca bir uygulama olarak var olmuştur. Kültürel diplomasi tarihinden bahsederken kaynaklar Fransa'nın buna öncülük ettiğinden bahsetmektedir. Fransızcanın ve Fransız kültürünün ülke dışında tanıtımı ve yaygınlaştırılmasını sağlamak için Fransa diplomasisi kültürel diplomasiyi etkin bir

⁷ Channick, J. (2005). "The Artist as Cultural Diplomat". American Theater Magazine, May/June 2005.

şekilde kullanmıştır. Fransa'yı takiben İngiltere, Almanya ve İtalya gibi ülkeler de kültürel ilişkileri geliştirmek, kendi kültürlerini tanıtmak ve kendi dillerini öğretmek ve kullanımını yaygınlaştırmak için girişimlerde bulunmuşlardır (Yaylacı, 2010, s. 41).

Fransa kralı XIV. Louis (1661-1715) çeşitli yöntemler kullanarak kendi imajıyla birlikte Fransa'nın imajını geliştirmek için çalışmıştır. Louis; Fransa ve Louis imajını birbiriyle özdeşleştirerek ihtişamlı bir imparatorluğun, ihtişamlı kralı algısı oluşturmuştur. Louis bu imaj çalışmasında; heykeller, resimler, saray şölenleri, basılı malzemeler, madalyalar ve tiyatro gibi araç ve teknikler kullanmıştır (Yaylacı, 2010, ss. 42-43).

17. ve 18. yüzyıllarda Fransa, yürüttüğü kültürel diplomasi çabalarıyla Fransız kültürünü Avrupa'nın tamamında tanıtmıştır. Fransızca hem önemli bir diplomasi dili hem de Avrupa'daki bazı ülkelerde hukuki metinlerde yer verilen bir dil halini almıştır. Bunun yanı sıra Fransız Devrim ideolojisini kullanan, Fransa, diğer devletlerin yöneticilerine ve halkına devrim fikirlerini aşılamaya çalışmıştır (Yılmaz, 2011, s. 32).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında diğer ülke ve toplumlara karşı kültürel olarak üstünlük kurma çabaları hız kazanmış ve birçok devlet, kendi kültürlerini uluslararası düzeyde yaymak için büyük bir rekabete girişmiştir. Radyonun keşfi ile birlikte birçok devlet BBC Radyo, Amerika'nın Sesi radyosu benzeri radyolar kurdurarak yabancı dillerde yayınlar yapmışlardır. Bunlar ikinci Dünya Savaşı ve sonrasında soğuk savaş süresince önemli propaganda araçları olarak kullanılmıştır (Yılmaz, 2011, s. 32).

Geçmişten günümüze büyük devletler, gücünü arttırma ve genişletme amacı taşıyan imparatorluklar, bu emellere erişmek için askeri ve ekonomik araçların yanında kültürel olarak kabul görmeye ve benimsenmeye ehemmiyet vermişlerdir.

Örneğin, Roma İmparatorluğu'nun yayılcı gücü sadece askeri ve ekonomik gücüne değil önemli bir psikolojik haklılaştırmaya da dayanıyordu. Buna göre "Ben Roma Vatandaşım" (Civis Romanus sum), o dönemde olabilecek en iyi kendini tanımlama biçimi, gurur kaynağı olarak algılanıyordu ve elde edilmesi gereken önemli bir kazanım olarak görülüyordu. Roma vatandaşlığının bu yüceltilmiş konumu, Roma'nın

yayılmacı emellerini haklı çıkaracak kültürel üstünlüğün bir yansımasıydı (Yaylacı, 2010, s. 43).

İngiltere'nin üzerinde güneş batmayan imparatorluk⁸ gücüne erişmesi, Fransa'nın Afrika'da baskın bir güç olabilmesi, İspanya'nın Amerika kıtasında, Çin'in uzak doğu Asya'da üstünlüğünü kabul ettirmesi, başarıyla uygulanan kültürel üstünlüğün de bir çıktısıdır.

Brezinski; ABD'nin küresel üstünlüğünü askeri, ekonomik ve teknolojik yeniliğe öncülük etmesi olarak açıklarken, dördüncü temel unsur olarak kültürel çekiciliğine işaret etmektedir (Brezinski, 2005, s. 43).

Kültür, Soğuk Savaşın başlangıcında Amerikan diplomasisinde resmi bir yer kazanmıştır. Soğuk Savaş (1945-1990) sırasında, Voice of America radyo yayınları jazz'ı bir nesil Sovyet muhaliflerinin gayri resmi marşı yapmıştır (Heather, 2008, s. 1). 60'lı ve 70'li yıllardaki değişim programları ile A.B.D, Britanya'dan Türkiye'ye, Pakistan'dan Japonya'ya kadar gelecekteki ekonomik, askeri, sanat ve siyaset dünyası liderlerinin önemli bir kariyer durağı olmuştur (Heather, 2008, s. 1).

Sovyet komünizmi sadece bir askeri ve diplomatik tehdit değil, aynı zamanda Amerikan yaşam biçimine karşı da büyük bir tehdit olarak görülmüştür. Amerikan sanatı, edebiyatı, felsefesi, sineması, gazeteciliği, müziği Amerikan kültürünün küresel kamuoyunda yaygınlaştırılması mücadelesinde önemli rol oynamıştır (Heather 2008: 2).

Günümüzde film, müzik ve televizyon endüstrisi Amerika'nın önde gelen *de facto* kültürel diplomatları sayılmaktadır. Bu eğlence şirketlerinin arkasından ikinci aşamada; uluslararası şirketler, kamu kurum ve kuruluşlarının programları ve bazı sivil toplum örgütlerinin paralel yürüttükleri çabalar gelmektedir (Heather, 2008, s. 3).

Resmi olarak Amerikan kültür diplomasisi, Soğuk Savaş döneminde doruğa ulaşmıştır. Sovyet komünist rejiminin aksine, Amerikan kültür yaşamının kalitesini, canlılığını ve

⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/Üzerinde_güneş_batmayan_imparatorluk (Erişim 13.02.2018)

çeşitliliğini yaymak amacıyla, kültürel programlar, kütüphaneler, eğitim alışverişi ve kültür ziyaretleri - hükümet dışı entelektüel yayınlar ve konferanslar gizlice desteklenmiştir. Bir takım Soğuk Savaş girişimleri kar amacı gütmeyen kuruluşların ve özel sektör kuruluşlarının işbirliğine bağlı olarak icra edilmiş olsa bile, çoğunluğu Amerikan hükümetinin planlaması ve yönlendirmesiyle gerçekleştirilmiştir (Heather, 2008, s. 3).

Amerika'nın ikinci dünya savaşı sonrası kültürel diplomasi gündemi, 1945 yılında Berlin'de başlatılan girişimlere kadar götürülebilir. Nazi rejiminin çöküşünü takiben Sovyetler, Devlet Operasını hızla yeniden açmış ve Berlin'in merkezinde ayrıca bir Kültür Evi açmıştır. ABD buna karşılık derhal, "The Amerika Haus"ı kurmuş, edebiyat eserlerinin yaygınlaştırılmasını sağlamıştır. Daha sonra tiyatro ve opera ile popüler müzik ve dergileri teşvik ederek komünist rejimin faaliyetlerine karşılık vermiştir (Heather, 2008, s. 5). 1946'ya gelindiğinde, Dışişleri Bakanlığı Bilgi ve Kültür İşleri Dairesi, her biri Washington'da hazırlanıp sunulan ve 76 ön büro tarafından yürütülen günlük haberler, kitaplar, sergiler ve filmler servis etmiştir. 1942'de kurulan Voice of America, ilk yıllarında her hafta 36 saat radyo yayıncılığı yaparak 24 dilde haberler ve yorumlar sunan kültür ve müzik yayınları yapmıştır (Heather, 2008, s. 6).

ABD hükümetinin Soğuk Savaş kültürel diplomasi programlaması birkaç ana kategoriye ayrılabilir. Dışişleri Bakanlığı ile birlikte ABD Enformasyon Dairesi (USIA)⁹ tarafından yürütülen kültürel değişim programları kapsamında; sanatçılar, sanat eserleri, film yapımcıları, yazarlar ve sanatçılar yurtdışına gönderilmiştir. 1978 yılına kadar Dışişleri Bakanlığının himayesinde yürütülen öğrenci, profesyonel ve sivil vatandaş değişim programları çerçevesinde ABD'ye 250.000 ziyaretçi gelirken, 100.000 Amerikalı yurtdışına gönderilmiştir (Heather, 2008, s. 6). Çoğu durumda doğrudan kültürel işlerle uğraşmayı hedeflememiş olmasına rağmen, bu değişimler genel manada Amerikan kültürünün tanıtımına çok önemli katkı sağlamış ve Amerikan kültür ürünlerinin uluslararası kamuoyuna ihraç edilmesini kolaylaştırmıştır. USIA tarafından yürütülen diğer bir çalışmada, Amerikan kütüphaneleri vasıtasıyla sergiler, filmler,

⁹ The United States Information Agency (USIA) eski Başkan Dwight D. Eisenhower tarafından kurulmuş 1953-1999 yılları arasında ABD'nin "kamu diplomasisi" çalışmalarını yürütmüş bir ajanstır. Detaylı bilgi için: <https://www.archives.gov/research/foreign-policy/related-records/rg-306> (Erişim: 14.02.2018)

paneller ve oturumlar düzenlenmiş, gazetecilik ve İngilizce dersleri verilmiştir. İlk olarak Amerika'nın Sesi ve daha sonra Radyo Özgür Avrupa, Radyo Özgürlük ve diğerleri radyo yayıncılığı aracılığıyla kültür içerikli programların yasak olduğu veya ulaşılamadığı dünyanın birçok yerinde yayınlar yapmıştır (Heather, 2008, s. 6).

ABD hükümetinin Soğuk Savaş kültürel diplomasi programlarının listesi, Amerikan kültürel diplomasisinde başka bir önemli aktörden, ABD yanlısı kültür programlamaya gizli destek sağlayan Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA), bahsetmeden tamamlanamaz. 1940'lardan 1960'lara kadar, kültürel diplomasinin gölgeli ikinci aktörü CIA, Sovyetlere karşı kendi propaganda mücadelesinde Amerikan kültürünü kullanmıştır. Büyük ölçüde kültürel bir cephe mücadelesi vermese de Soğuk Savaş insanları zihinlerini kazanmak için verilen önemli bir mücadele olarak görmüş ve zaten kuvvetli olan kültür silahları cephanesindeki; dergiler, kitaplar, konferanslar, seminerler, sanat sergileri, konserler, ödüller gibi geniş yelpazedeki araçları kullanarak faaliyetler gerçekleştirmiştir (Heather, 2008, s. 6).

Kültürel değişim programlarının etkisini değerlendiren Heather, programların beklenen sonucunu şu şekilde ifade etmektedir:

Yaklaşık elli bin Sovyet vatandaşı, 1958-1988 yılları arasında çeşitli değişim programları kapsamında ABD'yi ziyaret etmiştir. Bilim adamları ve mühendisler, yazarlar ve gazeteciler, hükümet ve parti yetkilileri, müzisyenler, dansçılar ve atletler gibi akademisyenler, öğrenciler, hatta aralarında birkaç KGB ajanı da bulunuyordu. Geldiler, gördüler, fethedildiler ve Sovyetler Birliği bir daha asla aynı olmayacaktı (Heather, 2008, s. 7).

Soğuk savaş süresince ABD tarafından yürütülen Uluslararası Ziyaretçiler programı kapsamında 100 binden fazla yabancı ABD'yi ziyaret etmiştir. Bunlardan 1.500'ü kendi ülkelerinde kabinedeki üst düzey bakanlar, 177'si devlet veya hükümet başkanlarından oluşuyordu: Tony Blair, Margaret Thatcher, Enver Sedat, Indira Gandhi, Julius Nyerere (Tanzanya'nın ilk Devlet Başkanı) ve Oscar Arias (Nobel Barış Ödülü sahibi Kosta Rika Devlet Başkanı). Fulbright Eğitim Değişim Programı kapsamında aralarında Nobel

ödülü sahipleri, geleceğin hükümet ve iş dünyası liderleri olan 255.000 yabancı ve Amerikalı burs almıştır. Bu dönemde Sovyetlerin Amerika'yı ziyaretinden çok daha fazla Amerikalı Sovyetler Birliği'ni ziyaret etmiştir (Heather, 2008, s. 8).

Ancak Soğuk Savaş dönemi programlarının olumlu etkileri aşınmaya başlamıştır. Bir Amerikalı yetkili son olarak bir Polonya politikacısına ülkesinin Irak'ta neden ABD'yi desteklediğini sorduğunda şu cevabı vermiştir:

Polonya kabinesine baktığımda neredeyse her bir kişinin Birleşik Devletlerde bir yıl veya daha fazla süre eğitim – öğretim aldıklarını görüyorum. Polonyalı liderlerin gelecek nesillere bakıyorum ve neredeyse hiçbirinin aynı deneyime sahip olmadığını görüyorum. Onlar aynı kararı vermeyebilirler (Heather, 2008, s. 9).

Soğuk Savaş döneminde ABD kültür gücünü Sovyetler Birliği'ne ve ideolojisi komünizme karşı gizli silah olarak kullanmıştır. ABD hükümeti, Dışişleri Bakanlığı ve aralarında CIA olan diğer ajanslar aracılığıyla, Amerikan düşünce tarzının dünya çapında benzeri görülmemiş bir şekilde yaygınlaştırılmasını organize etmişlerdir. Nisan 1967'de Ramparts¹⁰ dergisinde CIA finansmanıya ABD hükümetinin önemli kültürel faaliyetlerini desteklediğinin ortaya çıkması bu tür faaliyetlerin önünü tıkamıştır. Bazı kusurlu fonlara rağmen, düzenlenen kültürel programlar entelektüellerin bir araya geldiği devasa toplantılara dönüştürülmüştür. Kültürel Özgürlük Kongresi, daha samimi sanatçıların ve yazarların değişimine, Radyo Özgür Avrupa'daki müzik programlarına, Avrupalıların sosyalizmden ve komünizmden uzaklaşmasına yardımcı olmuş, Sovyet sanatçılarına ve vatandaşlarına batı kültürünün ve yaşam tarzının kapısını açmıştır (Schneider, 2014, s. 5).

Genel olarak, Soğuk Savaş kültür programları, hedeflerine ulaşacak bir şekilde adapte edilmiştir. Örneğin, 1953'te Stalin'in ölümünden kısa bir süre sonra başlayan Amerikalı ve Rus yazarlar, sanatçılar ve akademisyenler arasındaki sanatkâr ve eser değişim

¹⁰ Ramparts, 1962'den 1975'e kadar yayınlanan ve Yeni Sol siyasi hareketi ile yakından ilişkili bir Amerikan siyaset ve edebiyat dergisiydi. [https://en.wikipedia.org/wiki/Ramparts_\(magazine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Ramparts_(magazine))

programları, entelektüel ve kültürel yönlerin sergilenmesine imkân tanımış, Rusya'nın kendine özgü saygınlığını arttırırken, kendi toplumları ve Amerikan temel inançlarını sorgulamalarını sağlamıştır (Schneider, 2014, s. 6).

Değişim programlarına ek olarak, Amerikalılar hem özel sektörün hem de kamunun kapasitesini kullanarak, Sovyetler Birliği içindeki ve dışındaki muhalif yazılı eserleri dağıtmaya ve tercüme etmeye yardımcı olmuştur. USIA yayınladığı popüler Amerika dergisinde, Sovyetlerin dağıtımını sınırlama çabalarına rağmen, görsellerde ve metinlerde Amerikan yaşam biçimini meraklı Sovyet halkına anlatmıştır (Schneider, 2014, s. 7). Sivil toplum teşekkülleri ve ABD hükümeti, Rus muhalif yazarların eserlerinin ve İngiliz edebiyatı klasiklerinin çevirilerini yapılmasını ve dağıtılmasını desteklemiştir. Alexander Solzhenitsyn gibi önde gelen muhalif yazarların eserleri bu programların yardımıyla bastırılıp dağıtılmıştır (Schneider, 2014, s. 7).

Soğuk Savaş kültürel diplomasisi deneyimleri günümüz için önemli dersler içermektedir. Birçok Orta Doğu ülkesi, özellikle Irak ve İran'da olduğu gibi, Rusya'nın da ulusal kimliğiyle yakından tanımlanan seçkin bir edebi geleneği vardır. ABD hükümeti, Rusya'nın geçmişteki edebi devlerini ve şimdiki muhalif yazarlarını onurlandırarak, Sovyet toplumunda önemli müttefikler kazanmış ve onlar vasıtasıyla Sovyet halkıyla geniş ölçekte iletişim kurabilmiştir. ABD'li diplomatların Rusların kültürel yönlerinin önemini kabul etmesi, edebi ve sanatsal başarılarına saygı duymasından dolayı başarı mümkün olabilmıştır (Schneider, 2014, s. 7).

Diğer taraftan Leonard gibi birçok yazar “kültürel diplomasinin” aslında “propagandanın” yabancı kamuoylarına yönelik biçiminin değişik bir isimle takdiminden ibaret olduğunu ileri sürmektedir (Leonard, 2002, s. 48).

Propaganda; “bir düşünce, tutum ve davranışı başkalarına tanıtma ve benimsetme amacıyla bilinçli olarak seçilmiş bilgi, olgu ve savları sistemli bir şekilde ve çeşitli araçları kullanarak yayma etkinlikleri (Sönmezoğlu, 2010, s. 548)” olarak tanımlanmaktadır.

Propaganda ilk olarak Vatikan tarafından 17. yüzyılda, Papa 15. Gregorius'un Protestan reformunun aykırı düşünsel etkilerini yok etmek amacıyla kurulan Congregatio de Propaganda Fide (Katolik İman Yayma Cemaati) adlı misyoner kuruluşun faaliyetlerine dayandırılmaktadır (Clark'tan aktaran Aral, 2014, s. 4). Fransız Devriminden sonra ise siyasal alana sirayet etmiştir. Politika yapıcıları yönetim tarzı ve uyguladıkları politikaların halk tarafından benimsenmesi maksadıyla birtakım vaatler ve ilkeler etrafında siyasal propaganda yapmaya başlamışlardır (Aral, 2014, s. 4).

18. yüzyılla birlikte propagandaya siyasi bir anlam yüklenmiştir, fakat 20. Yüzyıla gelindiğinde ulus devletler propagandayı bir dış politika uygulama aracı olarak birbirleri arasındaki mücadelelerde sıklıkla kullanmışlardır. Propagandanın çok sıkça bir politik uygulama aracı olarak kullanılması siyaset bilimi terminolojisi içerisinde önemli bir kavram olarak yer almasını sağlamıştır (Aral, 2014, s. 4).

Haberleşme ve iletişim olanaklarının gelişmesiyle propaganda faaliyetleri yazılı basın ve sonrasında radyo vasıtasıyla çok daha büyük kitlelere ulaşılarak politikaların meşru gösterilmesi için propaganda faaliyetleri yürütülmesini kolaylaştırmıştır (Aral 2014: 5). Basın ve Radyo'nun büyük kitlelere ulaşmada önemli bir fonksiyon icra ettiği bu dönemde toplulukları ikna edip yönlendirmek amacıyla çok farklı girişimlerde bulunulmuştur. Devrimsel görüşleri yaygınlaştırmaktan, Askere gitmeyi teşvik etmeye kadar birçok alanda sıkça kullanılan bir araç haline dönüştürülmüştür.

Propagandayı bir bilgi verme veya uluslararası kamuoyu yaratmak işlevi bağlamında değerlendirmekle birlikte, her iki Dünya Savaşı sırasında yürütülen propaganda yöntemlerinin oluşturduğu algı bu tanımlamaya tereddütle yaklaşılmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede 20. Yüzyılda kullanılan propaganda kavramının tam olarak neyi ifade ettiği ile ilgili ciddi bir karmaşa hüküm sürmektedir (Aral, 2014, s. 6-7).

Kavramın önyargıların ve şüphelerin bir kenara bırakılarak uygulamadaki bağlamı içerisinde objektif bir gözlemlerle değerlendirilmesi gerektiğini belirten *Philip M. Taylor*, propagandanın bir ikna süreci olduğunu ve esasında tarafsızlığın bulunduğunu iddia etmiştir. Kavramı uygulamadaki amaca odaklanılarak etkili veya etkisizliği üzerinden bir değerlendirme yapmanın daha doğru olacağını ifade etmiştir (Taylor, 1992, s. 4).

Birinci Dünya Savaşı propaganda pratikleri alanında geniş bir kullanım alanı imkânı sunmuştur. Savaşın sonunda artık çoğunluğun bildiği bir kavram haline gelmiş ve günlük siyaset dilinde yer almıştır (Qualter, 1962, s. 258). Propaganda, bilinçli bir amaca yönelik gerçekleştirilen faaliyet ve çalışmalar olarak kabul edilmelidir. Kime ve nerede öğretilirse öğretilsin, birilerine bir şeyler öğretiliyorsa ve öğretilenler, bunların propaganda işlevlerinin bilincinde olan kimselerce yayılıyorsa, bu koşullar altında gerçekleşen eylem propaganda olarak adlandırılmalıdır (Qualter, 1962, s. 267).

Propaganda, davranış biçimlerine etki ederek eylemleri kontrolü altına almayı amaçlamaktadır. Propaganda faaliyetini yürüten ekip/kişi aktarmak istediği bilgiyi duyurarak hedef kitlenin kendisinin istediği gibi eylemde bulunmasını ümit ederek yayılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Zor kullanmadan, gerekli koşulları oluşturarak talebin gerçekleşmesini bekler (Qualter, 1962, s. 267).

Kültürel diplomasi, Soğuk Savaşın iki kutupluluğundan mevcut çok kutuplu dünyanın belirsizliklerine doğru ilerlediği için önem kazanmıştır. Bu, ulusların ulusal kimliğini kurma ve geliştirme yolları üzerinde derin bir etki yaratmaktadır. Kültürel, dini ve etnik faktörler, artık benlik ve toplum anlayışımızı tanımlamamızda büyük bir rol oynamaktadır. Dünya'daki yeni güç merkezleri, kültürün önemini anlamakta ve bunu sadece bilinçli olarak yabancı hükümetlere değil, aynı zamanda küresel kamuoyu ve potansiyel ortaklarına ve müttefiklerine yansıtacak bir araç olarak kullanmaktadır (Bound vd., 2007, s. 17).

1.2.2. Kültürel Diplomasi Araçları

Nye, yumuşak gücün kaynaklarından bahsederken üç temel unsura işaret etmektedir: Başkalarına çekici geldiği durumlardaki kültürüne, ulusal ve uluslararası uyguladığı politik değerlerine ve meşru ve ahlaki olarak otoriter olarak değerlendirilen dış politikalarına (Nye, 2004, s. 11).

Kültürü bir toplum için anlamı olan değerlerin ve uygulamaların bütünü olarak tanımlayan Nye, kültürün tanıtımını üst kültür ve popüler kültür olarak iki ana kategoriye ayırmaktadır. Elitlere hitap eden edebiyat, sanat ve eğitimi üst kültür ve

eğlenceye dayalı tanıtım metodunu ise popüler kültür olarak sınıflandırmaktadır (Nye, 2004, s. 11).

Fulbright burs programına ismini veren J. William Fulbright kültürel diplomasinin önemini şu şekilde izah etmektedir: “Tarihin uzun yolunda, insanların düşüncenizi anlamalarını sağlamak, başka bir denizaltı yapmaktan çok daha güvenlidir.”¹¹

Halkların etkileşimi; dil, din, fikir, sanat ve toplumsal yapıların mübadelesi yoluyla farklı gruplar arasındaki ilişkileri sürekli geliştirmiştir. Amerikalı Siyaset Bilimci Dr. Milton C. Cummings kültürel diplomasiyi fikirlerin, bilginin, değerlerin, geleneğin ve kültürün karşılıklı paylaşımı olarak tarif etmektedir (Cummings, 2009, s. 1). Farklı ruhsal, maddesel, entelektüel ve duygusal özelliklerin tamamının karışımının yansıması olduğu söylenen kültür, bir toplumu ya da bir sosyal grubu karakterize eden, sadece sanatı ve edebiyatı değil, yaşam biçimlerini, temel insan haklarını, değer sistemlerini, gelenekleri ve inançları da içermektedir (Kitsou, 2013, s. 2).

Kültürel diplomasi araçları arasında ülkelerin özellikle dil öğretme çalışmaları, değişim programları uygulamaları, kültür ve sanat alanında kendilerini ifade ettikleri çalışmalar ve medyanın kullanımı öne çıkmaktadır. Bu bölümde kültürel diplomaside kullanılan yöntem ve araçlar analiz edilecektir.

1.2.2.1. Sanat

Toplumlar yaşam biçimlerini, gelenek-görenek, ekonomik, sosyal ve siyasi değerlerini kültürleri vasıtasıyla aktarmaktadır. Sanat da bu kapsamda toplumların kültürel değerlerinin yansıtılmasında öne çıkan en etkili araçlar arasındadır (Sancar, 2012, s. 208).

¹¹ Androulla VASSILIOU, Member of the European Commission for Education, *Culture, Multilingualism and Youth,* "The Role of Culture in EU External Relations – Final Conference (Palais des Beaux-Arts), Brüksel, 7 Nisan 2014 (Konferansta yaptığı konuşmada J William Fulbright'in sözünden yaptığı alıntıdır.) http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-305_en.htm Erişim: 23.02.2018

Dünyanın önde gelen ülkeleri kültürel diplomaside çok çeşitli sanatları önemli ölçüde kullanmıştır. Bunlara, tiyatro, film, bale ve müzik gibi sahne sanatları; resim ve heykel gibi güzel sanatlar ve “mimari” dâhil edilmektedir (Lenczowski, 2007, s. 12).

“Ertuğrul 1890 filmi” bu çerçevede değerlendirilebilecek bir filmidir. Filmde, Japonya ve Türkiye’nin dostluğunu pekiştiren iki tarihi olaydan bahsedilmektedir. 1887 yılında Japon heyetinin İstanbul’u ziyaret etmesinin ardından Osmanlı firkateyni olan Ertuğrul Japonya’ya gider. Ertuğrul Japonya’dan geri dönmek için yola çıktığında ise kayalıklara çarpar ve 681 kişiyle sulara gömülür. Firkateynden yalnızca 69 kişi sağ kalır, yaralılar sahile ulaştığında Japon köylüler tarafından misafir edilirler. İlerleyen yıllarda Türk-Japon dostluğuna atfen kazanın yaşandığı bölgeye anıt dikilir. 1985 yılında İran-Irak savaşı esnasında ise; Saddam’ın emriyle Tahran havaalanınının 24 saat içinde kapatılacağı duyurulur. Bunun üzerine Japonya dışında bütün ülkeler uçaklarını göndererek kendi vatandaşlarını Tahran’dan çıkarır. Bu durumu öğrenen dönemin başbakanı Turgut Özal’ın talimatıyla, Tahran’dan tanınan sürenin bitimine yakın pilot Ali Özdemir’in yönettiği Türk uçağı Tahrandaki 215 Japon yolcuyu kurtarır (beyazperde.com “Ertuğrul 1890”).

Aynı şekilde Türk yapımı “Ayla” filmi, Kore Savaşı’nda yaşanan gerçek ve dramatik bir hikâyeyi beyazperdeye taşımıştır. 1950 yılında savaşta yer alan Süleyman Astsubay savaş meydanında küçük bir kız bulur. 5 yaşındaki bu Koreli yetim kızla kısa sürede baba-kız ilişkisine dönen hikâyelerini anlatan film Güney Kore ve Türkiye arasındaki kültürel bağların kuvvetlendirilmesine katkı sağlamıştır beyazperde.com “Ayla”. Aynı hikâyeye Güney Kore devlet televizyonu tarafından belgeselleştirilerek de yayınlanmıştır.¹²

Türk dizilerinin dünyanın birçok yerinde yaygınlaştırılması ve izlenme oranlarının artması,¹³ Barış Manço’nun “Barış” elçisi olarak Japonya’da verdiği konserlerle

¹² Belgesel Filmin Türkçe altyazılı izlenebileceği internet sayfası: <https://www.izlesene.com/video/ayla-koreli-kizim-turkce-altyazili/8800002> Erişim: 23.02.2018

¹³ Türkiye’nin dizi-film ihracatı 200 milyon dolara ulaştı” <https://kdk.gov.tr/haber/turkiyenin-dizi-film-ihracati-200-milyon-dolara-ulasti/362> Erişim: 23.02.2018

binlerce kişinin Türkiye'ye olan sempatisini arttırması,¹⁴ Mimar Sinan'ın Balkanlardaki eserleri gibi verilebilecek birçok örnek, toplumlar arası kültürel ilişkilerin ve sempatinin gelişmesinde etkili olmuş uygulamalar olarak değerlendirilmektedir.

Kültür sanat etkinlikleri kapsamına girebilecek başka bir örnek ise Saison de la Turquie (Türkiye Mevsimi) faaliyetidir. İstanbul Kültür Sanat Vakfı ve Culture France'ın yakın işbirliği ile her iki ülkenin Dışişleri ve Kültür Bakanlıkları himayesinde hazırlanmıştır. Program çerçevesinde, 1 Temmuz 2009-31 Mart 2010 tarihleri arasında 600'e yakın etkinlik düzenlenmiştir (Sancar, 2012, s. 208).

Çin ve uzak doğu sinemasının film çekimlerinin gerçekleştirdiği mekânlar ve oyuncuların giydiği geleneksel kıyafetler gibi sembollerle kendi kültürlerinin yayılmasına yardımcı olmaktadır. Benzer şekilde Amerikan filmlerinde Dünya'yı kötülüklerden ve doğal afetlerden kurtaran süper güç olarak yansıtılması Amerikan yumuşak gücüne hizmet etmektedir (Sancar, 2012, s. 194).

1.2.2.2. Sergiler

Kültürel zenginliklerin daha geniş kitlelere tanıtılması amacıyla düzenlenen eser sergileri ya da gerçekleştirilen uluslararası sergilere müzelerden ödünç eser verilerek katılım sağlanması da önemli bir kültürel diplomasi aracı olarak kabul edilmektedir (Lenczowski, 2007, s. 13).

İnsani diplomasi aracıyla ortaya konan çabaların önemine vurgu yapmak amacıyla Türkiye-Kuveyt dostluğu çerçevesinde Kuveyt Ankara Büyükelçiliği tarafından düzenlenen fotoğraf sergisi,¹⁵ Amerika, New York Metropolitan Müzesi'nde 17 Kasım 2008-15 Mart 2009 tarihleri arasında gösterime sunulan "Babil'in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi" Sergisine kapsamında, Türkiye'nin farklı

¹⁴ <http://www.uzmantv.com/baris-manco-japonyada-nasil-populer-oldu> Erişim: 23.02.2018

¹⁵ <http://aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kuveytin-ankara-buyukelciligidinden-insani-diplomasi-sergisi/808201> Erişim: 23.02.2018

müzelerinden 122 adet eserle katılım sağlanması¹⁶ kültürel diplomasi uygulamalarında sergilerin önemini ortaya koymaktadır.

1.2.2.3. Mübadele Programları

Kültürel diplomaside mübadele programları, bir kültürel etkileşim süreci için insanların yabancı ülkelere gönderebilmesi ile buna karşılık yabancı ülkelere insanları ülkesine kabul ederek ülke ve toplumlar arası ilişkileri geliştirme aracı olarak tanımlanmaktadır (Demir, 2012, s. 78).

Mübadele programları akla gelen hemen her alanı içerebilir. En yaygın olanı eğitimsel, bilimsel ve sanatsal olanlarıdır. Bununla birlikte, mesleki, emek, spor, gençlik ve dini mübadeleyi de kapsayan daha birçok alan bulunmaktadır (Lenczowski, 2007, s. 13). Bu uygulama, değişik ülkelerdeki halkların birbirleri hakkındaki olumsuz algıların veya önyargıların mübadele programları vasıtasıyla yumuşatılması ve farklı kültürleri tanıma imkânı sağlanarak olumlu bir imaj oluşturmak için kullanılmaktadır.

“Kültür, Eğitim, Bilim ve Enformasyon Alanlarında İşbirliğine İlişkin” 1993 yılında imzalanan Karadeniz Sözleşmesi buna örnek olarak gösterilebilir. Anlaşmanın tarafları; Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya, Türkiye ve Ukrayna arasında imzalanmıştır. Karadeniz havzasındaki ülkeler arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek ve işbirliğini güçlendirmek amacıyla kültür, eğitim, bilim ve enformasyon alanında bir işbirliği bölgesi oluşturma hedefiyle oluşturulmuştur. Anlaşma çerçevesinde akademisyen ve profesyonellerin mübadelelerinin teşvik edilmesi öngörülmektedir.¹⁷

¹⁶ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44369/babilin-otesi-mo-ikinci-bin-yilda-sanat-ticaret-ve-dipl-.html> Erişim: 23.02.2018

¹⁷ Kültür, Eğitim, Bilim ve Enformasyon Alanlarında İşbirliğine İlişkin Karadeniz Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/534) <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d19/c056/tbmm19056084ss0349.pdf> Erişim: 23.02.2018

Diğer taraftan, Franco-German Gençlik Ofisi (FGYO) tarafından yürütülen gençlik değişim programı kapsamında Fransa ve Almanya'dan 8.4 milyondan fazla gencin 1963'ten beri 320.000 değişim programına katılmasını sağlayan uygulama ülkeler arasındaki kültürel ilişkilerin gelişimine etki eden örnek bir uygulama olarak gösterilebilir.¹⁸

1.2.2.4. Eğitim Programları

Mübadele programları daha ziyade karşılıklılık ilkesiyle uygulanmaktadır. Devletler tarafından uluslararası öğrencilere sunulan burs programları, yurtdışında kurulan eğitim kurumları, konferans sponsorluğu gibi uygulamalar ise çoğunlukla ülkelere tek taraflı olarak yürütülmektedir.

Örneğin; Beyrut Amerikan Üniversitesi, Kahire Amerikan Üniversitesi, Robert Kolej, Alman Lisesi, Avusturya Lisesi gibi eğitim kurumları; Fulbright, DAAD, Chevening, Türkiye Bursları gibi uluslararası öğrencilere sunulan burslar; akademisyenlerin/profesyonellerin/sanatçıların farklı ülkelerdeki konferanslara katılımlarının desteklenmesine yönelik uygulamalar bu kapsamda değerlendirilebilir. Üniversiteler ve okullar kültürel diplomaside kültürel değerlerin aktarılması bağlamında önemli rol oynamaktadır.

1.2.2.5. Yayıncılık Faaliyetleri

Romanların, hikâye, öykü gibi edebiyat eserlerinin yabancı uluslar ve ülkeler hakkındaki imajların oluşturulmasındaki etkisi büyüktür. Önemli bir kültürel diplomasi aracı olan yayıncılık faaliyetleri çerçevesindeki edebiyat eserleri aracılığıyla ülkenin mesajları verilebilmektedir. Yurt dışında kütüphanelerin kurulması da aynı çerçevede kültür unsurlarını aktarmanın en etkili araçlarından biridir.

Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat Ödülünü alması ve eserlerinin birçok dile çevrilerek milyonlarca okuyucuyla buluşturulması, devlet kurumlarınca farklı ülkelerdeki

¹⁸ The Franco-German Youth Office (FGYO) <https://www.fgyo.org/> Erişim: 23.02.2018

üniversite ve kütüphanelerde kendi edebi eserlerinin yer aldığı bölümler kurdurulması yayıncılık başlığı altında değerlendirilebilecek kültürel diplomasi uygulamalarıdır.

1.2.2.6. Dil Öğretimi

Dil, bir halkın kültürünün en göze çarpan özelliğidir. Bir ulusun doğasında var olan en önemli özelliktir. Yunan dilbilimi profesörü George Babiniotis'e göre “İnsanları, daha doğrudan ve daha sağlam bir şekilde tanımanın en kestirme yolu onların dilini öğrenmektir. Bir insanın dili onun, dünyayı tasavvur etme, sınıflandırma ve ifade etme şeklidir” demektedir (Kitsou, 2013, s. 2).

Yabancılara kendi ülke dilini öğretmek, onların kendi edebiyatına, filmlerine, yayınlarına ve medya araçları vasıtasıyla aktarılan bilgilere ve taşıdıkları diğer mesajlara erişebilmelerini sağlamada anahtar role sahiptir. Benzer şekilde, genel olarak yabancı dil öğrenilmesinin teşvik edilmesi, yabancı kültürlerin anlaşılması için önemli bir konudur (Lenczowski, 2007, s. 14).

Fransa, Amerika, Almanya gibi ülkelerin uluslararası okul ağları ile kendi dillerini ve dolayısıyla kendi kültürel etkinliklerini yerleştirmesi, dil yoluyla kalıcı ilişkiler tesis etmenin önemli bir örneğidir. Büyük Britanya'nın British Council, Almanya'nın Göthe Enstitüleri, Türkiye'nin Yunus Emre Enstitüleri ülke dillerini yurtdışında yaygınlaştırmak ve kültürel etkinliklerin artırılması amacıyla kurulmuştur. Aynı çalışma mantığıyla diğer ülkelere kurulmuş yapılar da önemli kültürel diplomasi kuruluşları olarak ifade edilebilir.

1.2.2.7. Uluslararası Yayıncılık

Kültürel diplomasisinin ehemmiyet arz eden araçlarından biri de dünya çapında, diğer ülkelere yönelik yapılan yayınlardır. Uluslararası yayıncılık faaliyetlerinde uluslararası kamuoyunu etkileyebilmek için, radyo, televizyon ve internet teknolojileri kullanılmaktadır (Demir, 2012, s. 81).

Batı ülkeleri bu hususta ciddi ilerleme kaydetmiştir. Uluslararası yayıncılık alanında BBC World Service, Deutsche Welle, CNN, Amerika'nın Sesi Radyosu ve Radio France International en etkili yayın kuruluşları olarak değerlendirilebilir. El-Cezire, TRT World ve diğer ülkelerin kurdukları televizyon kuruluşları da aynı çerçevede değerlendirilebilir.

Söz konusu medya kuruluşları filtrelenmemiş bilgi ve fikirlerin, medyaya erişimi kısıtlanan ülkelerde yaşayan yabancı izleyicilere iletilebilmesinin tek aracıdır. Örneğin, Amerika'nın Sesi Radyosu geleneksel olarak yalnızca ABD enformasyon politikasının bir aracı olarak değil, aynı zamanda Amerikan halkının ve onların kültürünün sesi gibi hizmet vermiştir (Lenczowski, 2007, s. 14).

1.2.2.8. Hediyeler

Hediye verilmesi, kültürel diplomasinin kalıcı bir unsuru olmuştur. Bu özen göstermenin, saygının ve başkalarını önemsemenin önemli bir sembolü olarak kabul edilmektedir(Lenczowski 2007: 15). Ülkeler arası ilişkilere yaptıkları katkılardan ötürü kişilere takdim edilen devlet nişanları¹⁹ gibi Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Manchester Belediye Başkanı Robert Neil'in Sultan Abdülaziz'e yazdığı mektubunun replikasını İngiltere Dışişleri Bakanı Boris Johnson'a hediye etmesi,²⁰ bu kapsama girmektedir.

¹⁹ 2016 yılında Türk savaş uçakları tarafından bir Rus savaş uçağının düşürülmesiyle iki ülke ilişkileri gerilmiş ve kopma noktasına gelmiştir. İki ülke ilişkilerinin kısa zamanda düzeltilmesinde eski bakanlardan Cavit Çağlar da etkili olmuştur. İki ülke ilişkilerinin iyileşmesine yaptığı katkılardan ötürü Rusya tarafından kendisine devlet nişanı takılmıştır. "Putin'den Cavit Çağlar'a 'Devlet Nişanı'" <http://www.hurriyet.com.tr/putinden-cavit-caglara-devlet-nisani-40634094> Erişim: 23.02.2018

²⁰ Osmanlı İmparatorluğu'nun son İçişleri Bakanı Ali Kemal'in torununun oğlu olan İngiltere Dışişleri Bakanı Boris Johnson'a Türkiye ziyareti sırasında Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından Manchester Belediye Başkanı Robert Neil'in Sultan Abdülaziz mektubunun replikası hediye edilmiştir. "Erdoğan'dan Johnson'a anlamlı hediye" <http://www.haberturk.com/haber/haber/1302438-erdogandan-johnsona-anlamli-hediye> Erişim: 23.02.2018

1.2.2.9. Dinleme²¹

Toplumlar arası kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde en önemli aşamalardan biri karşılıklı olarak ülke hassasiyetlerine kulak verilmesidir. Toplumların öne çıkan kültürel tarafları ve kültürel etkileşimi kolaylaştıracak/hızlandıracak unsurların tespit edilmesi için dinleme faaliyeti öne çıkmaktadır. Bu çerçevede, bir aktörün, yurtdışında kendi ülkesi ile ilgili kanaatler hakkında bilgi toplayıp, kültürel diplomasi yaklaşımını buna göre planlama girişimi bir dinleme faaliyeti olarak tanımlanmaktadır (Dermir, 2012, s. 72).

Kültürler arası diyalogun geliştirilmesinde dinleme faaliyeti önemli bir araçtır. Başkalarını dinleme, başkalarına karşı ilgi ve alakada bulunma ve onlara saygı gösterme gibi yaklaşımlar her türlü diplomaside açıkça kullanılan araçlar arasındadır (Lenczowski, 2007, s. 15).

1.2.2.10. Din

Din, uluslararası ilişkilerin ve dış politikanın merkezi unsuru olmaya her zamankinden daha gözle görülür bir şekilde devam etmektedir. İnanç diplomasisinin temel unsurları arasında dinler arası diyalog yer almaktadır. Bu tür bir diyalog, son yıllarda Müslümanlar, Hıristiyanlar ve Yahudiler arasındaki düşmanlık ve güvensizliği aşmak için, ortak İbrahimî geleneklerini, tek tanrıcılığı, evrensel, objektif ahlaki bir düzen fikri ve materyalizme karşıtlıklarını ve çağdaş kültürel sonuçları vurgulanarak kullanılmıştır (Lenczowski, 2007, s. 15).

1.2.2.11. Spor Etkinlikleri

Spor ulusal kimlik doğrultusunda siyasi ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda etkileme aracı olarak kullanılmaktadır. Uluslararası düzeyde tertip edilen spor etkinlikleri ilişki inşa etmek ve bölgesel işbirliklerini geliştirmek için uygun bir zemin oluşturulmasına

²¹ “Dinleme” faaliyetleri kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetleri çerçevesinde değerlendirildiği için bu tez çalışmasında da bir kültürel diplomasi çalışması olarak ele alınmıştır.

katkı sağlamaktadır (Sancar, 2012, s. 205). Uluslararası Yaz Olimpiyat Oyunları, Uluslararası Kış Olimpiyat Oyunları, UEFA Şampiyonlar Ligi, FIFA Dünya Kupası, FİBA Dünya Kupası, Akdeniz Oyunları gibi spor organizasyonları kültürel etkileşimi sağlamak adına önemli fırsatlar oluşturmaktadır.

1.2.2.12. Diaspora

Kültür diplomasisinde diaspora etkili bir şekilde kullanıldığında önemli bir araç olarak rol alabilmektedir. Kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel olarak etkinlik kurulmak istenen ülkelerde diaspora aracılığıyla lobicilik faaliyetleri yürütüleceği gibi, içinde yaşadıkları toplumun yaşam şeklini çok iyi bilen diaspora üzerinden ilişkilerin tesis edilip geliştirilmesi kültürel diplomaside kullanılan yöntemler arasındadır.

2. BÖLÜM: ALMANYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ

2.1. KÜLTÜREL DİPLOMASİNİN ALMAN DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ

Almanya kültürel diplomasiye önemiyet gösteren öncü ülkelerden bir tanesidir. Birinci dünya savaşı ve ardından gerçekleşen ikinci dünya savaşlarında kültürel diplomasi faaliyetlerine İngiltere'yle birlikte en fazla Almanya bütçe ayırmıştır. Naziler, özellikle ikinci dünya savaşında kültür propagandasını yoğun bir şekilde kullanmıştır. Savaş sonrasında da Alman kültürel diplomasisi oluşturduğu enstitü ve vakıflar aracılığıyla aynı disiplinle farklı amaç ve stratejiler çerçevesinde etkili olmaya devam etmiştir.

Alman kültürel diplomasisi devlet tarafından finanse edilmekle birlikte daha ziyade enstitüler, vakıflar ve sivil toplum teşekkülleri vasıtasıyla icra edilmektedir. Bu alanda çalışan kuruluşların hemen hepsi tecrübeli, gelişmiş ve iyi finanse edilmektedir. Eski dışişleri bakanı Spiegel, Almanya'nın Nazi geçmişinin ülkenin kültürel diplomasi sahasında dikkatli çalışmalar yürütmesi gerektiğini telkin ettiğini belirtmektedir (Demir, 2012, s. 132).

Alman kültürel diplomasisinin başarılı bir şekilde uygulandığı kabul edilmektedir. Bugün yurtdışındaki Almanya imajı, örneğin, yurtdışında yaşayan insanların Almanca öğrenmek, Almanya'ya seyahat etmek, orada eğitim almak veya yatırım yapmak isteyenlerin kararlarını şekillendirmektedir. Almanya, uluslararası olarak, yüksek yaşam kalitesi ile istikrarlı, güvenilir ve gelecek odaklı bir ülke olarak kabul görmüştür. Yönetişim ve ekonomik performansı örnek alınan Almanya, uluslararası ilişkiler üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 84).

Almanya kültürel diplomasi faaliyetlerini *Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik*²² hedefleri çerçevesinde yürütmektedir. Almanya Federal Meclisinin 15 Temmuz 1994

²² Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası

tarihinde aldığı kararla, her yıl hükümet tarafından Almanya Federal Meclisi Dışişleri Komisyonuna Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası (YKEP) adı altında bir rapor sunmaktadır (AKBP 20, 2017, s.1). Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası, siyasi ve ekonomik ilişkiler ile birlikte Alman dış politikasının "üçüncü sütununu" oluşturmaktadır. Bu sütun dış politikanın en sürdürülebilir ve görünür enstrümanı olarak görülmektedir.²³ Federal hükümete göre, kültür ve eğitim olanakları Almanya'nın ortak ülkelerindeki insanlara doğrudan ulaşılmasını sağlamakta ve böylece istikrarlı uluslararası ilişkiler için uygun bir zemin oluşturmaktadır.²⁴

Almanya'nın Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikasındaki ana hedefleri şu şekildedir:²⁵

- Bilgi ve kültürün birlikte üretilmesi ve insanlar arasındaki diyalog sayesinde uluslararası ilişkiler için istikrarlı bir zemin oluşturmak;
- Avrupa'da ve dünyada Almancanın tanıtımını yapmak;
- Küresel krize ve çatışmanın önlenmesine katkıda bulunmak;
- Avrupa entegrasyonunu teşvik etmek;
- Dünyadaki kültürel çeşitliliği korumak;
- Eğitim, bilim, araştırma ve kariyer gelişimi için Almanya'yı modern, çekici bir yer olarak tanıtmak;
- Almanya'yı dünyaca ünlü, yaratıcı ve farklı kültürel görünüme sahip bir ülke olarak sunmak ve tutarlı ve enerjik bir Almanya imajı oluşturmaktır.

Bu hedeflere ulaşmak için ise; akademik değişim ve üniversitelerarası işbirliği, kültürel proje ve program çalışması, yabancı dil olarak Almancanın desteklenmesi, yurtdışı okullar ve kültürlerarası diyalog gibi enstrümanlar kullanılmaktadır. 2016 yılında

²³ Alman hükümeti tarafından hazırlanan 20. Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası raporu ile ilgili Alman Dışişleri Bakanlığı resmi internet sayfasında yer alan bilgilerden derlenmiştir: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/themen/kulturdialog/akbp-was-wir-tun/289392> Erişim: 28.02.2018

²⁴ "Kriz ve Savaşa Karşı Sanat ve Kültür"
<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/03/2017-03-14-bericht-auswaertige-kulturpolitik.html> Erişim: 28.02.2018

²⁵ <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/03/2017-03-14-bericht-auswaertige-kulturpolitik.html> Erişim: 28.02.2018

Federal Hükümet Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası için yaklaşık 1,7 milyar Avro kaynak harcaması yapmıştır.²⁶

Almanya'nın yurtdışında örnek bir kültür devleti olarak görülmesi ve tanınması arzusu, Almanya'nın 2. Dünya savaşı ve soğuk savaş dönemindeki yurtdışındaki olumsuz algısını dostane ve pozitif bir algıya dönüştürmek üzere kurgulanmıştır (Sattler, 2007, s. 63).

Alman kültürel diplomasisi geleneksel diplomasiyi desteklemek üzere icra edilmektedir. Alman dış politika kuralları çerçevesinde, "Barış Gücü" ve "Kültürlerarası İletişim" konularında ayrıca rol almaktadır. 80li yıllarda Alman kültürel diplomasisinin en önemli hedefi Avrupa Entegrasyonuna katkı sağlamak ve doğu bloğu ülkelerinin kültür politikalarına karşı mücadele vermektir. Yani kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde öncelikli olarak Avrupa Birliği ve NATO'ya üye ülkeler başı çekiyordu (Sattler, 2007, s. 64).

Bu önceliklendirme, "Avrupalılık bilinci" ve "transatlantik kültürel bağlar", ayrıca "batı Avrupa'nın birleşmesi ve doğu Avrupa'yla anlaşmayı sağlayacak bir zemin oluşturulması" ve "Atlantik İttifakının güçlendirilmesi" gibi önemli amaçlara hizmet etmek üzere belirlenmiştir (Sattler, 2007, s. 65).

Almanya'nın Batı müttefikleri arasında Fransa ile ilişkilerin geliştirilmesi her daim en öncelikli hedef olarak dikkat çekmektedir. 1961 Elysée Antlaşması'ndan bu yana iki ülke arasında kültürel alışveriş alanında bir takım ek programlar ve anlaşmalar da yapılmıştır. Bunun en önemli iki sonucu olarak; Alman-Fransız Gençlik Örgütü ve Alman-Fransız Yüksek Okulu örnek olarak gösterilebilir. Alman-Fransız Yüksek Okulu şemsiye bir organizasyon olarak 100'den fazla yükseköğretim kurumunu bir araya getirmektedir (Sattler, 2007, s. 65).

²⁶ 2016/2017 Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Jahresbericht_2016_2017/08_Aussen-und-Sicherheitspolitik/9_Auswaertige-Kultur-Bildungspolitik/_node.html Erişim: 28.02.2018

Alman dış kültür politikası; değişim, işbirliği ve mütakabiliyet ilkelerine dayanmaktadır. Bu çerçevede, Goethe Enstitüleri, kültürel ve eğitsel çalışmaları ortaklaşa teşvik etmek için, yurtdışında çeşitli programlar ve projeler için mümkün olduğunca yerel ortak kazanma konusunda gayret göstermektedir (Sattler, 2007, s. 72).

Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) hala İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra güçlü bir şekilde etkilenen yurtdışındaki imajını düzeltmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla, Alman dış kültür politikası (DKP), Almanya'nın imajını geliştirmek için çaba harcamaktadır (Sattler, 2007, s. 73).

Özetle 1980'lerde Alman dış kültür politikasının ilkeleri ve hedefleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası gerçekleriyle şekillenmeye devam etmiştir. DKP yardımıyla yurtdışında yeni bir güven oluşturulması ve batı ittifakının teyit edildiği belirtilmektedir. 1980'lerin Dış Kültür Politikası, özellikle Doğu ile Batı arasında barışın sağlanması amacıyla oluşturulup, uygulanmıştır. Kültür, bu anlamda barışçıl bir tartışma ve anlayış aracı olarak hizmet etmiştir. DKP, dış ilişkilerin "üçüncü boyutu" olarak kabul edilerek kendi imkânları ve yöntemleri ile Alman dış politikasını desteklemekte ve kısmen de olsa diplomatik olarak zorlanılan konularda öncü bir politika aracı olarak kullanılmaktadır (Sattler, 2007, s. 73).

Yurtdışı kültür politikaları bağlamında Fransa'nın kritik öneme sahip bir ülke olmasıyla birlikte, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'daki ittifak ortaklarının da mutlak önceliği vardır. Alman kültürel diplomasisinin hedefi DKP'nin yardımıyla ikili ilişkiler çerçevesinde bağların ve güven ortamının güçlendirilmesidir. Berlin duvarının yıkılmasıyla başlayan süreçte Doğu Bloku devletleri giderek daha çok DKP'nin odak noktası haline gelmiştir (Sattler, 2007, s. 73).

Almanya, yabancı ülkelere çağdaş bir Almanya imajı vermeye çalışılırken üç ana yaklaşımla hareket etmektedir: dürüst ve özeleştirel olmalı, demokratik görüş çeşitliliğini yansıtılmalı ve mümkün olduğunca büyük oranda sosyal yaşama uymalıdır. Yani salt pozitif bir Almanya imajı yansıtılmaya çalışılmayacaktır. Strateji; yurtdışında güven yaratma, Almanya'nın imajını geliştirme ve Almanya'nın demokratik bir devlet olduğu algısını güçlendirmektir (Sattler, 2007, s. 74).

Alman Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası, dünyadaki kültüre ve eğitime erişimi artırmak suretiyle, diyalog ve söylem için, yaratıcılık ve anlayış için politik alan oluşturmak, bununla birlikte insanlara dünya çapında yeni kariyer fırsatları ve eğitim olanakları sunarak, küresel ortaklıklar geliştirmek ve uluslararası işbirliğinin ruhunu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, 2030 Ajandası ve küresel sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uygulanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Anheier, 2017, s. 2).

Söz konusu hedeflere ulaşabilmek için Federal Hükümet merkezi ajans kuruluşlarıyla birlikte çalışmaktadır. *Kültür ve dille* ilgili konular daha ziyade “Goethe Enstitüsü, Institut für Auslandsbeziehungen”, *eğitim ve bilim* konuları DAAD, Alexander von Humboldt-Stiftung, Zentral- stelle für das Auslandsschulwesen, Pädagogischer Austauschdienst, *iletişim ve medya* konuları Deutsche Welle, DW Akademie gibi kuruluş ve ajanslar tarafından yürütülmektedir (Anheier, 2017, s. 2).

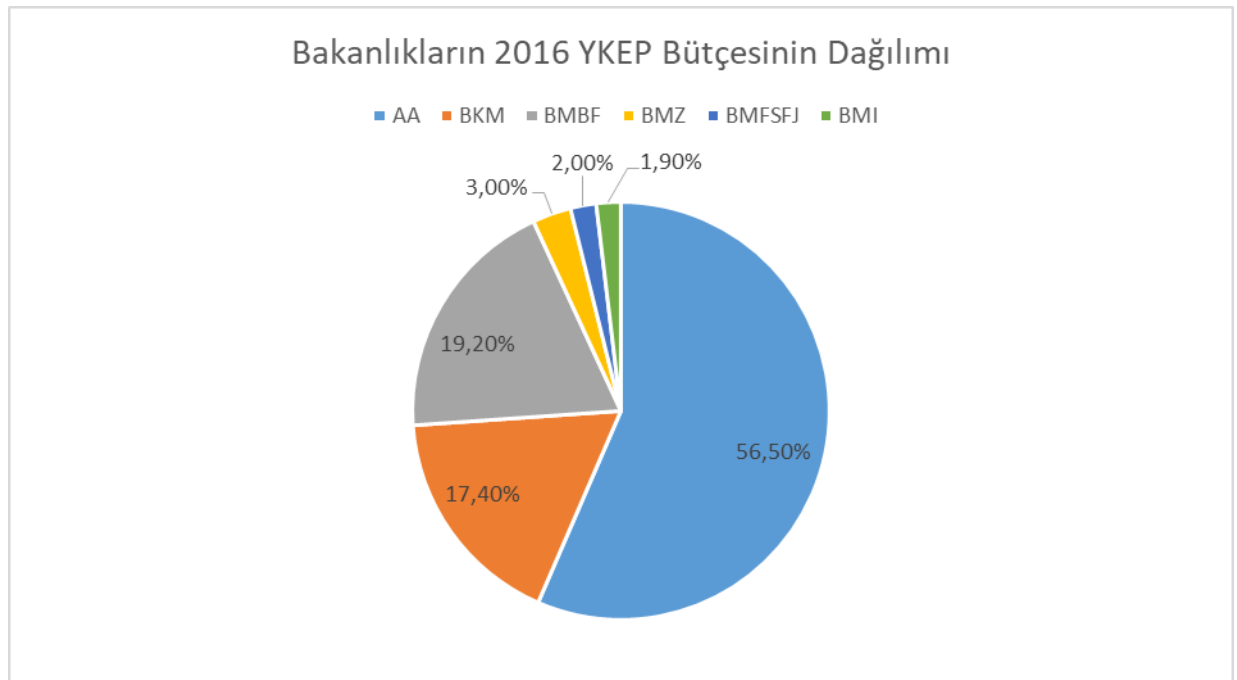
Almanya'nın Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası karmaşık bir kültürel, ekonomik ve güvenlik çıkarları çerçevesinde oluşturulmaktadır. Almanya geleneksel ve yeni ortaya çıkan rakipleriyle ekonominin yanı sıra kültürel olarak da ciddi bir rekabet içerisinde. Soğuk Savaşın sona ermesine kadar sadece birkaç ülke, uluslararası rekabette avantajlı konuma gelmek için kültür politikalarını stratejik bir yönetimle yürütürken, Soğuk Savaş sonrası bu alandaki aktör sayısı önemli ölçüde artmıştır. Rusya ve Çin gibi ülkeler kültürel diplomasiyi siyasi ve ekonomik çıkarları kapsamında kullanmakta ve kültür kurumlarının ve yabancı medyanın genişlemesine büyük yatırım yapmaktadır.

Alman Federal Hükümeti, yurtdışındaki kültür ve eğitim çalışmaları için stratejik ilke ve esasları belirlemektedir. Program ve proje tasarımında büyük oranda özgür olan aracı kuruluşlar ise uygulama aşamasında görev almaktadır. Yurtdışı kültür ve eğitim çalışmalarının tamamı Alman diplomatik misyonları tarafından koordine edilmektedir (Auswärtiges Amt, 2015 s. 15).

2.2. KÜLTÜREL DİPLOMASİ ÇALIŞMALARININ FİNANSMANI

Federal Hükümetin YKEP harcamaları 2015'te toplam 1.673 milyar avroya çıkmış, böylece ABD'nin Kamu Diplomasisine (1.664 milyar avro) sağladığı tutarı aşmıştır. 2016'da Federal Hükümet tarafından sağlanan 1.767 milyar avro bütçenin; % 19'u Dışişleri Bakanlığı ve Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından, % 17'si Federal Hükümet Kültür ve Medya Birimi tarafından kullanılmıştır. Bu miktar, bir önceki yıla göre % 5.6'lık bir artışa karşılık gelmektedir. 2010 yılından bu yana ise YKEP bütçesi % 16,8 oranında büyümüştür (Anheier, 2017, s. 2-4).

2016 yılında toplam bütçenin 861,6 milyon avrosu yabancı ülkelerle kültürel ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla kullanılmıştır (AKBP 20, 2017, s. 7). 2017 yılında ise bu rakam 923,08 milyon avroya çıkartılmıştır (AKBP 20, 2017, s. 9).

Şekil 1 – Almanya Federal Meclisi tarafından Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası bağlamında yapılacak çalışmalar için ayrılan bütçenin bakanlıklara göre dağılımı (AKBP 20, 2017, s. 8)

2016 bütçesi içerisinde en çok bütçe alan kurumlar ve fon dağılımı şu şekildedir (AKBP 20, 2017, s. 9):

- GÖTHER Enstitüsü – 217 Milyon Avro
- Yurtdışındaki Alman Okulları – 246 Milyon Avro
- Deutsche Welle – 325,1 Milyon Avro

Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası bağlamında yapılacak çalışmalara 2017 için 1,788 Milyar Avro kaynak ayrılmıştır (AKBP 20, 2017, s. 9).

2.3. ALMANYA KÜLTÜREL DİPLOMASİSİNİN YOĞUNLAŞTIĞI ALANLAR

Yaşanan konjonktürel gelişmelerin ortaya çıkardığı önceliklerin dışında Almanya'nın yürüttüğü kültürel diplomasi çalışmaları; kriz dönemlerinde ve bölgelerde kültür ve eğitimle ilgili yapılan çalışmalar, Avrupa işbirliğinin güçlendirilmesi, bilgi ve kültürün ortak üretimi, eğitim çalışmaları, sivil toplumla işbirliği ana başlıklarının odağındaki alt başlıklar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu çalışmada Almanya'nın kültürel diplomasi uygulamaları incelenirken; *kültür ve sanat çalışmaları*, *kültür ve dil çalışmaları*, *eğitim ve bilim çalışmaları*, *değişim programları*, *iletişim ve medya çalışmaları*, *kültür ve din çalışmaları*, *kültür ve diaspora çalışmaları*, *kültür ve spor çalışmaları* başlıkları altında analiz edilecektir.

2.3.1. Kültür ve Sanat Çalışmaları

Almanya'nın uyguladığı kültürel diplomasi politikalarının en önemli başlıklarından biri uluslararası kamuoyu nezdinde modern bir Almanya imajı oluşturmaktır. Bu çerçevede, Alman Akademik Değişim Servisi'nin (DAAD) Berlin Sanatçı Programı (BKP) uluslararası kültürel işbirliği, sınır ötesi değişim ve diyalogun yanı sıra Almanya'nın çok yönlü imajı yansıtılmaya çalışılmaktadır. Sağlanan burslar sayesinde, güzel sanatlar, film, müzik ve edebiyat disiplinlerinde yetenekli ve tanınmış yabancı sanatçılar, Berlin'deki uluslararası kültürel sahnelerinden bir yıl süresince eserlerini

sergileyebilmektedir. Program çok kültürlü bir Almanya imajı yansıtmasının yanı sıra Alman sanatçılarının dünyanın her tarafından profesyonel sanatçılarla bir network oluşturmalarını sağlamak ve kültürel diplomasiye en anlamlı katkıyı yapmalarına vesile olmaktadır. Program kapsamında son 50 yılda 1000’i aşkın yabancı sanatçı Berlin’de sanatını icra etme imkânı bulmuştur. Bunlardan öne çıkan sanatçılar arasında; W. H. Auden, John Cage, Lars Gustafsson, Jim Jarmusch, György Konrad, Imre Kertesz, Luigi Nono, Cees Nooteboom, Susan Sontag, Igor Strawinsky, Istvan Szabo, Mario Vargas Llosa ve Svetlana Alexijewitsch gibi isimler gösterilmektedir (AKBP 20, 2017, s. 28).

Günümüzde sanat ve kültür daima sınırlar ötesi bir anlayışla icra edilmektedir. Almanya bu çerçevede “An Artist-in-Residence-Program” adıyla yeni bir program başlatmıştır. Yurtdışından gelen veya çalışmalarında yabancı ülkelerle ilgilenen seçilmiş sanatçılara açık olan program 2016 yılı itibariyle Berlin Galerileri Ulusal Birliği ile işbirliği halinde yürütülmektedir. Programın amacı kültürel ortak yapımları teşvik etmektir. Aynı zamanda, Almanya'nın yurtdışındaki imajıyla ilgili olarak, Berlin'i çağdaş sanat için uluslararası bir merkez olarak güçlendirmek, uluslararası sanatsal potansiyeli kullanmak ve bunun dış dünyaya yansıtılmasına çalışılmaktadır. Her yıl seçilen üç bursiyer, Dışişleri Bakanlığı binasındaki stüdyoda üç ay boyunca çalışma fırsatı yakalamaktadır. Ortaya çıkan eserler hem Dışişleri Bakanlığı'nda hem de işbirliği yapılan Berlin galerilerinde sergilenmektedir (AKBP 20, 2017, s. 32).

Almanya Dünya kültürel mirasının korunması amacıyla birçok ülke ile işbirliği halinde kültürel mirası koruma programları uygulamaktadır. Kültürel mirasın korunması programının bir parçası olarak; Suriye, İran, Türkiye, Mali, Nepal, Kamboçya, Tayland, Endonezya, Laos gibi birçok ülkede tarihi arkeolojik eserlerin ortaya çıkarılması ve hâlihazırda var olanların restorasyonu ve korunması için Das Deutsche Archäologische Institut – DAİ (Alman Arkeoloji Enstitüsü) aracılığıyla karşılıklı işbirliği çerçevesinde projeler yürütmektedir. DAİ yürüttüğü projelerde müzeler, vakıflar ve üniversitelerle birlikte çalışmaktadır. Örneğin, Suriye’de yürütülen projelerde Das Museum für Islamische Kunst ve Mali’de Gerda Henkel Vakfı ve Hamburg Üniversitesi ile işbirliği yapılmaktadır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 24).

23 Haziran 2016'da Almanya Federal Meclisi aldığı kararla Kültürel Mülkiyet Koruma Yasasını (KGSG)²⁷ yeniden düzenlemiştir. KGSG, yasadışı olarak Almanya'ya getirilmiş kültürel varlıkların getirildikleri ülkelere geri dönüşünü kolaylaştırmak için çıkarılmıştır. Bu çerçevede, Almanya'da ilk kez, 1970 UNESCO sözleşmesi etkili bir şekilde uygulamaya konmuştur. Yeni düzenlemeyle, Almanya'nın UNESCO standartlarına bağlılığı ve kültürel varlıkların yasadışı ticaretini engellemek istediğini ve insanlığın kültürel mirasını hem de menşe ülkelerdeki insanların kültürel kimliğini etkili koruma önlemleriyle koruyacağını vadetmektedir. Bunu yaparken, Almanya'nın dış politika itibarını hem ikili ilişkiler kapsamında hem de çok taraflı organlarda güçlendirmektedir (AKBP 20, 2017, s. 11).

„Deutschlandjahre“ ve „Deutsche Saisons“²⁸ Alman kültürel diplomasının çeşitli faaliyetlerinin sergilendiği ve çeşitli kutlamaların yapıldığı bir süreç olarak gerçekleşmektedir. 2015 yılında Endonezya ve İsrail'de kutlanmıştır.

Endonezya'da her iki ülke kültürel diplomasi kurumlarının işbirliğiyle “Birlikte Geleceğe Doğru” sloganıyla düzenlenen Alman Mevsimi etkinliklerini 50.000'den fazla kişi ziyaret etmiştir. Buna paralel olarak Endonezya, Frankfurt Kitap Fuarı'na ev sahipliği yapan ilk Güneydoğu Asya ülkesi olmuştur. Endonezya genelinde, üç aydan uzun bir süre kültür, ekonomi, bilim ve siyaset alanlarında çok çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Jakarta'daki açılışa Babelsberg Film Orkestrası eşliğinde Fritz Lang tarafından sessiz film klasik "Metropolis" gösterisi gerçekleştirilmiştir. Alman Mevsiminin kapsamında ayrıca Endonezya ile kültürel iletişimi geliştirmek amacıyla tertip edilen diğer etkinlikler arasında; Rundfunkchor Berlin'in Hıristiyan ve Müslüman koroları, Bilim Filmleri Festivali ve “Mucit Bir Ülke Almanya” sergisi organize edilmiştir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 85).

Almanya ve İsrail diplomatik ilişkilerinin başlamasının 50. yılı vesilesiyle 2015 yılında İsrail'de de Almanya Mevsimi etkinlikleri düzenlenmiştir. Organizasyonların duyurulması ve görünürlük kısmında iki ülke kuruluşları birlikte hareket etmiştir. Ortak

²⁷ Kulturgutschutzgesetz

²⁸ “Almanya Yılı” ve “Alman Mevsimi”

bir logo belirlenmiş, ayrıca iki ülke ilişkileri ve etkinlikler hakkında bilgilerin yer aldığı bir Almanca, İbranice ve İngilizce web sitesi (www.de50il.org) oluşturulmuştur. Goethe Enstitüsü ayrıca kendi kültürel programını da tasarlamıştır. Öne çıkan etkinlikler arasında; 50 yıl boyunca 50 Alman film yönetmenince çekilen 50 Alman filmi, yıl boyunca İsrail sinemalarında gösterilmiştir. Almanya Kültür ve Medya Bakanı Profesör Monika Grütters ve İsrail Kültür Bakanı Miri Regev Berlin'de Almanca-İbranice çevirmen ödüllerini vermiş ve her iki yılda bir bu ödüllerin verilmesine karar verilmiştir. Kudüs'teki İsrail Müzesindeki „Twilight over Berlin“ sergisinde, Neue Nationalgalerie Berlin'den 50 başyapıt sergilenmiştir. "Idan Raichel, Andreas Scholl ile buluşuyor" adlı projeye, İsrail'de çok popüler olan şarkıcı Idan Raichel ve Alman sanatçı Andreas Scholl'i sahnede birkaç kez bir araya getirilmiştir. Tel Aviv'deki Cameri Tiyatrosunda İsraili yönetmen Yael Ronen'in oynadığı "common ground" oyunu sergilenmiştir. Nihai olarak, Leipzig Thomanerchor ile birlikte Gewandhaus orkestrası Johann Sebastian Bach'ın Noel Oratoryosu'nu Tel Aviv, Kudüs ve Herzliya'da gerçekleştirmek için İsrail'e gitmiştir (Auswärtiges Amt, 2015, ss. 85-86).

2.3.2. Eğitim ve Bilim Çalışmaları

Elitlerin değişimi son binyılda yurt dışında yürütülen kültürel çalışmaların en önemli hedef kitlesi olsa da, bugün çocuklar ve ergenlik çağındaki gençler Almanya tarafından çok önemli bir hedef grup olarak görülmektedir. Özellikle genç yaşta dil öğretmek ve ülkeleri dışında eğitim almaya teşvik ederek erken bir aşamada bağlantı kurmaya başlanmaktadır. Bu bağlantı, bilim, mesleki eğitim ve kültür alanlarındaki diğer tedbirlerle mümkün olduğunca sürdürülmeye çalışılmaktadır (Anheier, 2017, s. 13).

Anheier'e göre, bilimin uluslararasılaşması işbirliği ve rekabeti kaçınılmaz hale getirmiştir. Bir taraftan, iklim değişikliği veya bulaşıcı hastalıklarla mücadele gibi sözde "büyük zorlukların" kendi başına çözülemeyeceği giderek daha net anlaşılmıştır. Bu nedenle derin bir işbirliği kaçınılmazdır. Öte yandan, çeşitli aktörler bilimsel olarak bu konularda lider konumda yer almak için yarış içerisindedir. Bu nedenle öğrencilerin ve bilim insanlarının hareketliliği her iki yönde de desteklenmektedir (Anheier, 2017, s. 14).

“Schulen: Partner der Zukunft”²⁹ (PASCH) ağı, 120 ülkede 1.800'den fazla okuldan oluşmaktadır. PASCH networkü 2008 yılından beri 500 öğrenciden yaklaşık 1.900 okulda 600.000 öğrenciye ulaşmıştır. PASCH okullarından mezun olan başarılı öğrenciler her sene Berlin’de düzenlenen ödül gecesine katılmaktadır. 2017 yılında düzenlenen programa 43 ülkeden 120 mezun katılmıştır (AKBP 20, 2017, ss. 23-24). Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD), 60 ülkede 15 saha bürosu ve 56 bilgi merkezi olmak üzere küresel bir ağa sahiptir. 2015 yılında yaklaşık 127.000 öğrenci, mezun ve bilim adamına burs desteği sağlanmıştır. Alexander von Humboldt Vakfı, 140 ülkeden yaklaşık 28.000 Bilim adamıyla dünya çapında oluşturduğu ağ ile her yıl yaklaşık 2,400 Bilim adamını destek programlarından faydalandırmaktadır (Anheier, 2017, s. 15).

Bilginin birlikte üretilmesiyle önemli ölçüde bir kültürel diplomasi zemini oluşmaktadır. Küresel ölçekteki sorunlar sadece araştırmacılar arasındaki disiplinler arası işbirliği ile çözülebilir. Bilim ve araştırma bireysel ve sosyal gelişime önemli katkılar sağlamaktadır. Almanya, kültürel diplomasının bilimsel işbirlikleri alanında önemli bir network oluşturmuştur. 150 ülkedeki yaklaşık 5000 ortak üniversite ve 31.000 üniversite işbirliği ile Almanya bu konuda öncü ülkelerden bir tanesidir. Bu çerçevede Almanya’nın 2020 hedeflerinden biri Alman yükseköğretim kurumlarındaki uluslararası öğrenci sayısının 350.000’e çıkartılmasıdır. 2015 yılındaki rakamlara göre üniversitelerdeki öğrencilerin %11,9’u yani 312,569’u uluslararası öğrencilerdir. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya ve Fransa'dan sonra dünya çapında beşinci en büyük ev sahibi ülke Almanya’dır. Böylelikle Alman yükseköğretiminin uluslararasılaşması hedeflenmektedir (AKBP 20, 2017, ss. 24-25).

Almanya'daki akademik hareketlilik için en önemli finansman kuruluşu olan Alman Akademik Değişim Servisi, “en iyiler için burslar” mottosu stratejik odağını oluşturmuştur. DAAD Alman üniversitelerinde ve araştırma kurumlarında yabancı bilim insanlarının araştırma oranlarının artırılmasını ve uluslararası öğrencilerin kültürel oryantasyon programlarını yürütmektedir. Alexander von Humboldt Vakfı ise değişim programları çerçevesinde yabancı araştırmacılara yönelik burs sağlamakta, Alman

²⁹ “Okullar: Geleceğin Ortakları”

yükseköğretim kurumlarının cazibesini arttırmak amacıyla mükemmel seviyedeki yabancı ve Alman araştırmacılar arasında bilimsel işbirliğini teşvik etmektedir. 2014 istatistiklerine göre yaklaşık 85.000 yabancı bilim adamı Almanya'da araştırma ve öğretimde bulunurken, yaklaşık 43.000 Alman bilim adamı ise yurt dışında araştırmacı ve öğretim görevlisi olarak bulunmuştur (AKBP 20, 2017, s. 25).

Bununla birlikte, kriz bölgelerinde bilimsel ve akademik perspektifler oluşturmak, yabancı kültür ve eğitim politikasının temel amaçlarından biridir. Üniversiteyi bitirme aşamasındaki gençlerle birlikte bilim insanları için uygulanmaktadır.

“Leadership for Syria” programıyla 2015 yılından bugüne kadar 271 Suriyeliye burs sağlanarak Almanya’da yükseköğretim görmeleri sağlanmıştır. Ayrıca, Deutsche Akademischen Flüchtlingsinitiative Albert Einstein (DAFI) aracılığıyla BM Mülteci Komisyonu'na (UNHCR) verdiği desteği, 2017 yılında 2.900 ilave bursla büyük ölçüde artırmıştır. Bu bursların 1000 tanesi Türkiye’deki Suriyeliler; 900 tanesi Ürdün, Lübnan, Mısır ve Kuzey Irak’taki göçmenler, 650 tanesi Etiyopya, Kenya ve Uganda’daki Afrikalı göçmenler; 350 tanesi ise İran, Hindistan ve Pakistan’daki Afgan kökenli göçmenler için kullanılmıştır (AKBP 20, 2017, s. 12).

Diğer taraftan Alman Akademik Değişim Servisi aracılığıyla İstanbul’daki Türk-Alman Üniversitesinde 50, Amman’daki Ürdün-Alman Üniversitesinde 70, Kahire’deki Helwan Üniversitesinde 30 Suriyeliye burslu olarak eğitim görmektedir (AKBP 20, 2017, s. 12).

Die Philipp-Schwartz-Initiative ve Alexander von Humboldt-Stiftung aracılığıyla Alman Üniversiteleri ve Araştırma Merkezlerinde yabancı akademisyenler üç yıl süreyle burslandırılmaktadır. Bu kapsamda 2016 yılında 14’ü Suriyeli, 6’sı Türk Libya, Pakistan ve Özbekistan 1’er tane olmak üzere 23 araştırmacıya burs verilmiştir. 2017 yılında ise 21’i Türkiye’den ve 18’i Suriye’den olmak üzere 46 bilim insanına Alman Üniversite ve Araştırma Merkezlerinde burslu olarak çalışma imkânı sağlanmıştır. Die Philipp-Schwartz-İnisiyatifi; Robert Bosch Vakfı, Gerda Henkel Vakfı, Fritz Thyssen Vakfı, Alfried Krupp von Bohlen und Halbach Vakfı, Klaus Tschira Vakfı ve Mercator Vakfı tarafından destelenmektedir (AKBP 20, 2017, s. 13).

Ayrıca, Federal Hükümet yıllardır Alman üniversitelerinin uluslararası eğitim işbirliğini, özellikle Alman Üniversitesi Kahire'yi, Amman'daki Alman Ürdün Üniversitesi'ni ve İstanbul'daki Türk-Alman Üniversitesini teşvik etmektedir. Bu uluslararası işbirlikleri ve ikili üniversiteler, Alman yükseköğretim sisteminin uluslararası görünürlüğüne güçlendirmekte, aynı zamanda ülkeler arası akademik işbirliği geliştirilmektedir. Ortak üniversitelerin sayısını artırma çabasında olan Federal Hükümet hâlihazırda bir Alman-Tunus üniversitesi kurmak için çalışmalar yapmaktadır (AKBP 20, 2017, s. 13).

DAAD tarafından desteklenen diğer bir programda Almanya'daki 172 yükseköğretim kurumunun 6.600 mülteciye yönelik üniversite hazırlık dil kursları finanse edilmiştir. "Mültecileri Uzmanlık Çalışmalarına Entegre Etme"³⁰ adlı DAAD programı, mülteci genç yeteneklere uluslararası öğrenciler olarak bir perspektif kazandırılırken, bir gün kendi ülkelerini kalifiye insan kaynağı olarak yeniden inşa edebilecek veya Almanya'nın ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmetlerinden yararlanmak için oluşturulmuştur (AKBP 20, 2017, s. 13). Ayrıca, Start-up Kiron Open Higher Education Programı, Alman ve uluslararası üniversiteler ile yakın işbirliği içinde, mültecilere dijital öğretim ve öğrenme formatları aracılığıyla ücretsiz olarak yükseköğrenime erişim imkânı sunulmaktadır (AKBP 20, 2017, s. 13).

Uluslararası anlaşmazlıkların çözümünde önemli aşama kaydedilmiş ülkelerle olan ikili ilişkilerin kuvvetlendirilmesi de Almanya'nın YEKP öncelikleri arasında bulunmaktadır. İran ile uluslararası toplum arasında yapılan nükleer anlaşmanın ardından Almanya, Alexander von Humboldt Vakfı aracılığıyla, 135 İranlı bilim adamı ve öğrenciye burs sağlamış, İran yükseköğretim kurumlarında eğitim alan 410 Afganlı öğrenciye de burs sağlanmıştır. Diğer taraftan ABD ve Küba arasındaki ilişkilerin olumlu seyri Almanya'nın bu ülkeyle olan kültürel ilişkileri yoğunlaştırmasını sağlamıştır. Bu kapsamda ilk olarak 2016 yılında Almanya'daki Küba sanatçılarının ve Balthasar Neumann Ensemble'in Küba-Avrupa Gençlik Akademisi'nin sergilerini desteklemiştir (AKBP 20, 2017, s. 14).

³⁰ Integration von Flüchtlingen ins Fachstudium

2.3.3. Değişim Programları

Brexit oylaması sonrası Avrupa Birliği içerisinde dağılma senaryoları konuşulurken, böyle bir senaryoya karşı harekete geçilmesini değerlendiren öncü ülkelerden biri Almanya olmuştur. Almanya, Avrupalı kimliğini Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında yaygınlaştırmak ve sağlamlaştırmak için kültürel aidiyeti kuvvetlendirici çalışmalara önem vermektedir. Bu kapsamda YEKP çalışmaları dâhilinde gençlere yönelik değişim programları uygulanmasını desteklemektedir. Büyük Britanya başta olmak üzere, Alman-Fransız Gençlik Çalışmaları, Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri ile yapılan değişim programı çalışmaları Avrupa işbirliğinin güçlendirilmesindeki en temel çalışma başlığı olarak YEKP raporunda yer verilmektedir (AKBP 20, 2017, s. 15).

Almanya içerisinde ve AB üyesi diğer ülkelerde toplam 14 Avrupa okulunda, yaklaşık 27.000 çocuk çok dilli ve çok kültürlü olarak eğitim almaktadır. Ayrıca AB üyesi birçok ülkedeki yerel okulların birçoğu “Tanınmış Avrupa Okulları” olarak Avrupa eğitim ve öğretim modeline göre eğitim verilmektedir. Ayrıca AB tarafından ilan edilen “2018 Avrupa Kültür Mirası Yılı” ve “Avrupa Kültür Başkenti” gibi kültürel ilişkileri geliştirici birçok projeye Almanya aktif olarak destek vermektedir (AKBP 20, 2017, s. 15).

EURIMAGES projesi ile Avrupa Film endüstrisinin rekabet gücünü artırmak ve Avrupa ülkeleri arasındaki kültürel ilişkilerin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Almanya’nın kurucu üyesi olduğu organizasyon içerisinde 37 üye ülke bulunmaktadır (AKBP 20, 2017, s. 16).

Humboldt Forum ise insanlığı ilgilendiren küresel ölçekteki siyasi, ekonomik, çevresel ve toplumsal meselelerin çoklu bir perspektifte forum katılımcılarıyla paylaşılması amacıyla dışişleri bakanlığı desteğiyle yürütülmektedir (AKBP 20, 2017, s. 16).

Franco-Alman Gençlik Örgütü (DFJW), 2017 yılında yaklaşık 190.000 gencin katıldığı 8.000 değişim programı yürütülmüştür. “keşfetme günü” olarak başlatılan girişimle, giderek artan bir biçimde, gelecekteki genç karar alıcılar arasında komşu ülke hakkında

dil, kültür ve bilgi birikimindeki eksiklikler giderilmeye çalışılmaktadır (AKBP 20, 2017, s. 18).

Alman-Polonyalı Gençlik Örgütü (DPJW), 2016 yılında 25. yılını geride bırakan program “25 yıldır bakış açılarını değiştiriyoruz” ve “#2gether4more” sloganıyla yıl içerisinde gerçekleştirdiği organizasyonlarla 11.000 kişinin katıldığı değişim programları gerçekleştirmiştir (AKBP 20, 2017, s. 18).

Alman-Yunan Gençlik Örgütü (DGJW), Almanya ve Yunanistan'daki gençlik çalışmaları aktörlerinin katılımıyla; temsili konferanslar, gençlik toplantıları ve heyet gezileri aracılığıyla 70 okul dışı Alman-Yunan gençlik buluşması düzenlenmiştir (AKBP 20, 2017, s. 19).

Alman-İngiliz Gençlik Değişim programları çerçevesinde; göç, Birinci Dünya Savaşını anma, kimlik, katılım, entegrasyon, "Our Future in Europe" tema başlıklarında orta organizasyonlar düzenlenmektedir. Alman-Türk Gençlik Değişimi programlarıyla ise her yıl 3.000 gence ulaşılmaktadır. Almanya benzer şekilde çek cumhuriyeti, Rusya, İsrail ve Afrika ülkelerine yönelik değişim programları yürütmektedir (AKBP 20, 2017, ss. 19-20).

Dış İlişkiler Enstitüsü (İFA)³¹ tarafından yürütülen CrossCulture-Programı, İslam toplumları ile kültürlerarası diyalog kanalları oluşturulması amacıyla oluşturulmuştur. CrossCulture-Programı, genç profesyonellerin ve gönüllülerin, iki ila üç aylık bireysel olarak düzenlenmiş staj ve kültürlerarası workshoplar aracılığıyla, birbirlerinin çalışma hayatını ve günlük yaşamlarını kendi kültürel alanlarında tanımasını sağlamaktadır. 29 ülkenin dâhil olduğu programdan 2016 yılı boyunca 71 katılımcı faydalanmıştır (AKBP 20, 2017, s. 32).

Almanya genç yaştaki nüfusunun diğer kültürlerle olan sempatisini arttırmak amacıyla da bir takım programlar yürütmektedir. 2009 yılında UNESCO Alman Komisyonu ile işbirliği içinde Federal Dışişleri Bakanlığı tarafından başlatılan gönüllü hizmet programı

³¹ Institut für Auslandsbeziehungen

"kulturweit" 18-26 yaş arası Alman gençlerin, Almanya dışında kültür ve eğitim kurumlarının çalışmalarına yönelik deneyim kazanmalarına imkân sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Bugüne kadar programa 2.769 kişi katılmıştır (AKBP 20, 2017, ss. 19-21).

18-30 yaşları arasındaki 50.000'den fazla genç, "Working Holiday" Programı ile 2016 yılında çeşitli ülkelerde iş tecrübesi kazanmıştır. En fazla bir yıl süreli olan programda gençlere hem iş imkânı sağlanmakta hem de dil becerilerini kazanmak için eğitim kursları yapmaları ve ev sahibi ülkede kültürü ve günlük hayatı tanımaları fırsatı sunulmaktadır. Karşılıklılık ilkesiyle yürütülen program Avustralya, Şili, Hong Kong, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore, Tayvan, Kanada, Arjantin, İsrail, Brezilya, Peru, Kolombiya ve Uruguay ile birlikte yürütülmektedir (AKBP 20, 2017, s. 32).

2.3.4. Kültür ve Dil Çalışmaları

Almanca dilini yurtdışında teşvik etmek, yurtdışı kültür politikasının merkezinde yer almaktadır. Bununla birlikte kültür mevsimleri, edebiyat ve sanat festivalleri gibi hedef gruplar özelindeki önemli medya olayları, sivil toplum temsilcileri ile işbirliğinde yürütülen tematik atölye çalışmaları Almanya'nın yurtdışında yürüttüğü kültürel çalışmalar arasında yer almaktadır (Anheier, 2017, s. 7).

Dünya genelinde % 87'si okullarda olmak üzere bugüne kadar toplam 15,4 milyon kişi Almanca dil eğitimi almıştır. Almanca öğrenenlerin çoğunluğunu 9,4 milyonla Avrupa kıtası ülkeleri oluştururken, 2,28 milyon kişiyle Polonya en çok Almaca öğrenen ülke konumundadır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 36). Dil eğitimlerinde Almanya ile güçlü bir bağ kurulmasını sağlayacak bir müfredat uygulanmakta; siyaset, ekonomi, bilim, eğitim, kültür ve araştırma alanlarında gelecek nesiller içerisinde güvenilir ortaklar kazanıldığı değerlendirilmektedir (AKBP 20, 2017, s. 22).

Bu alanda en önemli aracı kurum olarak Alman GÖTHER Enstitüsü görev almaktadır. Enstitünün görevleri, yurtdışındaki Almanca dilinin tanıtımı, uluslararası kültürel işbirliğinin sürdürülmesi ve kapsamlı bir Almanya imajının uluslararası kamuoyuna yansıtılmasıdır. Almanya'daki yönetim merkezi, 12 bölgesel enstitü merkezi ve 12

enstitünün dışında 98 ülkede 159 Göthe Enstitüsü bulunmaktadır. 2015 yılında Goethe Enstitüsü Federal Dışişleri Bakanlığı'ndan yaklaşık 230 milyon avro kaynak kullanmıştır (Anheier, 2017, s. 12).

Almanca'nın yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili en önemli adres GÖTHE Enstitüsü olmakla birlikte, Yurtdışı Okullar Merkezi (ZfA), Alman Akademik Değişim Servisi (DAAD) ve Pädagogische Austauschdienst (PAD), Robert-Bosch-Vakfı, Hertie-Vakfı, Mercator Vakfı bu alanda faaliyet gösteren diğer kurumlardır.

Almanca dili, "Tanınmış Avrupa Okullarında" yabancı dilin yanı sıra Almanca dil bölümlerinde de ana dil olarak öğretilmektedir. Avrupa Okullarında 27.000 öğrencinin büyük kısmı İngilizce ve Fransızca dil bölümlerinde eğitim alırken, Almanca dil bölümü yaklaşık 4.400 öğrenciyle üçüncü sırada gelmektedir. Yabancılara Almanca öğretimini çok önemseyen Alman kültürel diplomasisi Alman dili için ne kadar fazla insan kazanılırsa, o kadar Almanya'nın araştırma, ekonomi ve bilim alanlarında kuvvetlendirileceğini savunmaktadır. Burada dikkat çekilen en önemli husus ise yurtdışındaki alman okullarından mezun olanların Almanya'da veya kendi ülkelerindeki Alman firmalarında çalıştığıdır. Böylelikle yurtiçi ve yurtdışı işgücü sıkıntısının giderilmesine önemli katkı da sağlandığı belirtilmektedir (AKBP 20, 2017, s. 23).

2.3.5. Kültür ve Spor Çalışmaları

Uluslararası Spor organizasyonları, uluslararası anlayışa katkıda bulunmakta, Almanya'ya yönelik sempatiyi arttırmakta, önyargıları azaltmaya, azınlıkları bütünleştirmeye ve değerleri iletmeye yardımcı olmaktadır.

Almanya uluslararası düzeyde tertiplenen hemen her spor alanında, Uluslararası Yaz/Kış Olimpiyatları, Avrupa/Dünya Şampiyonası gibi organizasyonlara aktif olarak katılım sağlamaktadır. Diğer taraftan proje bazlı spor organizasyonları düzenlenerek karşılıklı anlayışın geliştirilmesi ve kültürel etkileşim sağlanması amaçlanmaktadır.

Dışişleri Bakanlığının aracılık ettiği programlara spor uzmanları en fazla 6 haftalık sürelerde Afrika, Asya, Güney Amerika ve Doğu Avrupa'ya, spor kulüplerine

tavsiyelerde bulunmak, sporcuları eğitmek, modern eğitim yöntemlerini aktarmak üzere gönderilmektedir. 2015 yılında bu çerçevede yaklaşık 30 proje yapılmıştır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 64).

Alman Olimpiyat Sporları Konfederasyonu, Alman Futbol Birliği, Alman Atletizm Derneği ve Leipzig ve Mainz Üniversiteleri spor bilimi fakülteleri ve DFB-Okulu Hennef işbirliğiyle dünyanın birçok ülkesinden katılımcılar, Almanya'daki uluslararası, sertifikalı koçluk kurslarına davet edilmektedir. Bu kursların mezunlarından bazıları kendi ülkelerinin spor federasyonlarında ve uluslararası spor organizasyonlarında önemli görevlere gelen nitelikli sporculardır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 64).

Uluslararası spor etkinlikleri çerçevesinde, „Frauen und Fußball e. V. Discover Football“ organizasyonu ile Ağustos 2016'da, Afrika, Batı Asya ve Avrupa ülkelerinden 100'ün üzerinde kadın futbolcunun katılımıyla Berlin'de çeşitli spor etkinlikleri düzenlenmiştir (AKBP 20, 2017, s. 21).

“streetfootballworld” ve “Right to Play” gibi başlıklarda çeşitli ülkelerin katılımıyla 2016 Avrupa Futbol Şampiyonası yan spor etkinlikleri düzenlemiştir. 2014 yılında başlatılan "Spor için daha fazla yer - Afrika için 1000 fırsat" organizasyonu ile yetenekli Afrikalı dezavantajlı çocuklar ve gençlere ulaşılmaya çalışılmaktadır. “Gelişim için Spor” projesine katılan 16 ülke ile birlikte gelişmekte olan ülkelerdeki 140.000 genç çocuğa ulaşıldığı belirtilmektedir (AKBP 20, 2017, s. 22).

2.3.6. Kültür ve Din Çalışmaları

Barışı teşvik etmek, diğer dinlerin bakış açıları hakkında bilgi sahibi olmak, uzlaşma ortamı için güven oluşturmak, istikrar kurmak ve her düzeyde işbirliğini geliştirmek amaçlarıyla Almanya dinler arası diyalog çalışmalarına destek olmaktadır.

2001 yılı itibarıyla Almanya “İslam Dünyası ile Diyalog” çalışmalarına hız vermiştir. Alman kamuoyu içerisinde bir takım tartışmaların yaşanmasına da sebep olan bu girişim, Dışişleri Bakanlığı ve Federal Hükümet Basın ve Enformasyon Dairesi ile

birlikte finans edilirken Dış İlişkiler Enstitüsü (İFA)³² tarafından planlanan faaliyetler koordine edilmektedir. Bu program çerçevesinde sergiler, konferanslar, yayınlar ve benzeri faaliyetler gerçekleştirilmektedir. İşbirliği içerisinde gerçekleştirilen projelerden biri diğer ise Alman üniversitelerine İslam ülkelerinden öğrenci çekmek amacıyla başlatılan Campus Germany web sitesidir (Demir, 2012, s. 142).

Kimlik ve değer sorularının kültürlerarası incelenmesi süreçleri, Almanya tarafından desteklenen Avrupa-İslam kültür diyalogunun önemli bir konusudur. Almanca, İngilizce ve Arapça dillerinde bulunan üç dilli diyalog portalı www.qantara.de bu amaca hizmet etmektedir. Ayrıca İslam dünyası ile DAAD üniversite diyalogu gibi projeler yürütülmektedir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 78).

Alman kültürel diplomasisinin öncelikli hedefleri arasında “kültürlerin diyalogu” sloganıyla yürütülen çalışmalarda ana hedef kitleyi İslam ülkeleri oluşturmaktadır. Federal Kültür Vakfı³³ tarafından yürütülen bir projede online platform “Nafas” kurularak, kültürlerarası diyalogun güçlendirilmesi, farklı kökenlerden farklı kültürel bölgelerden kişiler arasındaki iletişimi ve karşılıklı anlayışı geliştirmek hedeflenmektedir (Demir, 2012, s. 142).

Ekim 2016’da Alman dışişleri bakanlığının öncülüğünde dünya dinlerinin temsilcileri bir araya getirilerek dini motivasyonlu çatışmalar için çözüm üretmek amacıyla “Dinlerin Barış Sorumluluğu” adlı bir girişim başlatılmıştır. Ayrıca, diğer ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve dini kuruluşlarla birlikte Uluslararası Din ve Sürdürülebilir Kalkınma Ortaklığı (PaRD) kurulmuştur (AKBP 20, 2017, s. 30).

Diğer taraftan kiliseler, yıllardır yurtdışı kültür ve eğitim politikasında önemli ortaklar olarak Almanya’nın yurtdışındaki olumlu imajına katkı sağlamaktadır. Kiliselerin işbirliğiyle dünya çapında bir Alman denizaşırı topluluğu ve misyon örgütü ağı kurulmaktadır. Goethe Enstitüleri ve diğer kuruluşlar gibi, onlar da yurt dışında Alman kültürünü temsil etmektedir. Alman kiliselerinin ilgili ülkelerdeki yerel kilise ve sivil

³² Institut für Auslandsbeziehungen

³³ Kulturstiftung des Bundes

toplumla iyi bağlantıları bulunmaktadır ve kalıcı bağların tesis edilmesinde önemli bir fonksiyon icra etmektedirler. Sosyal alanda, eğitim ya da hayır işleri yoluyla birçok ülkede faaliyetler gerçekleştirirler. Ayrıca, yurtdışında yaşayan Alman ailelerin Almanya ile bağlantılarının muhafaza edilmesi için çalışmalar yapmaktadırlar (AKBP 20, 2017, s. 37).

Kiliseler, yurtdışındaki faaliyetlerinin bir parçası olarak, farklı kültürlerden, dinlerden ve dünya görüşlerinden insanlar arasındaki değişim, anlayış ve işbirliğine yönelik çalışmalara da destek olmaktadır. Bu çerçevede, yürütülen yurtdışı kültürel çalışmalar ile kültürel kimliklerin, kültürlerarası ve dinler arası anlayışın korunmasına ve güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. 2011'den beri Almanya Federal Hükümeti, Kiliselerce gerçekleştirilen; eğitim çalışmalarına, konserler, sergiler, konferanslar veya kültürel eğitim konusundaki projeler gibi çeşitli etkinliklere destek olmaktadır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 98).

2.3.7. Kültür ve Diaspora Çalışmaları

100 yıldan uzun bir süredir, yurtdışındaki Alman diasporası ve Almanya'nın kültürel diplomasisi yakın bir ilişki içerisinde. Almanların yurtdışına göç etmelerinin temelinde 19. yüzyıl kitlesel göç hareketlerinin etkisi bulunmaktadır. Alman diasporasının oluşum sürecinin arka planı olan bu gelişme Alman dış kültür politikasının gelişiminde de önemli derecede etkisi olmuştur. 19. yüzyıl Almanya'sında nüfus artışı ve iş temini arasındaki uyumsuzluk, gittikçe artan oranda nüfus baskısına yol açmıştır. Bu baskı, yeni ulaşım araçlarının da gelişmesinden ilham alan kitlesel göç dalgalarını hızlandırmıştır. 19 ve 20. yüzyılın başlarında Almanya'dan yaklaşık 6 milyon insan ayrılarak çoğunlukla ABD, Kanada, Avustralya ve Brezilya olmak üzere yurtdışına göç etmiştir (Barbian, 2014, s. 43). Tarihsel süreç içerisinde büyük bölümü Alman hükümetlerinin uyguladığı çeşitli destek programları yoluyla Almanya'ya geri dönmüştür.

Bugün halen orta ve doğu Avrupa başta olmak üzere eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği devletlerinde yaşayan bir milyona yakın Alman azınlık olduğu tahmin edilmektedir. Diasporanın buldukları ülkeler ile Almanya'nın ikili ilişkilerine

yaptıkları katkının yanı sıra, kriz eğilimli zamanlarda, kendi ülkelerindeki siyaset, iş dünyası ve toplumun diğer kesimleriyle ilişkilerde bir köprü vazifesi görmesi amacıyla Almanya 23 ülkede proje destekleri vermektedir. Proje finansmanının odak noktasında kültür, dil ve eğitim projeleri bulunmaktadır (AKBP 20, 2017, s. 31).

Yurtdışındaki Alman azınlıklar konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla bazı faaliyetler yürütülmektedir. Örneğin, Mart 2015'te Hermann-stadt / Romanya'da zamanın Alman dışişleri bakanı Dr. Frank-Walter Steinmeier ve Romanya Cumhurbaşkanı Klaus Johannis "Romanya'da Alman azınlığı - Birleşik Avrupa'da tarih ve günümüz" sergisini açmışlardır. Projenin amacı, Romanya'daki Alman azınlığın tarihini ve kültürel boyutunu Romanya ve Almanya'da gezici bir sergi şeklinde sunmak olduğu açıklanmıştır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 80).

2.3.8. İletişim ve Medya Çalışmaları

İletişim ve medya alanında Almanya'nın en önemli aktörü şüphesiz Deutsche Welle (DW) olarak öne çıkmaktadır. Deutsche Welle, uluslararası kamuoyuna ulaşmak için televizyon, radyo ve çevrimiçi araçları kullanmaktadır. Almanca'nın yanı sıra 29 ayrı dilde yayın yapılmaktadır. İngilizce, Almanca, İspanyolca ve Arapça dillerinde 24 saat boyunca TV programları sunulmaktadır. Bonn'daki DW merkez binasında ve Berlin'deki şubede toplamda yaklaşık 1.500 sürekli çalışanın yanında 60 ülkeden birçok freelance gazetecisi bulunmaktadır (Anheier, 2017, s. 22). Ayrıca, Deutsche Welle, Almanca öğrenmek isteyen herkese kolay ve hızlı erişim sağlayan dil öğrenme programları oluşturmaktadır.

Deutsche Welle'nin, Almanya'yı Avrupalı bir kültür ülkesi, özgür ve demokratik bir devlet olarak anlaşılabilir kılma görevi bulunmaktadır. Yurtdışında modern ve gerçekçi bir Almanya imajı tanıtımı için www.deutschland.de gibi çeşitli medya araçları ve platformlar kullanılmaktadır. www.deutschland.de web sitesi dokuz dilde yayın yapmaktadır. blog.deutschland.de web sitesinde Almanya ve Alman kültürü hakkında bilgiler içeren bir içerikle Almanya'nın tanıtımına katkı yapmaktadır. Facebook sayfasını ise 465.000'den fazla kişi takip etmektedir. Gençlere yönelik bir içerikle yayınların paylaşıldığı www.young-germany.de adresinde gençler Almanya'nın bilim,

siyaset, eğitim ve kültür alanlarıyla ilgili bilgiler bulabilmektedir. "Make it in Germany" hoş geldiniz portalı, uluslararası profesyonelleri Almanya'daki kariyer fırsatları, çalışma ve yaşam koşulları hakkında bilgilendirmektedir. Portal, Almanya'da vasıflı işçilere olan talebi karşılamaya yardımcı olması amacıyla özel teşebbüsler ve kamu işbirliğiyle oluşturulmuştur (Auswärtiges Amt, 2015, s. 84).

Deutsche Welle, bazı ülkelerde bağımsız medya kuruluşlarını da desteklemektedir. Buna en iyi örnek Ukrayna'da yürütülen faaliyetlerdir. Rusça ve Ukraynaca yeni haber programları ortak vericiler ve internet üzerinden yayınlanmaktadır. Almanya ve Avrupa'nın yanı sıra özellikle hedef bölgelerdeki gelişmeler ve değerlendirmeler hakkında bilgi sağlanmaktadır. Bölgedeki kapsama alanıyla, insanların dünyada neler olup bittiği konusunda bağımsız ve objektif olarak bilgilendirmelerini sağlamak için belirleyici bir katkı yapıldığı iddia edilmektedir. Böylelikle aynı zamanda sivil toplum da güçlendirilmektedir. Ayrıca, 2014'ten bu yana Deutsche Welle Akademie, ülkedeki Ukrayna devlet televizyonunun kapasitesini geliştirmek için destek vermektedir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 73).

Desteklenen etkili projelerden bir diğeri ise, Deutsche Welle tarafından, Arap dünyasındaki en başarılı televizyon programlarından biri olarak kabul edilen "Shababtalk" programıdır. "Shabab", Arapça'da gençlik anlamına gelmektedir. Program, yalnızca Arap ülkelerinde haftada birkaç milyon izleyiciye ulaşmaktadır. Mayıs 2015'te Tunus'ta düzenlenen Arap Devlet Yayın Birliği (ASBU) festivalinde Shababtalk en iyi Talkshow seçilmiştir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 78).

2.4. ALMANYA'NIN KÜLTÜREL DİPLOMASİ AKTÖRLERİ VE FAALİYETLERİ

Almanya kültürel diplomasi faaliyetlerini birçok enstitü, vakıf, üniversite, müze, sivil toplum kuruluşları ve organizasyonları işbirliğiyle gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmada, kültürel diplomasi faaliyetlerinde öne çıkan kuruluşlar ve faaliyetleri ele alınacaktır.

2.4.1. Göthe Enstitüsü

1951'de kurulan GÖTHER Enstitüsü, kültürel diplomasinin en önemli aracı kuruluşudur. Goethe Enstitüsü, Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Dünya'nın çeşitli ülkelerinde faaliyet gösteren kültür enstitüsüdür. Almancanın yurtdışında öğrenilmesini teşvik etmekte ve uluslararası kültürel işbirliği çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

GÖTHER Enstitüsü, Almanya'nın kültürel, toplumsal ve siyasi yaşamına ilişkin bilgilerin uluslararası kamuoyu ile doğru ve kapsamlı bir şekilde paylaşılmasını sağlamaktadır. Kültür ve eğitim programları ile kültürler arası diyaloga katkıda bulunmakta ve Almanya ile kültürel ortaklıklar kurulmasında ana irtibat noktası olarak kabul edilmektedir. GÖTHER faaliyet alanları çerçevesinde ayrıca sivil toplum yapılarını güçlendirmekte ve tüm dünyada mobilitayı teşvik etmektedir(goethe.de).

98 ülkede 159 GÖTHER enstitüsü bulunmaktadır. Yurtdışında ilk GÖTHER Enstitüsü 1952 yılında Atina'da açılmıştır. GÖTHER enstitüleri ağı 1000'in üzerinde bağlantı noktasını kapsamaktadır. Toplam 3.300 personelin 2.500'ü yurtdışındaki enstitü merkezlerinde çalışmaktadır (Göthe, 2016/2017, ss. 1-2).

Goethe Enstitüsü çalışmalarının % 60'ı hibe ve % 40'ı dil kursları ve diğer gelirlerden elde edilen gelirle finanse edilmektedir. Goethe Enstitüsü 2016 yılında Federal Dışişleri Bakanlığı'ndan 227 milyon avro bütçe kullanmıştır (Göthe, 2016/2017, s. 2).

Enstitünün görev alanları resmi internet sayfasında şu şekilde belirtilmektedir:

- Goethe Enstitüsü, "Yabancı Dil Olarak Almanca"nın uluslararası kabul görmüş standartlarını belirlemekte,
- Almanca dil kurslarını yürütmekte, öğretim materyallerini geliştirmekte, öğretmenleri eğitmekte, bilimsel araştırma ve dil politikası ile ilgili inisiyatiflere katkıda bulunmaktadır.
- Uluslararası kültürel işbirliği çerçevesinde; film, dans, müzik, tiyatro, sergi, edebiyat ve çeviri alanlarında kültürel etkinlikler ve festivallere katkı sağlamaktır.

- Kütüphaneler ve bilgi merkezleri, tartışma forumları, çeşitli baskı, ses ve video yayınları ve ziyaretçi programıyla Almanya'nın güncel imajı yansıtılmaya çalışılmaktadır.³⁴

Göthe Enstitüsü kültürel programlar çerçevesinde; Mimarlık, Kütüphaneler, Görsel Sanatlar, Eğitim ve Bilgi, Tasarım ve Moda, Film, Sivil Toplum, Edebiyat, Medya, Modern Yaşam, Müzik, Dans ve Tiyatro gibi alanlarda faaliyetler yürütmektedir.³⁵

2.4.2. Alman Akademik Değişim Servisi - DAAD³⁶

1925 yılında kurulmuş olan ve şu an 60 ülkede temsilciliği bulunan DAAD dünyanın en büyük akademik destek organizasyonlarından biridir. DAAD, uluslararası akademik ve yükseköğrenim işbirliğinin teşvik edilmesi için Almanya'daki üniversitelerin ve öğrenci organları tarafından kurulmuş bir birliktir. Şu anda 238 yükseköğretim kurumu ve 107 öğrenci birliği üyesi bulunmaktadır. DAAD çatısı altında toplam 900 personel hizmet vermektedir. Alman devleti tarafından finanse edilen bir devlet kurumu olması dolayısıyla Almanya'da yükseköğrenim, araştırma ve burs olanakları konusunda başvurulabilecek en doğru adres olarak kabul edilmektedir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 89).

DAAD uluslararası düzeyde akademik işbirliğinin desteklenmesinin yanı sıra çok sayıda burs imkânı da sağlamaktadır. Almanya'da yükseköğrenim, araştırma ve burs olanakları konusunda yurtdışındaki DAAD merkezleri, başvuruda bulunacak öğrenci ve araştırmacıları bilgilendirmekte ve yönlendirmektedir. DAAD merkezleri buldukları ülkelerde üniversitelerin kariyer günlerine katılarak veya benzer şekilde üniversitelerde ve liselerde konuyla ilgili tanıtım panelleri düzenleyerek Almanya'daki yükseköğrenim fırsatları ve burs imkânları hakkında bilgilendirmeler yapmaktadır.³⁷

³⁴ <https://www.goethe.de/de/uun/auf.html> Erişim: (22.03.2018)

³⁵ <https://www.goethe.de/en/kul.html> Erişim: (23.03.2018)

³⁶ Deutsche Akademische Austausch Dienst

³⁷ <http://www.daad-turkiye.org/tr/> Erişim: (23.03.2018)

1925 yılında kurulduğundan beri, DAAD Almanya ve yurtdışında 1.9 milyondan fazla akademisyeni desteklemiştir. 2015'te, DAAD, dünyanın her yerinden 51.527 yabancı olmak üzere 127.039 kişiye burs imkânı sağlamıştır. DAAD'ın destek programları, genç öğrencilerin bir dönemlik değişim programlarıyla yurtdışına gitmelerinden doktora çalışmalarına, stajlardan misafir öğretim üyelerinin desteklenmesine, bilgi ve deneyim amaçlı ziyaretlerden yurtdışında üniversitelerin kurulmasına kadar birçok alan ve seviyede gerçekleşmektedir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 109).

DAAD'ın en önemli sorumlulukları arasında burs verilmesi, Alman üniversitelerinin ve araştırma kuruluşlarının uluslararasılaşma faaliyetlerinin teşvik edilmesi, yurtdışında Alman kültür ve dil çalışmalarının güçlendirilmesi ve gelişmekte olan ülkelerde yükseköğretim kurumları kurulmasına yardımcı olunması yer almaktadır. DAAD ayrıca AB Yüksek Öğrenim İşbirliği Ulusal Ajansıdır.³⁸

Almanya'dan mezun olan uluslararası öğrencilerle bağların korunması amacıyla DAAD, mezun kulüplerinin kurulması için çeşitli finansman programları geliştirilmekte ve düzenli aralıklarla çeşitli faaliyetler düzenlemektedir. DAAD ayrıca her yıl farklı ülkelerde konuya özel ve disiplinler arası mezun buluşmaları düzenlemekte ve mezunların kendileri tarafından organize edilen daha küçük çaplı etkinliklere maddi destek sağlamaktadır.³⁹

DAAD, 60 ülkede 15 bölgesel ofis ve 57 Bilgi Merkezi (IC), yaklaşık 450 "Lektor" ve dil asistanları, 20 Alman ve Avrupa Çalışmaları Merkezi, Orta ve Doğu Avrupa'daki 29 Alman dili lisans programı ile faaliyetler yürütmektedir. 335.000 mezunu bulunan DAAD yurtdışında yeni üniversitelerin kurulmasını ve üniversite projelerini desteklemektedir.⁴⁰

³⁸ <https://www.daad.de/der-daad/unsere-aufgaben/en/> (Erişim: 23.03.2018)

³⁹ <https://www.daad.de/der-daad/unsere-aufgaben/alumniarbeit/en/> (Erişim: 23.03.2018)

⁴⁰ <https://www.daad.de/der-daad/das-daad-netzwerk/en/29886-the-daad-network-regional-offices-information-centres/> (Erişim: 23.03.2018)

DAAD bütçesi çoğunlukla çeşitli bakanlıkların federal fonlarından karşılanmaktadır. Bunlar arasında Federal Dışişleri Bakanlığı (AA), Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) ve Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nin yanı sıra şirketler, kuruluşlar ve yabancı hükümetler de DAAD bütçesine katkı yapmaktadır. 2016 yılında toplam bütçe 500.3 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir (DAAD, 2016, s.10).

2.4.3. Alexander von Humboldt Vakfı

Vakfın amacı bilim ve araştırmanın yanı sıra kültürlerarası anlayışın teşvik edilmesidir. Vakıf, mükemmel seviyedeki yabancı ve Alman araştırmacılar arasında uzun vadeli bilimsel işbirliğini desteklemektedir. Almanya'ya iş birliği ortağı olarak bir araştırma projesi yürütmek üzere yurtdışından gelen bilim adamlarına burs ve ödüller vermektedir. Dünya çapında yaklaşık 27.000 "Humboldt Mezun"u bulunmaktadır. Almanya'dan bilim insanları yurtdışında yürütecekleri araştırma projeleri için de vakfa başvurabilmektedir. Bugüne kadar bilimsel ve kültürel değişim çerçevesinde 130'u aşkın ülkeden gelen bilim adamlarının çalışmaları desteklenmiştir. Bunların arasında 52 Nobel Ödülü sahibi bulunmaktadır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 90).

Humboldt ailesinin bir üyesi olmak isteyen araştırmacılarda sadece mükemmel performansa sahip bir birey olma koşulu aranmaktadır. Herhangi bir ülke ve alan kısıtlaması bulunmamaktadır. Başvuru sahiplerinin bilimsel niteliğine bakılarak desteklenmesine karar verilmektedir. Projelere değil kişilere destek sağlanmaktadır. Burs, araştırmada kullanılacak takım masraflarını, asistan hizmetlerini, idari masraflar veya benzeri kalemleri içerecek şekilde hibe olarak verilmektedir.⁴¹

Vakıf çalışmalarında kullanılmak üzere 2016 yılında bütçenin yaklaşık % 94'ü federal bütçe tarafından finanse edilmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin mevcut ve önceki yıllardan kalan kullanılmayan kaynaklar, üçüncü taraflar ve yatırım gelirlerinden gelen katkılarla bütçe tamamlanmaktadır (Alexander von Humboldt, 2016, s. 36).

⁴¹ <https://www.humboldt-foundation.de/web/wir-ueber-uns.html> (Erişim: 23.03.2018)

2.4.4. Dış İlişkiler Enstitüsü-İFA⁴²

Stuttgart merkezli İFA, en eski Alman kültürel diplomasi kuruluşu olarak 2017 yılında 100. yılını kutlamıştır. Kültürlerarası diyalog programları çerçevesinde; sanat sergileri, konferans programları ve kültürel değişim programlarını desteklemektedir. Kültürel diplomasının icra edilmesinde merkezi kurumlardan olan İFA, sivil toplum, kültürel uygulama, sanat, medya ve bilim çalışmaları arasında bir bağlantı fonksiyonu yürütmektedir. İFA'nın temel görevleri kültürlerarası diyalog ve sivil toplum çalışmaları olarak belirtilmektedir. Dünya çapında bir networke sahip İFA, uzun vadeli, ortaklık temelli işbirliğine dayalı çalışmaktadır. Dışişleri Bakanlığı, Baden-Württemberg Eyaleti ve Stuttgart Belediyesi tarafından finanse edilmektedir (Auswärtiges Amt, 2015, s. 110).

İFA kültürlerarası diyalog çalışmalarında öncü kuruluşlar arasındadır. Çok çeşitli sergiler, toplantılar, diyalog maksatlı konferanslar yoluyla sanatsal ve kültürel etkileşimi teşvik etmektedir. Kültürel azınlıklar için geliştirdikleri destek projeleri ile kültürel çeşitliliği sürdürmeyi amaçlamaktadırlar. İFA, ayrıca uluslararası kültürel ilişkilere ilişkin tartışmaları başlatma, süreci analiz etme, yönetme ve belgelendirme gibi çalışmalar da yapmaktadır. Buna paralel olarak yurtdışındaki kamuoyunu Almanya hakkında bilgilendirmektedir.⁴³

2.4.5. Yurtdışı Okullar Merkezi-ZFA⁴⁴

Yurtdışındaki Alman okulları uzun bir geçmişe sahiptir. Almanya Federal Meclisinin 50 yıl önce verdiği kararıyla, Almanya'nın yurtdışındaki Alman okullarının yönetimi, bu çerçevede yurtdışında kültürel ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ve Almanya'nın tanıtımının yapılması alanlarında çalışmalar yapmak üzere kurulmuştur. 1968 yılında kurulan merkezin Bonn'da 95, Berlin'de 4 çalışanı bulunmaktadır. ZFA dünya çapında 140 Alman Okulu, 25 Alman-Profil-Okulu, 1.100 Almanca dilinde eğitim bölümleri

⁴² Institut für Auslandsbeziehungen

⁴³ <https://www.ifa.de/de/ueber-uns/aufgaben-ziele/leitbild.html> (Erişim: 26.03.2018)

⁴⁴ Die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen

bulunan okulla ilgili çalışmalar yürütmektedir. Çalışmaların odağında; ev sahibi ülkenin kültürü ve toplumu ile etkileşimin sağlanması, Almanca dilinin desteklenmesi, yurtdışındaki Alman çocuklarının eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, Almanya'nın ekonomik ve eğitim durumunun geliştirilmesi bulunmaktadır. ZfA ayrıca, yurtdışındaki Alman okullarının yaklaşık 2.000 öğretmen ihtiyacının temini sürecini koordine etmektedir. Dünya çapında yaklaşık 473.000 öğrenci yurtdışında ZfA tarafından desteklenen bir okul 'da eğitim görmektedir.⁴⁵

ZFA'nın görevleri arasında; Alman okulları ve yurtdışındaki eğitim kurumları için eğitim ve yönetim tavsiyeleri ve kalite yönetim sisteminin oluşturulmasını desteklemek, Alman okullarında kullanılmak üzere öğretmenlerin alınması, seçilmesi ve yerleştirilmesi, öğretmenlerin eğitimleri, yabancı öğretmenlerin istihdamı için finansal destek, yabancı dil olarak Almanca alanındaki sınavların geliştirilmesi ve yürütülmesi, Almanca öğretimi, mesleki eğitim, yurtdışı kültür ve eğitim politikası bağlamındaki faaliyetlere ve uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi için yapılan çalışmalara katkı sağlamak gibi başlıklar bulunmaktadır.⁴⁶

Yurtdışı kültür ve eğitim politikaları çerçevesinde Almanya, 2016 yılında yurtdışındaki Alman okulları için 246 milyon Avro bütçe ayırmıştır (AKBP 20, 2017, s. 8).

2.4.6. Alman Arkeoloji Enstitüsü-DAİ⁴⁷

Kültürel diplomasiinin önemli bir paydaşı olan Alman Arkeoloji Enstitüsü, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde bir kurum olarak 1874 yılından beri faaliyetlerini yürütmektedir. DAİ yurtdışında arkeolojik çalışmalar yapmak üzere görevlendirilmiştir ve 300'ün üzerinde projeye dünya üzerinde 20 noktada faaliyetler yürütmektedir. Uluslararası uzmanlara önemli araştırma altyapıları sağlamaktadır. Bu nedenle de yurtdışı bilim politikasının önemli bir paydaşıdır. 2016 yılından beri DAİ, dünya çapında kültürel

⁴⁵ ZfA – kurz gefasst, <http://www.deutscheschule.sk/doc/ZfA%20kurzgefasset.pdf> (Erişim: 26.03.2018)

⁴⁶http://www.bva.bund.de/DE/Organisation/Abteilungen/Abteilung_ZfA/DieZfA/WirUeberUns/node.html?jssessionid=ABA137C28275642715128A271B28ADC3.1_cid370 (Erişim: 26.03.2018)

⁴⁷ Deutsches Archäologisches Institut

mirasın korunması ve desteklenmesi amacını taşıyan Arkeolojik Miras Ağı programını koordine etmektedir (Auswärtiges Amt, 2017, s. 114).

DAİ, yürütmüş olduğu araştırma çalışmalarıyla eski anıtların ortaya çıkarılması ve onların korunup kültürel kimliğin bir parçası olarak tanınmasını sağlamaktadır. Araştırma sonuçlarını bilimsel yayınlarda yayınlarak, bu çalışmaları uluslararası toplumun istifadesine sunmaktadır. DAİ ayrıca, ev sahibi ve paydaş ülkelerde, ulusal dilde bilimsel yayınlar yapmakla birlikte, okullar ve üniversitelerle işbirliği içerisinde çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. DAİ yapmış olduğu çalışmalarla eğitim ve öğretimin yanı sıra bilimsel işbirliğinin geliştirilmesine hizmet ederken, siyasi diyalog zemininin oluşturulmasında önemli bir kültürel diplomasi aracı vazifesi görmektedir.⁴⁸

Almanya dışında; Roma, Atina, Kahire, İstanbul, Madrid, Amman, Bağdat, Şam, Kudüs, Pekin, San'a, Tahra ve Ulan Batur'da DAİ merkez ofisleri bulunmaktadır.⁴⁹

Alman Arkeoloji Enstitüsü, arkeoloji ve çevre bilimleri ile ilgili araştırmaların yanı sıra personel ve malzeme maliyetleri için 2016 yılında toplam 32,7 milyon Avro bütçe kullanmıştır. Buna ek olarak Alman Dışişleri Bakanlığı bütçesinden 4,4 milyon Avro tutarında proje desteği almıştır (AKBP 20, 2017, s. 9).

2.4.7. Max Weber Vakfı

Max Weber Vakfı, yurtdışındaki Alman beşeri bilimler araştırmalarının önde gelen kurumlarından biridir. Faaliyet alanları arasında tarih, kültür, ekonomi ve sosyal bilimler bulunmaktadır. Ev sahibi ülkeler ve Almanya arasında köprü görevi gören 10 bilimsel özerk enstitü bilimin uluslararasılaşmasını ortaklaşa teşvik etmektedir. Londra, Moskova, Paris, Roma, Varşova ve Washington, Tokyo, Beyrut, İstanbul ve Paris'te Vakfa bağlı enstitü merkezleri bulunmaktadır (Auswärtiges Amt, 2017, s. 112).

⁴⁸ <https://www.dainst.org/dai/portraet/aufgaben-und-strukturen> (Erişim: 26.03.2018)

⁴⁹ <https://www.ifa.de/kultur-und-aussenpolitik/organisationen/deutsche-organisationen/deutsches-archaeologisches-institut-dai.html> (Erişim: 26.03.2018)

Max Weber Vakfı, en yeni araştırmaları teşvik etmeye odaklanmaktadır. Vakıf, enstitülerin bulunduğu ülkeler ve bölgelerdeki bilim çevreleriyle yakından bağlantılıdır. Araştırma çalışmalarını Alman ve ev sahibi ülke bilim insanlarının ortak çalışmalarıyla yürütölmektedir. Vakıf yeni nesil genç araştırmacıların hareketliliğine önem vermektedir. Enstitülerin bulunduğu ülkelerde, kültürel etkileşim ortamları oluşturarak, çalışanların mesleki gelişimine katkı sağlanmaktadır.⁵⁰

Max Weber Vakfı'nın enstitüleri, hem kurumun araştırmacılarının hem de ev sahibi ülkelerdeki uzmanların, kurumun ilgili araştırma alanlarının basılı ve dijital platformlarına engelsiz erişimlerini sağlamaktadır. Koleksiyonları ve hizmetleri ile kütüphaneler, Almanya ile diğer ülkeler arasında kültürel ilişkilerin gelişimine katkı yapmaktadır.⁵¹

Vakıf, enstitüleri aracılığıyla, Alman ve yabancı bilim adamlarına; seminerler, yaz okulları, stajlar, burslar ve ödöller şeklinde bir dizi araştırma ve finansman olanağı sunmaktadır. Her yıl ortalama 110 bilim insanını burslardan faydalandırılmaktadır.⁵²

Max Weber Vakıf çalışmalarını için 2016 yılında ayrılan bütçe 42 milyon Avro civarındadır (Max Weber Stiftung, 2017, s. 35).

2.4.8. Federal Kültür Vakfı

Vakıf, Federal Hükümet tarafından 2002 yılında Kültür ve Medya Bakanına bağılı olarak kurulmuştur. Uluslararası bağlamda yenilikçi sanat ve kültür programları ve projelerin desteklenmesi amacıyla faaliyetlerini yürötmektedir. Federal Kültür Vakfı, ayrıca kültürel değışim ve ülkeler arası kültürel işbirliğini teşvik etmektedir (AKBP 20, 2017, s. 35).

⁵⁰ <http://www.maxweberstiftung.de/ueber-uns/leitbild.html> (Erişim: 26.03.2018)

⁵¹ <http://www.maxweberstiftung.de/ueber-uns/die-arbeit-der-institute.html> (Erişim: 26.03.2018)

⁵² <http://www.maxweberstiftung.de/foerderung.html> (Erişim: 26.03.2018)

Vakfın yürüttüğü öne çıkan faaliyetler arasında; her beş yılda bir Almanya'nın Kassel şehrinde yer alan “Documenta” çağdaş sanat sergisi, Tiyatro Buluşmaları ve Donaueschinger Müzik Günleri gibi etkinlikler yer almaktadır. Vakfın çalışmaları, her yıl Kültür Bakanlığı'nın bütçesinden sağlanan ortalama 35 milyon avroluk fon ile gerçekleştirilmektedir.⁵³

Vakıf proje destekleri çerçevesinde; görsel ve sahne sanatları, edebiyat, müzik, dans, film, fotoğraf, mimarlık veya yeni medya gibi alanlarda yılda iki kez tüm sanatsal disiplinlerden proje başvurularını kabul etmektedir.⁵⁴

2.4.9. Dünya Kültürleri Evi-HKW⁵⁵

Dünya Kültürleri Evi birçok kültürel etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Berlin Uluslararası Film Festivali (Berlinale) bu binada düzenlenmektedir. Buna paralel olarak yıl içerisinde güzel sanat eserleri için sergiler düzenlenmekte, tiyatro, dans gösterileri ve konser etkinlikleri tertip edilmektedir.⁵⁶

Gerçekleştirilen birçok uluslararası etkinlik Almanya federal hükümetinden finansal desteğini almaktadır. HKW, Kültür ve Medya bakanlığı çalışmaları için ayrılan bütçeyle kurumsal olarak desteklenirken, Dışişleri Bakanlığı proje bazlı etkinlik destekleriyle HKW'ye fon sağlamaktadır (Auswärtiges Amt, 2017, s. 115).

⁵³ <http://kulturstiftung-des-bundes.de/cms/de/stiftung/> (Erişim: 26.03.2018)

⁵⁴ <http://kulturstiftung-des-bundes.de/cms/de/foerderung/> (Erişim: 26.03.2018)

⁵⁵ Haus der Kulturen der Welt

⁵⁶ https://www.hkw.de/de/hkw/ueberuns/Ueber_uns.php (Erişim: 26.03.2018)

2.4.10. Deutsche Welle-DW

DW Almanya'nın uluslararası yayın kanalıdır. 3 Mayıs 1953'te Köln'de yayın hayatına başlamıştır.⁵⁷ Televizyon, radyo ve internet üzerinden Almanca ve diğer 30 dilde sunduğu yayınlarla, dünya çapında bir izleyici kitlesine ulaşmaktadır. Dünya çapında 157 milyon insan, haftalık olarak DW'nin yayın içeriğini takip etmektedir. Yaklaşık 60 ülkeden 1.500 çalışanıyla Bonn ve Berlindeki stüdyolarda hizmet vermektedir.⁵⁸ Almanya'nın uluslararası yayıncılığa yönelik yayın organı DW, önemli bir kültür elçisi ve Almanya'nın uluslararası konumunun güçlendirilmesine mühim katkılarda bulunmaktadır. Kanalin sorumluluğu Federal Hükümet Kültür ve Medya Bakanına verilmiştir (AKBP 20, 2017, s. 35). DW'nin 2016 yılında devletten aldığı destekle birlikte oluşturduğu öz kaynaklar dâhilinde 667 milyon avro civarında kaynak kullanmıştır.⁵⁹

DW; Almanya'nın bir hukuk devleti olduğu, medya ve fikir çeşitliliğine katkıda bulunan özgür, demokratik bir devlet olarak durduğu değerleri ve perspektifleri sunmakla görevlendirilmiştir. Özellikle uluslararası karar vericileri, fikir üreten, fikir üretmede etkisi olan dinleyicileri hedef kitlesi olarak belirtmektedir. Ayrıca DW, hem Avrupa'da hem de diğer kıtalarda, özellikle siyaset, kültür ve ekonomi başta olmak üzere, kültür ve halkların etkileşimini destekleyerek, Almanya'nın internet, televizyon ve radyodaki gerçekçi, çok yönlü görüntüsünü aktarmakta ve böylece Almanya'nın dünyadaki itibarına katkı yapmaktadır (Auswärtiges Amt, 2015, s. 95).

DW'nin iki ayrı yönetici organı bulunmaktadır. Bunlar "Yayın Kurulu" ve "Yönetim Kurulu"dur. DW kuruluş yasasının 32. maddesine göre, Yayın Kurulu genel olarak yayın politikası ile ilgili konularda tavsiyede bulunmakta ve programların uygunluğunu denetlemektedir. Komitenin siyaset, iş dünyası ve sivil toplumdaki kuruluşlarının

⁵⁷ "Deutsche Welle 60 Yaşında"

http://vdt.dw.com/index.php?v=tr&w=985&o=0&f=FlashHigh&id=1742&maca=tur-podcast_video-des-tages-tur-5071-xml-mrss (Erişim: 26.03.2018)

⁵⁸ <http://www.dw.com/en/about-dw/profile/s-30688> (Erişim: 26.03.2018)

⁵⁹ Deutsche Welle Balance Sheet as of 31, December 2016

<http://www.dw.com/downloads/40173048/balance-sheet2016.pdf> (Erişim: 26.03.2018)

görevlendirdiği 17 üyesi bulunmaktadır: Katolik Kilisesi, Alman Protestan Kilisesi, Yahudi Merkez Konseyi, Alman Olimpiyat Komitesi, SPD Parlamento Grubu, CDU/CSU Parlamento Grubu, GİZ-Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu, Alman Sendikaları Konfederasyonu, Alman Akademisi, Alman Kültür Konseyi, Alman İşveren Birlikleri Konfederasyonu, Alman Rektörler Konferansı 1'er üye, Alman Federal Meclisi 2, Almanya Federal Hükümeti 3 üye ile temsil edilmektedir.⁶⁰ Yönetim Kurulu ise Federal Meclis, Federal Hükümet, Federal Konsey ve Yayın Kurulu tarafından seçilen dört üye tarafından oluşturulmaktadır. Kurul, Genel Müdürün icraatlarını denetlemektedir.⁶¹

DW'nin görevleri arasında Almanca dil eğitimi olanaklarının dijital platform kapsamında geliştirilmesi ve dünyanın her bölgesinde erişimini sağlamak yer almaktadır. A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviyelerinde eğitim programları websitesi üzerinden erişime sunulmaktadır.⁶²

DW tarafından yürütülen diğer bir proje ise gazeteci yetiştirme programıdır. DW Akademi olarak yürütülen programda; bağımsız, nitelikli gazetecilik ve medya uzmanlığının gelişimini desteklemek amacıyla çeşitli ülke ve bölgelerde medya organları kapasite geliştirme destekleri verilmektedir.⁶³ Buna paralel olarak akademi çerçevesinde, gazeteci yetiştirme eğitim programları organize edilmektedir. Eğitim programı katılımcıları ana dil dışında çok iyi seviyede Almanca ve İngilizce bilenler arasından seçilmektedir. Radyo, televizyon ve internet yayıncılığını kapsayan ve 18 ay süren eğitim sürecinde, bir gazetecinin ihtiyacı olan her şey öğretilmektedir. Seminerler ve atölye çalışmaları aracılığıyla, ayrıca DW içindeki farklı ülkelerdeki haber merkezleri muhabir bürolarında pratik yapma imkânı sağlanmakta, televizyon

⁶⁰ DW Yayın Kurulu Üyeleri ve Kurulunun Görevleri <http://www.dw.com/en/the-broadcasting-board/a-322842> (Erişim: 26.03.2018)

⁶¹ DW Yönetim Kurulu Üyeleri ve Kurulunun Görevleri <http://www.dw.com/en/administrative-board/a-327031> (Erişim: 26.03.2018)

⁶² <https://learngerman.dw.com/en/overview> (Erişim: 26.03.2018)

⁶³ Who we are? <http://www.dw.com/downloads/27623188/131029-dw-akademie-wer-wir-sind-de-eng.pdf> (Erişim: 26.03.2018)

sunuculuğundan multimedyal hikâye anlatımına, veri gazeteciliğinden sosyal medya veya sanal gerçekliğe kadar çeşitli alanları kapsayan eğitimler verilmektedir.⁶⁴

2.5. Almanya'nın Kültürel Diplomasi Devlet Dışı Aktörleri ve Faaliyetleri

Alman kültürel diplomasisinin icrası noktasında siyasi partilerin yönettiği vakıflarında önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Bu çerçevede, Sosyal Demokrat Parti-SPD çizgisindeki; Friedrich-Ebert Vakfı, Hristiyan Birlik Partileri-CDU/CSU çizgisindeki Konrad Adenauer Vakfı; Özgür Demokrat Parti-FDP'ye yakınlığıyla bilinen Friedrich-Naumann Vakfı ve Yeşiller Partisi çizgisindeki Heinrich Böll Vakfı ayrı ayrı incelenecektir. Söz konusu vakıflar siyaset ve sivil toplum ilişkilerinde öne çıkan kuruluşlar olmalarından dolayı özellikle seçilmiştir. Tez çalışmasının Almanya-Türkiye kültürel diplomasi çalışmalarını incelemesi ve bu vakıfların Türkiye ile ilgili çalışmalar yapıyor olmaları tercih noktasında etkili olmuştur.

2.5.1. Friedrich Ebert Vakfı – FES

FES Almanya'nın en eski siyasi vakfıdır. Vakfın ismi Almanya'nın ilk demokratik olarak seçilen devlet başkanı olan Friedrich Ebert'e dayanmaktadır. Siyasi bir kuruluş olarak çalışmalarını sosyal demokrasinin temel değerleri özgürlük, adalet ve dayanışma kavramları çerçevesinde yürüttükleri belirtilmektedir. Vakıf, kâr amacı gütmeyen bir kurum olarak bağımsız hareket etmekte ve çoğulcu sosyal diyalogu teşvik etmektedir. Almanya ve dünyadaki sendikal hareketi içerisinde vakıf kendisini sosyal demokrat değerler topluluğunun bir parçası olarak görmektedir. Yurt içinde ve yurt dışında yaptıkları çalışmalarla, insanların toplumlarını şekillendirmelerini ve Sosyal Demokrasinin yaygınlaşmasını desteklemektedir.⁶⁵

⁶⁴ <http://www.dw.com/tr/deutsche-wellenin-iki-dilli-gazetecilik-e%C4%9Fitimi/a-41583708> (Erişim: 26.03.2018)

⁶⁵ <https://www.fes.de/stiftung/ueber-die-fes/> (Erişim: 26.03.2018)

FES'in en temel görevi siyaset eğitimi ve danışmanlığıdır. Uluslararası bir düşünce kuruluşu olarak, sadece Almanya'da değil, dünya çapında bir sosyal demokrasi politikası için çalışmalar yürütmektedir. Almanya içerisinde ve yurtdışında sosyal demokrat değerleri savunan gençlerin desteklenmesi amacıyla bir takım burs imkânları da sağlamaktadır. Sosyal demokrasinin değerlerine uygun olarak gördüğü insanların, kuruluşların ve hareketlerin faaliyet ve çalışmalarını desteklemektedir. Vakıf faaliyetlerinde görev alan toplam 670 çalışanı bulunmaktadır. 2017 yılında Vakıf, federal ve eyalet bütçelerinden yaklaşık 176,6 milyon Avro bütçe kullanmıştır. 2017 yılında Almanya'da düzenlediği 3.300 etkinliğe yaklaşık 180.000 kişi katılmıştır. Aynı yıl dünya çapında analizler ve çalışmalar, siyaset belgeleri ve brifingler, el kitapları, eğitim materyalleri ve etkinlik belgeleri olmak üzere 1000 farklı yayın çıkarmıştır. Yurtdışında 109 ofisi bulunmaktadır. 2017 yılında tahsis ettiği 2,945 bursun 300'ünü yabancı öğrencilere vermiştir.⁶⁶

2.5.2. Konrad Adenauer Vakfı – KAS

CDU partisinin kurucusu ve Almanya'nın da ilk Federal Şansölyesi olan Konrad Adenauer, Hristiyan-sosyal, muhafazakâr ve liberal gelenekleri bir araya getirmiş ve vakfın kuruluşu için ilham kaynağı olmuştur.⁶⁷

1955 yılında kurulan vakıf, dünyanın farklı ülkelerinde 120'nin üzerinde temsilcilik bürosu ve 200'ü aşkın ülkede yürüttüğü projelerle demokrasi, hukuk ve sosyal piyasa ekonomisinin teşvik edilmesine yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bir düşünce kuruluşu ve danışmanlık ajansı olarak, siyasi eylem için ileriye dönük bir şekilde bilimsel temeller ve güncel analizler geliştirmektedir. Vakfın Berlin'deki akademisi, siyaset, iş dünyası, kilise, toplum ve bilim dünyasını ilgilendiren geleceğe yönelik konularda diyalog için oluşturulmuş bir forum mantığıyla çalışmalar yapmaktadır. Almanya genelinde her yıl düzenledikleri 2.500 civarındaki etkinliğe ortalama 145.000 katılımcı iştirak etmektedir. Sadece Almanya'dan değil, Orta ve Doğu Avrupa'dan ve gelişmekte

⁶⁶ <https://www.fes.de/stiftung/ueber-die-fes/> (Erişim: 26.03.2018)

⁶⁷ <http://www.kas.de/tuerkei/tr/about/> (Erişim: 26.03.2018)

olan ülkelerden de vakfın siyasi yaklaşımına benimseyen yetenekli gençlere maddi destek sağlanmaktadır (KAS, 2016, s. 21).

KAS, Alman ve yabancı öğrencileri ve mezunlarını, aynı zamanda genç gazetecileri ve sanatçıları desteklemektedir.⁶⁸ Bugüne kadar vakfın sağladığı burslarda toplam 14.500 kişi faydalandırılmıştır (KAS, 2016, s. 21).

Vakıf genç sanatçıları desteklemekte ve her yıl ünlü KAS Edebiyat Ödülleri'ni vermektedir. Ayrıca genç gazetecilere yönelik özel programlar yürütülmektedir. Yerel olarak düzenlenen Yerel Gazetecilik Ödülleri 1980 yılından beri verilmektedir. Sosyal piyasa ekonomisinin korunması ve geliştirilmesi için olağanüstü katkılar yapan kişilere "Konrad-Adenauer-Vakfının Sosyal Piyasa Ekonomisi Ödülü" 2002'den beri dağıtılmaktadır (KAS, 2016, s. 24).

Almanya'daki merkezi birimler ve yurtdışı ofislerinde toplam 634 kişilik vakıf personeli görev almaktadır (KAS, 2016, s. 23). 2016 yılında dünya genelinde düzenlenen 5.087 etkinliğe 478.238 kişi katılım sağlamış, 127 ayrı proje vakıf tarafından gerçekleştirilmiştir (KAS, 2016, s. 27).

Konrad Adenauer Vakfı, % 99 oranında kamu fonları tarafından finanse edilmektedir. Kamu finansmanının çoğu proje finansmanıdır. Vakıf'ta, proje ile ilişkili hibeler toplam gelirin % 78'ini oluşturmaktadır. Proje destekleri daha ziyade, uluslararası işbirliklerinin geliştirilmesi, Alman ve yabancı öğrencilerin desteklenmesi ve araştırma çalışmalarına verilmektedir.⁶⁹ 2016 yılı KAS toplam bütçesi 164 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir (KAS, 2016, s. 40).

2.5.3. Friedrich-Naumann Vakfı

Friedrich Naumann Vakfı, Almanya Federal Cumhuriyeti'nde liberal siyasetin temelidir. Hem Almanya'da hem de yurt dışında toplumsal yaşamın her alanında saygınlık için

⁶⁸ KAS sağladığı hizmetler: <http://www.kas.de/wf/de/71.3721/> (Erişim: 26.03.2018)

⁶⁹ KAS Finanzierung; <http://www.kas.de/wf/de/71.3712/> (Erişim: 26.03.2018)

geçerli olan özgürlük ilkesini oluşturma hedefini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bireysel özgürlüklerin genişletilmesi, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve piyasa ekonomisinin yaygınlaştırılması temelinde genel olarak liberal değerleri tanıtmak için çalışmaktadır.⁷⁰

Vakfın yurtdışında toplam 60 ofisi bulunmaktadır. Çalışmalarını yürüttüğü alanlarla ilgili hedef kitesini; siyaset, ekonomi, medya, kamu hizmeti, akademi ve sivil toplum alanlarında çalışan liderler, karar alıcılar ve aktivistler oluşturmaktadır. Söz konusu hedef kitlelere yönelik çalıştaylar, konferanslar, seminerler ve yayınlar gibi etkinlikler düzenleyerek toplumlarda liberal değerleri yaygınlaştırmaya çalışmaktadır.⁷¹

Friedrich Naumann Vakfı, 2016 mali yılında 62,5 milyon Avro bütçe kullanmıştır (FNS 2016, s. 85). Yurtiçi ve yurtdışı birimlerinde toplam 238 kişilik personelle birlikte hizmet vermektedir. 2016 yılında 8,5 milyon avroluk burs bütçesinden 1084 öğrenci faydalanmıştır (FNS 2016, s. 87).

Türkiye’de ilk ofisini 1991 yılında Ankara’da faaliyete geçiren vakıf, 2002 yılı itibariyle ise İstanbul’da sivil toplum, akademi, ekonomi ve politika alanlarında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde faaliyetler yürütmektedir.

2.5.4. Heinrich Böll Vakfı

Heinrich Böll Vakfı, Yeşiller hareketine bağlı bir sivil toplum kuruluşu olarak çalışmalarını yürüten toplam 16 eyalet vakfından oluşan federal bir vakıf olarak 1997 yılında faaliyetlerine başlamıştır. Vakfın öncelikli amacının, Almanya içinde ve dışında demokrasi ve toplumsal sorumluluk bilinci ile hareket ederek uluslararası diyalogun gelişmesini destekleyen siyasi eğitim çalışmalarını yürütmek olduğu belirtilmektedir.⁷²

⁷⁰ <http://fnst.org/content/about-us> (Erişim: 26.03.2018)

⁷¹ <http://turkiye.fnst.org/content/fnf-turkiye-hakinda> (Erişim: 26.03.2018)

⁷² <https://tr.boell.org/tr/kategoriler/tarihce> (Erişim: 26.03.2018)

Demokrasi ve insan hakları konularında çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşlarıyla ortak projeler geliştirip yürütmektedir. Avrupa Birliği projesinin başarısı için siyasi, ekonomik ve toplumsal çalışmalara destek vermektedir. Enerji, hareketlilik, kentsel gelişim veya kaynak ve tarım politikaları gibi alanlarda özel girişimleri bulunmaktadır. Greenpeace v.b uluslararası organizasyonlarla ve ulusal düzeyde benzer kaygıları paylaşan sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hareket etmektedir. Edebiyat günleri, sinema, müzik ve kültür festivallerini düzenlemekte ve benzer faaliyetlere destek vermektedir. 2016 yılında vakfın çalışma alanlarıyla ilgilenen 927 öğrenciye burs sağlamıştır (HBS, 2016, s. 2).

Vakfın 2016 bütçesi 62 milyon Avro civarındadır. Uluslararası işbirliği için sağlanan proje fonları, 2016 yılında 31 milyon Avro kadardır. Burs harcamaları için ise yaklaşık 9 milyon avro kaynak kullanılmıştır (HBS, 2016, s. 55).

Almanya, kültürel diplomasi faaliyetlerini stratejik, planlı ve sabırlı bir şekilde uygulamakta, kültürel diplomasi çıkarlarını destekleyecek çalışma ve projeleri de mümkün olduğunca desteklemeye çalışmaktadır. Kültürel diplomasinin hemen her alanında varlık göstermeye çalışmakta ve bu sahada öncü rol oynamaya da gayret göstermektedir.

Almanya'nın kültürel diplomasi aktörleri, hedeflerinin gerçekleştirilmesinde merkezi bütçeden önemli katkılar almakla birlikte önemli şirketler ve diğer sivil yapılar tarafından da desteklenmektedir. Bunun yanı sıra GÖTHER gibi bazı kurumlar dil kursları çerçevesinde öğrencilerden aldıkları ücretlerle kendi öz kaynaklarını da yaratmaktadır. Finansal olarak rakiplerine göre daha rahat koşullarda hareket eden Alman kültürel diplomasi aktörleri faaliyet yürüttükleri alanlarda Almanya'nın siyasi, ekonomik ve sosyal olarak her alanda önünün açılmasına imkân sağlamaktadır.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİ

3.1. KÜLTÜREL DİPLOMASİNİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ

Türklerin Anadolu coğrafyasına gelmeleri, sonrasında hâkimiyeti ele geçirmeleri sadece askeri güç kullanmalarıyla gerçekleşmemiştir. Selçuklularla başlayan, Osmanlı imparatorluğuyla devam eden ve günümüz Türkiye’sine ulaşan süreçte hayata geçirdiği yumuşak güç unsurlarının egemenliğini kabul ettirmesinde önemli katkısı olmuştur.

Osmanlı imparatorluğu Ortadoğu, kuzey Afrika, Balkanlar ve Kafkasları içine alan sınırlarında yaşayan farklı, dil, din, ırk ve mezhebe ait toplulukların bir arada yaşamalarını sağlayarak hâkimiyetini uzun yıllar sürdürebilmiştir. Şüphesiz bu hâkimiyetin sağlanmasında en önemli etken sert gücünün varlığı olmuştur. Diğer taraftan Osmanlı İmparatorluğu sert gücün yanı sıra hâkimiyet kurduğu bölgelerde uyguladığı yumuşak güç politikasıyla egemenliğini devam ettirebilmiştir (Demir, 2012, s. 179). Osmanlı tebaası içinde gayri Müslimler inanç ve ibadetlerini sürdürebilmekte, gelenek ve kimliklerini muhafaza edebilmekteydiler. Gayri Müslimlere yönelik din ve vicdan hürriyetinin yanı sıra eğitim ve öğretim hakları da devlet tarafından teminat altına alınmıştır (Demir, 2012, s. 185).

Osmanlının son dönemine gelindiğinde, devletin varlığını devam ettirmek için diğer ülkeler nezdinde iyi bir imaj oluşturma çabası içerisine girdiği belirtilmektedir. Bu sebeple ilk olarak basın ve tiyatro yoluyla oluşturulan olumsuz imajın düzeltilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır (Demir, 2012, s. 202). Osmanlı hariciyesi Avrupa kamuoyundaki Osmanlı algısını etkilemek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Osmanlı diplomatları çeşitli vesilelerle gazete editörleriyle bir araya gelerek kendi haberlerini gazetelerde yayınlattımlardır (Demir, 2012, s. 203). Osmanlı diplomatlarının bir diğer görevi ise Osmanlı idaresini ve toplumunu olumsuz yansıtan tiyatro gösterilerinin sahnelenmesini engellemek olmuştur. Sakıncalı olduğu düşünülen tiyatro

oyunlarıyla ilgili olarak Osmanlı hariciye memurları Fransa’da ve Büyük Britanya’da bazı tiyatro gösterilerinin yasaklanmasını sağlamıştır (Demir, 2012, s. 204).

Osmanlının olumlu imaj oluşturma girişimlerinden bir diğeri ise uluslararası fuarlara katılım sağlamasıdır. Sultan Abdülaziz Paris’te 1867 yılında düzenlenen fuara bizzat iştirak etmiştir. Sultan Abdülaziz diğ er ülkelerde gerçekleştirilen fuarlara da İmparatorluk heyeti gönderilmesi hususunda bizzat gayret gösterdiği belirtilmektedir. Bu maksatla Londra, Barselona ve Chicago gibi şehirlerde tertiplenen fuarlara Osmanlı ciddi hazırlıklar yaparak katılım sağlamıştır. Osmanlının bu tip fuarlara katılması hem İslam Dünyasının lideri ve modern milletler topluluğunun üyesi olduğunu göstermek hem de kendi itibarını zedeleyecek girişimlere anında karşılık verebilmek amacıyla mühim bir fırsat olarak görülmüştür (Demir, 2012, s. 205). 1893 Şikago Dünya Fuarına katılan Osmanlı heyeti, Fuar içerisinde “Türkish Village” adı altında bir yer tasarlatarak Osmanlı kültür ve geleneklerini sergilemiştir (Gürler, 2011, s. 8).

Osmanlı Devletinden sonra kurulan yeni cumhuriyet diplomasisi hem kurumsal hem de yönlemsel olarak Osmanlı tecrübesinin devamı olarak gelişmiştir. 2000’li yıllara kadar Türk diplomasisi iç e dönük ve güvenlik ağırlıklı korumacı bir yaklaşımla hareket etmiştir. Osmanlının son dönemlerinde yaşanan hızlı toprak kayıpları ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması için verilen büyük savaşlar Osmanlı yönetici elitini yormuş uzun yıllar savunmacı ve ihtiyatlı bir yönetim tarzının benimsenmesine yol açmıştır. Yalnızlık travması içerisinde yürütülen Türk dış politikası bölünme korkusu ve düşmanlarla çevrilmiş hissi karar vericilerin bilinçaltını etkilemiştir (Purtaş, 2013, ss. 6-7). Birinci Dünya Savaşından kısa bir süre sonra İkinci Dünya Savaşının patlak vermesi ve soğuk savaş süreci Türk dış politikasının ihtiyatlı davranmasında etkili olmuş diğ er tarihsel gelişmeler olarak görülmektedir.

Türk işçilerin ilk defa 1961’de imzalanan işgücü göçüyle Almanya’ya gitmeye başlaması ve devamında Avrupa’nın birçok ülkesinde Türk işçi göçlerinin yaygınlaşması, Türk toplumunun diğ er ülke kamuoylarına olan ilgisini arttırmıştır. Diğ er toplumlarla ortaya çıkan etkileşim ve tecrübe paylaşımı Türkiye’yi dış dünyaya daha açık bir ülke haline getirmiştir. Soğuk savaşın bitmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni bağımsız Türk cumhuriyetleri, AB müzakere süreci ve diğ er ülkelerle kurulan yeni

ilişkilerde insan, mal ve sermaye akışının hızlanması ve genişletilmesi, Türk dış politikası uygulama yöntemlerinin yeni ihtiyaçlara göre tekrar şekillendirilmesini gerekli hale getirmiştir (Purtaş, 2013, s. 7).

Türkiye'nin Balkanlardan Orta Asya'ya uzanan bir yumuşak güç potansiyeli bulunmaktadır. Söz konusu yumuşak gücün temel kaynağını tarihi ve kültürel bağlar oluşturmaktadır. Bu coğrafyadaki toplumları bir araya getiren önemli ortak paydalarından biri ise yakın geçmişteki Osmanlı tecrübesidir. Osmanlı'nın devamı niteliğindeki Türkiye Cumhuriyeti ise devraldığı tarihi ve kültürel değerleri ile paylaştığı Osmanlı mirasını önemli bir kültürlerarası etkileşim potansiyeline dönüştürmesini sağlamaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu bu yumuşak güç alanlarını efektif bir şekilde kullanması kültürel diplomasi başarısına önemli katkılar yapmaktadır.⁷³

Kültürel diplomasi ile ilgili çalışmaların başarılı olup olmadığının ölçülmesindeki en önemli kriterlerden biri ülkenin uluslararası kamuoyu nezdindeki imajıdır. Uluslararası kamuoyunun Türkiye algısının olumsuz bir yönde gelişmiş olması, sadece Türkiye karşıtı çevrelerin tutumlarıyla açıklanamaz. Burada Türkiye'nin kendisini uluslararası kamuoyuna anlatmada yetersiz kaldığı durumların azımsanmayacak bir etkisinin bulunduğu değerlendirilmektedir.

Kültürel diplomasi ile ilgili ortaya konmuş en eski temel strateji belgesi 1968-1972 yılları için belirlenmiş beş yıllık kalkınma planıdır. İlk defa kültür konusu ayrı bir başlık olarak "Kültürel Faaliyetler" başlığı altında ele alınmıştır (2. KP, 1968, s. 187). Başlığın ilkeler kısmının "b" fıkrasında "Türk Kültürünün milletlerarası alanda yerini alması ve diğer milletlerin kültür faaliyetleri sonuçlarının Türk toplumuna kazandırılması amacıyla yapılan çalışmalarda Türk Kültürünün benliği korunacak, kültür alış verişinin etkili bir şekilde sağlanması için milletlerarası alandaki kültür alış verişi Devletin desteğiyle yürütülecektir (2. KP, 1968, s. 187)" ibaresi geçmektedir. "Uygulanacak Politikalar" alt başlığında ise "Türk kültürünün uluslararası alanda yerini alması için

⁷³ Kalın, İbrahim. "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi" <https://kdk.gov.tr/sag/turk-dis-politikasi-ve-kamu-diplomasisi/20> (Erişim: 05.04.2018)

Türk sanat ve fikir faaliyetlerinin dış ülkelerde tanıtılması, yabancı sanat ve fikir adamlarının ve topluluklarının Türkiye'deki ilgili çevre ile temaslarının sağlanması, milletlerarası kültür şenlikleri düzenlenmesi, Türk eserlerinin yabancı dillere çevrilmesi, fikir ve sanat adamlarının yurt dışındaki gelişmeleri takip etmeleri, uluslararası kültür şenliklerine katılmak için özel programlar hazırlanacak ve desteklenecektir (2. KP, 1968, s. 190)" ifadesine yer verilmektedir.

5. Kalkınma Planında kültürle ilgili konular "Milli Kültür" başlığı altında toplanmıştır. Kültürel diplomasi hedefi çerçevesinde değerlendirilebilecek tek başlık "Türkiye dışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarımıza erişebilecek şekilde ve onları her bakımdan aydınlatacak tarzda bir yayıncılık anlayışı benimsenecektir. Ortadoğu İslâm ülkelerine yönelik Türkiye'yi tanıtıcı yayınlar geliştirilecektir (5. KP, 1985, s. 148)" öne çıkmaktadır. Bu dönemde Türkiye'nin 1980 sonrası uyguladığı ekonomik temelli dış politikanın etkili olduğu gözlenmektedir. Türk dış politikasının İslam dünyası ile ilişkilerini geliştirmeye çalışmasıyla 1980 sonrası dönemde Irak ve İran, Türkiye'nin önemli ticaret ortakları haline gelmiştir (Sinkaya, 2011, s. 87).

Yurtdışına verilen yoğun işgücü göçü sonrası Türk vatandaşlarının çalıştıkları ülkelerde sürekli ikamet etmeye başlaması, Türkiye tarafından Türklerin buldukları ülkelerde kültürel aidiyetlerini muhafaza etmelerini sağlamak adına bir takım tedbirler almayı gündemine taşımıştır. Nitekim 6. Kalkınma Planında "Yurt dışındaki vatandaşların milli kültür değerlerinden kopmalarını önleyici, benliklerini koruyucu ve buldukları ülke ile Türkiye arasındaki dostluk bağlarını sağlamlaştırıcı ortamı oluşturmak üzere gerekli çalışmalar yapılacaktır (6. KP, 1990, s. 323)" maddesi dikkat çekmektedir. 6. Kalkınma Planında buna ek olarak; ikili kültürel değişim programları çerçevesinde Türk kültürünün yurt dışında daha iyi tanıtılması, Türk-İslam eserleri öncelikli olmak üzere, kültür varlıklarının korunması, bakımı, onarımı ve restorasyonuna ağırlık verilmesi, Yurt dışındaki tarihi Türk eserlerinin envanter çalışması yapılması ve restorasyon projelerinin gerçekleştirilmesi ifadeleri geçmektedir (6. KP, 1990, s. 323).

7. Kalkınma Planında ise; yurt dışında yaşayan Türklerin anavatan Türkiye ile olan bağlarının kuvvetlendirilmesi, başta Türk Cumhuriyetleriyle olmak üzere bütün ülkelerle sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi hedefi ifade edilmektedir. Kültür

Bakanlığının yurtdışı teşkilatlarınca, Kültür Müşavirlikleri ve Ataşeliklerinin çalışmalarına katkı sağlaması amacıyla Kültür Merkezleri açılması konusunun değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca yurtiçi ve yurtdışı tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde devlet harici özel girişimler, vakıflar ve derneklerin faaliyetlerinin destekleneceği belirtilmektedir (7. KP, 1996, s. 31).

Yurtdışına yönelik yürütülen kültür politikaları ile ilgili olarak 8. Kalkınma Planından daha kararlı bir yaklaşım söz konusudur. Başta Türk Cumhuriyetleri ve AB ülkelerinde olmak üzere yurtdışında Türk Kültür Merkezlerinin açılması ve Türkiye Türkçesi öğretimi için gerekli imkânlar hazırlanması talimatlandırılmaktadır. Diğer taraftan, Türk kültürünün çevre kültürler için cazibe merkezi haline gelmesinin sağlanacağı, bu çerçevede Türk Cumhuriyetleri ve toplulukları ile kültürel işbirliği çalışmalarına hız verileceği belirtilmektedir (8. KP, 2001, s. 98).

Hala yürürlükte olan 10. Kalkınma planında ise kültür konusuyula ilgili yapılan durum analizinde; Türkiye'nin kültürel olarak uluslararası düzeyde tanıtımı amacıyla yürütülen çalışmalar sonucunda dünya kültür mirası listelerinde Türkiye'ye ait varlıkların sayısının artırıldığı, yurtdışında sergi, fuar, festival ve sanat etkinlikleri gerçekleştirildiği ifade edilmektedir. Yurtdışı kültür politikaları bağlamında ise; ortak tarihi geçmişi olan ülkeler başta olmak üzere dünya ülkeleriyle kültürel ilişkilerin geliştirileceği, kültür endüstrisinin millî gelir, ihracat ve ülke tanıtımına katkısının artırılacağı vurgulanmaktadır. Türk sinemasının dünyada tanınan bir marka haline gelmesini sağlayacak yapımların yaygınlaştırılacağı ve Türkçe'nin dünyada tanınan ve daha fazla konuşulan bir dil olmasına yönelik çalışmalara destek olunacağı belirtilmektedir (10. KP, 2014, ss. 44-46).

Türkiye, bölgesel bir güç ve küresel bir aktör haline geldiği iddiasıyla ulusal ve uluslararası kamuoyu ile olan ilişkilerinde yumuşak güç kapasitesini kullanarak kültürel diplomasisini daha stratejik bir çerçeveye oturtmaya çalışmaktadır. Milli Kültür Şûra toplantıları da Türkiye'nin uyguladığı kültür politikalarının esasının belirlenmesinde önemli bir platform olarak kabul edilmektedir. İlki 1982 yılında, ikincisi 1989 yılında düzenlenen Millî Kültür Şûrasının üçüncüsü 28 yıl sonra 3-5 Mart 2017 tarihleri arasında tertip edilmiştir. Milli Kültür Şûrası dönemsel yürütülen politikaların,

gerçekleştirilen projelerin, hedeflenen atılımların, karşılaşılan sorunların gözden geçirilmesi ve müzakere edilmesi amacıyla düzenlenmektedir.⁷⁴

“Dünyanın İyiliği için Türkiye” sloganıyla düzenlenen üçüncü Milli Kültür Şura toplantıları çerçevesinde; Kültür Politikaları, Kültür Diplomasisi, Kültür Ekonomisi, Kültür Varlıkları, Müzeler ve Arkeoloji, Sahne Sanatları, Sinema, Radyo ve Televizyon, Müzik, Görsel Sanatlar, Dil ve Edebiyat, Yayıncılık ve Kütüphanecilik, Medya ve Kültür, Çocuk ve Kültür, Mimari ve Kültür, Şehir ve Kültür, Yerel Yönetimler ve Kültür, Yurtdışı Türkler ve Kültür, Aile ve Kültür başlıklarında 17 komisyon oluşturulmuştur.

Açılıшта konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Kültür Bakanı Nabi Avcı kültürel diplomasiinin ehemmiyetine vurgu yaparak, gerçekleştirilen ve planlanan çalışmalara ilişkin bazı notlar düşmüşlerdir. Erdoğan yaptığı konuşmada: Yunus Emre Kültür merkezlerini, TİKA'nın kalkınma yardımlarını, Maarif Vakfının; ülkenin kültürünün, dilinin, sanatının dünyaya tanıtılması noktasında çalışmalar yapmak üzere kurulduğunu, İngiltere, Fransa ve Almanya başta olmak üzere, dünyada pek çok örneği bulunan bu merkezlerin, daha canlı, daha etkin hale getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğer taraftan yurtdışındaki kültürel varlıkların korunması hususunda da, TİKA'nın yürüttüğü çalışmalarla, Balkanlardan Orta Asya'ya, Kuzey Afrika'dan Kafkasya'ya kadar geniş bir alanda, ata yadigârı eserlere sahip çıkıldığı, onarıldığını, gerekiyorsa yeniden inşa edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca konuşmasında, Türkiye tarihinden ve değerlerinden beslenerek kültür üreten kişi ve kuruluşların, artık mahalli olandan doğup küresele hitap edebilecek bir yapıya kavuşması gerektiğinin altını çizmiştir.⁷⁵

Kültür Bakanı Nabi Avcı ise: Türk sinemasına rekor düzeyde destek sağlandığını, verilen desteklerin yaklaşık 35 kat artırılarak 176 milyon 356 bin 23 USD'ye yükseltildiğini belirtmiştir. Türk kültür, sanat ve edebiyat eserlerinin yabancı dillere çevrilmesi için yurtdışındaki yayınevlerini desteklemek amacıyla başlatılan TEDA

⁷⁴ <http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,169934/sura-hakkinda.html> (Erişim: 05.04.2018)

⁷⁵ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın III. Milli Kültür Şurası Açılış Konuşması <http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,175189/sayin-cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan39in-acilis-kon-.html> (Erişim: 09.04.2018)

Çeviri ve Yayım Destek Programı kapsamında, 66 ülkeden başvuran yayınevlerine 2005-2016 yılları arası 2.312 eserin desteklenmesi için 16 Milyon TL'lik kaynak ayrıldığını ifade etmiştir. Türk kültürünün Dünya çapında tanıtılması ve Türkçenin yabancılara öğretilmesi amacıyla 2009 yılında Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetlerine başladığını, 2017 yılı itibariyle 41 farklı ülkede 46 Yunus Emre Türk Kültür Merkezi açılarak bugüne kadar dünyada yaklaşık 100 bin öğrenciye Türkçe öğretildiğini ve ayrıca bu kapsamda, kültür, sanat ve edebiyatımızı tanıtmaya yönelik birçok etkinlik yapıldığına dikkat çekmiştir.⁷⁶

Yurt dışında bulunan kültür varlıklarının korunmasına yönelik çalışmalar kapsamında birçok kurumla işbirliği hâlinde 2002 yılından 2016 yılına kadar 24 adet proje ve restorasyon çalışması yapılarak tamamlandığını belirtmiştir. 2002 yılında Dünya Miras Listesindeki alan sayısı 9 iken 2016 yılında bu sayı 16'ya yükseltildiği, geçici miras listesinde bulunan alan sayısı ise 16 iken 2016 yılında bu sayı 69 adede ulaştığını açıklamıştır.⁷⁷

Gerçekleştirilen komisyon toplantıları sonrası yayınlanan Milli Kültür Şura komisyon raporlarında kültürel diplomasi çerçevesinde değerlendirilecek strateji ve hedeflerde yer almıştır.

Kültür diplomasisi komisyonu sonuç raporunda yer alan maddeler şu şekildedir:

- Komisyon üyelerinin tamamının ittifakıyla kültürel diplomasi “kültür ve sanat aracılığıyla ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında diyalog ve karşılıklı iletişim yoluyla dostluk ve barışa katkıda bulunma” olarak tanımlanmıştır.
- Devletin kültürel diplomasisi konusunda belirlenmiş stratejileri olması gerektiği, özellikle bu hususları çalışan kurumlar ile yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği ve eşgüdümün sağlanması, bilgi ve görev

⁷⁶ Kültür ve Turizm Bakanı Nabi AVCI'nın Açılış Konuşması
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,175186/sayin-kultur-ve-turizm-bakani-nabi-avci39nin-acilis-kon-.html> Erişim: 9.04.2018

⁷⁷ Kültür ve Turizm Bakanı Nabi AVCI'nın Açılış Konuşması, Erişim: 9.04.2018

paylaşımının güçlendirilmesi, stratejilerin de bu işbirliği ve eşgüdüm ağı içerisinde uygulanması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

- Sivil Toplum Kuruluşları ile özel ve tüzel kişilerin kültürel diplomasiye katkı sağlayan inisiyatifleri teşvik edilmeli ve öncelikle desteklenmesi önemli görülmektedir.
- Kültürel diplomasisinin sadece uluslararası alanda değil, yerel ve ulusal alanda da yürütülmesi gerektiği hatırlanarak, millî kurumlar (Dışişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TİKA, UTMK, YEE, YTB, TRT, BYGM, AA, THY, YÖK, Maarif Vakfı, STK'lar); uluslararası paydaş ve hedef kurumlar (Türk Keneşi, Türk Akademisi, Türk Kültür ve Miras Vakfı, TÜRKSOY, BM, BM Mİ, UNESCO, AB, AK, ISESCO, OECD, İİT, IRCICA, AGİT, EİT, KEİ, KÜİK, AL, ABÖ, İSİPAB gibi kuruluşlar) ve ERASMUS, Farabi, Mevlana ve benzeri Öğrenci Değişim Programları ile kültürel diplomasi stratejisi çerçevesinde işbirliği ve eşgüdüm güçlendirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.
- Kültürel diplomasinin mali kaynaklarının güçlü tutulması ve alanda çalışan yürütücü kurumların özellikle insan kaynakları bakımından daha donanımlı hâle getirilmesi tavsiye edilmektedir.
- Kültürel diplomasinin akademik sistemde güçlü bir şekilde yer alması ve bu alanda yüksek lisans ve doktora düzeyinde programlar oluşturulması önemli görülmektedir.
- Uluslararası kuruluşlarda nitelikli Türk personel istihdamının desteklenmesi, ihtisas konuları yanında birden fazla uluslararası dili iyi bilen uzmanların yetiştirilmesi ve hedef kuruluşlarda istihdamı için gerekli imkânların sağlanması gerektiğinin altı çizilmektedir.
- Kültürel diplomasi için BM Medeniyetler İttifakı Girişimi'nden yararlanılabileceği, Medeniyetler İttifakı Forumunun bu amaç doğrultusunda güçlendirilmesine gayret edilmesinin Türkiye'nin kültürel diplomasi etkinliğine önemli katkılar yapacağına vurgu yapılmaktadır.
- Kültürel diplomaside insanlığın ortak eserleri olan köklü ve kadim kültür miraslarının yanı sıra ulusal medeniyetin "üstün evrensel değere sahip" unsurları

kültürel zenginlik ve çeşitliliğiyle öne çıkarılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

- Kültürel diplomasında farklı bölge ve ülkelerin özgün durum, değer ve hassasiyetlerini de dikkate alan küresel bir vizyon benimsenmesi, kültürel diplomasının propaganda ve reklam amacı taşımayan bir iletişim ve etkileşim dili olduğu hatırd tutularak çalışmalar yapılması gerektiğine temas edilmektedir.
- Kültür diplomasında kamu, kitleler, gruplar öne çıkarılırken kişiden kişiye iletişimin gücü ve etkisinin gözden kaçırılmaması gerektiği, dijital diplomasi ve iletişim teknolojilerinin bu alanda etkin şekilde kullanılmasına önem gösterilmesi tavsiye edilmektedir.
- Özel ve kamu müzelerinin kültür diplomasisine katkı sağlayacak şekilde desteklenmesi, yenilerinin kurulması teşvik edilmesi önemli görülmektedir.
- Yabancılara Türkçe öğretiminin kültürel diplomasının etkili unsurlarından biri olarak görülmesi, yurtdışında Türkçe ve Türkçeden yapılan çeviri kitapların satış ve dağıtımının desteklenmesinin faydalı olacağına vurgu yapılmaktadır.
- Yunus Emre Enstitüleri dünyadaki başarılı tecrübe ve modeller göz önünde bulundurularak zengin ulusal kültürel mirasın bütün unsurlarını kapsayacak şekilde geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir.
- Kültürel diplomasında evrensel bir dilin yanı sıra özellikle BM'nin kültür kurumu olan UNESCO'da oluşturulan uluslararası terminoloji kullanılması, kültür diplomasisinde UNESCO sözleşme, liste, program ve ağlarında yer alan kültür unsurlarından "insanlığın ortak mirası" anlayışı içinde ve karşılıklılık ilkeleri doğrultusunda yararlanılabileceği değerlendirilmektedir (MKŞ-KDK, 2017, ss. 3-4).

Kültür ekonomisi komisyonu sonuç raporunda da kültürel diplomasının ülkenin ekonomik gelişimindeki önemini ortaya koyan bazı konulara değinilmektedir. 2008 yılında yayınlanan bir Birleşmiş Milletler raporuna göre: yaratıcı ve kültürel ekonominin, dünya ekonomisinin en dinamik sektörlerinden biri olduğunu ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı büyüme fırsatları sağladığını, 2 trilyon 250 milyar dolara ulaşan hacmi ve 30 milyonun üzerindeki istihdamı ile endüstrinin, gelişmiş ve

gelişmekte olan ülke ekonomilerinin ana taşıyıcısı olarak tespit edildiği belirtilmektedir (MKŞ-KEK, 2017, s. 6). “Kültürel ve yaratıcı endüstri diğer tüm endüstri ve sektörlerle iç içe olup hizmet veren çok önemli bir faaliyet alanıdır. Yerli ürün geliştirilmesinden millî kültürün ihracına kadar pek çok alanda yüksek katma değerli üretimin yapılabilmesi, bu sektörün desteklenmesi ve geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. Basit bir hesapla otomobil ihracatının ülkemize bıraktığı katma değer %3-5 seviyelerinde iken bu oran kültürel ve yaratıcı endüstride en düşük %40 seviyesindedir. Özellikle kültür alanındaki ihracatta katma değer %70-80 seviyelerine ulaşmaktadır (MKŞ-KEK, 2017, s. 5).”

Kültürün taşıyıcılığında ve yaygınlaşmasında medya diğer bütün olası taşıyıcılardan çok daha fazla rol oynamaktadır. Bugün kültürün gerçekleştiği ana mecra, taşındığı ana hat artık medyadır. Bu çerçevede, gelecek nesillere aktarılacak “millî kültür” politikaları yapılandırılırken kültür-medya ilişkisi tekrar ele alınarak, iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı fırsatların değerlendirilmesi, oluşturduğu risklere karşı da önlem alınması gerektiği ifade edilmektedir. Medya ve kültür komisyonu sonuç raporunda ayrıca Türkiye’nin kültürel birikiminin uluslararası alanda tanıtılması için İngilizce, Arapça, Fransızca, Rusça, Çince ve Japonca gibi yabancı dillerde içerik üreten dijital mecralar desteklenmesi önemli görülmektedir (MKŞ-MKK, 2017, s. 13).

Millî Kültür Şurasının önemli diğer bir başlığı ise Yurtdışı Türkler ve Kültür komisyonu raporuyla tespit edilen hususlardır.

Kültür ve sanat değerlerinin yurtdışında tanıtımı ve yurtdışında bulunan uluslararası platformlara taşınması sağlanmak öncelikle gereken hedefler arasında bulunmaktadır. Kültürlerarası önyargıların ortadan kalkmasına ve Türkiye’yi uluslararası kültür-sanat dili aracılığıyla tanıtarak yurtdışındaki yerleşik algıların değiştirilmesini sağlayarak Türk imajını güçlendirmeye yönelik stratejilerin geliştirilmesi lazım geldiği vurgulanmaktadır (MKŞ-YTKK, 2017, ss. 6-7).

Türkiye’nin farklı kurum ve kuruluşları aracılığıyla Türk kültür ve sanatını, yurtdışındaki vatandaşlarımıza öğretmek üzere başlatılan kurs ve atölye çalışmaları, yabancıları da kapsayacak şekilde genişletilmesi, akademik ve bilimsel çalışmalar yapacak

yurtdışındaki Türkler ile Türk kültür ve medeniyeti konusunda araştırmalar yapacak yabancılar için Türk ve İslam eserlerinden oluşan ihtisas kütüphaneleri kurulmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir (MKŞ-YTKK, 2017, s. 7).

Diğer taraftan komisyon raporunda kültürel diplomasi faaliyetleri çerçevesinde yürütülebilecek bazı çalışmalar teklif edilmektedir:

- Yurtdışında kültürel diplomasinin hayata geçirilmesinde öncelikli olarak alanda var olan amatör ve profesyonel kurum ve kuruluşların, kişilerin, ürünlerin bir envanterinin çıkartılması,
- Envanter çalışmasında yurtdışındaki Türkler arasında kültür diplomasisi aktörleri ve kurumları ile ilgili ülkede Türk kültürüyle ilgilenen kişi ve kurumların yer almasına özen gösterilmesi,
- Kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için her ülkede bir “Göç Tarihi Müzesi” oluşturulması, mevcut olanlara da destek sağlanması,
- Yurtdışındaki eğitimli yeni kuşak gençlerin, kültürel diplomasi için potansiyel aktörler olarak değerlendirilmesi,
- Kültürel diplomasinin vazgeçilmez aktörleri olan Türk STK’larının da bu alanda ciddi şekilde eşgüdümünün sağlanması,
- Yurtdışındaki başarılı Türkler tespit edilerek bir rol-model olarak kültürel diplomaside değerlendirilmesi,
- Kardeş belediyeçilik olgusunun da kültürel diplomasinin farklı bir aracı olarak değerlendirilebileceği önerilmektedir (MKŞ-YTKK, 2017, ss. 9-10).

3.2. KÜLTÜREL DİPLOMASİ ÇALIŞMALARININ FİNANSMANI

Almanya örneğinde olduğu gibi Türkiye’nin yurtdışına yönelik kültür ve eğitim çalışmalarına yönelik ortak bir metin bulunmamaktadır. Bundan dolayı Türkiye’nin kültürel diplomasi çerçevesinde kullanılmak üzere ayırdığı bütçeyle ilgili genel bir tespit bulunmak mümkün olamamaktadır.

Milli Kültür Şura toplantıları sonrası oluşturulan kültür politikaları eylem planı kapsamında kültürel diplomasi bütçesinin artırılması gerektiği belirtilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığının; kültürel değerlerimizi yaşatmak, geliştirmek, yaymak, tanıtmak ve benimsetmek temel görevlerinin yanında kültürel diplomasi faaliyetlerini de aktif ve etkin bir şekilde yerine getirebilmesini temin etmek amacıyla bütçesinin genel bütçe içerisindeki payının %1'e yükseltilmesi için çalışmalar yürütülmesi kararlaştırılmıştır (MKŞ-EP, 2017, s.3). 2018 yılında genel bütçe içerisinde Bakanlığa 3.997.003.000.-TL. ödenek tahsis edilmiştir.⁷⁸ Bu miktarın %1'i ise yaklaşık 40 milyon TL'ye tekabül etmektedir.

Diğer taraftan bu tez çalışmasında ele alınacak kültürel diplomasi kurumlarının 2018 bütçeleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 1. 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu – Kurum Bütçeleri⁷⁹

Kurum/Başkanlık/Genel Müdürlük	Bütçe
Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu	3.265.696.000 ₺
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı	317.302.000 ₺
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	285.828.000 ₺
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	315.069.000 ₺

⁷⁸ 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, Genel Bütçeli İdareler (A) Cetveli İcmali (Ekonomik Sınıflandırma) <http://www.bumko.gov.tr/TR,8087/butce-turleri-itibariyle-a-cetveli-icmalleri.html> (Erişim: 12.04.2018)

⁷⁹ 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu, Bütçe Türleri İtibariyle (A) Cetveli İcmalleri <http://www.bumko.gov.tr/TR,8087/butce-turleri-itibariyle-a-cetveli-icmalleri.html> (Erişim: 12.04.2018)

Tablo 2. Enstitü, Vakıf ve Şirket Bütçeleri⁸⁰

Enstitü/Vakıf/Şirket	Bütçe
Yunus Emre Enstitüsü	94.231.649 ₺
Maarif Vakfı	241.000.000 ₺
TRT	2.188.303.000 ₺

3.3. KÜLTÜREL DİPLOMASİNİN YOĞUNLAŞTIĞI ALANLAR

Kültürel diplomasi'nin ehemmiyeti Türkiye'de daha önceleri kavranmış olmasına rağmen, bu çerçevede planlı, amaca matuf çalışmalarla ilgili bir yol haritası III. Milli Kültür Şurasında oluşturulmuştur.

Şura toplantıları sonrası oluşturulan Kültürel Diplomasi Eylem Planında öncelikli yürütülecek çalışmalar belirlenmiştir:

- Kültürel diplomaside Türk medeniyetinin üstün evrensel değerlerini ön plana çıkarılması, kültürel havzalarını doğru tespit eden ve günümüz şartlarının gerçekliğinden kopmayan kültürel iletişim ve etkileşim odaklı yeni bir vizyon oluşturulacağı,

⁸⁰ Yunus Emre Enstitüsü 2016 Faaliyet Raporu, S.114

http://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2016_faaliyet_raporu_05.02.2018-db.pdf (Erişim: 12.04.2018)

Maarif Vakfının internet sitesinde bütçe bilgilerini içeren herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aktarılan bütçeyi kullanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi incelenmiş, fakat Maarif Vakfına aktarılan bütçe kalemine ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Vakfın bütçesine ilişkin çeşitli haber siteleri tarafından elde edilen bilgiler kullanılmıştır. Hürriyet Gazetesi, "Türkiye Maarif Vakfı'na 241 milyon liralık kaynak" başlıklı haber: <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/turkiye-maarif-vakfina-241-milyon-liralik-kaynak-40552675> (Erişim: 12.04.2018)

TRT World, TRT Avaz, TRT El Arabia, TRT Kurdi kanallarının bütçelerine ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. TRT 2016 Faaliyet raporu içerisinde TRT'nin sadece genel bütçesine ilişkin bilgilere değinilmektedir. TRT 2016 Faaliyet Raporu S. 223

<http://trtkurumsal.trt.net.tr/Uploads/application/pdf/2015-02-17-13.42.00/fc2378f865884f03b7e76c82fbae6064.pdf> (Erişim: 12.04.2018)

- Yurt dışında Türk dil ve kültürünün öğretilmesi ve aktarılmasının yaygınlaştırılması bağlamında çalışmalar yapılacağı,
- Diğer ülkelerle imzalanan kültür işbirliği anlaşmaları, kültürel değişim programları ya da kültürel uygulama programlarında, belli aralıklarla toplanarak ortak kültürel çalışmaların çerçevesini belirlemek, koordinasyon ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişimi sağlamak üzere "Kültür Çalışma Grupları" oluşturulacağı,
- Balkanlar, Orta Asya, Ortadoğu, Kuzey Afrika ülkeleri başta olmak üzere Türkiye'nin daha önce ikili kültürel anlaşma imzalamamış olduğu ülkelerle anlaşmalar imzalanması, mevcut anlaşmaların gözden geçirilerek ihya edilmesi ve bu bölgelere yönelik olarak karşılıklı "kültür yılları/günleri" tesis edilmesi için çalışma yapılacağı,
- UNESCO, TÜRKSOY, Türk Konseyi, BMDTÖ, OECD, İİT vb. uluslararası kuruluşlar bünyesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan daha fazla sayıda personelin görev almasını teminen ilgili kuruluşlar nezdinde girişimde bulunulacağı,
- Kültür ve Turizm Bakanlığınca, Avrupa Birliği başta olmak üzere kültür ve sanat alanlarında mali ve teknik destek sağlayan çeşitli uluslararası kurum ve kuruluşlara ilişkin etkin bilgilendirme, danışmanlık ve koordinasyon faaliyetleri gerçekleştirilerek bu fonlardan yararlanan sanatçıların sayısının arttırılmaya çalışılacağı belirtilmektedir (MKŞ-EP, 2017, ss. 9-10).

3.3.1. Kültür ve Sanat Çalışmaları

Kültürel diplomasi çerçevesinde yürütülen kültür ve sanat çalışmaları daha ziyade Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı yurtdışı kültür müşavirlikleri ve ataşelikleri eliyle gerçekleştirilmektedir. Diğer taraftan Yunus Emre Enstitüsü de bu alanda yoğun faaliyetler gerçekleştirmektedir.

Türkiye'nin sahip olduğu zengin tarihsel ve kültürel mirasın yurtdışında tanıtım amacıyla Kültür ve Dışişleri Bakanlıkları koordinasyonunda yurtdışındaki temsilcilikler nezaretiyle her yıl çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Düzenlenen başlıca

etkinlikler; “Türk Kültür Günleri/Haftaları”, “Türk Sinema Günleri”, “Türk Festivalleri”, “Türk Yemekleri Haftası”, çeşitli sanat sergileri, dans gösterileri, konserler, kültür ve sanat alanında konferans ve seminerler, şiir festivalleri, edebiyat günleri, vb. faaliyetlerden oluşmaktadır. Türkiye’nin kültürünün tanıtımı ile kültür ve sanat platformlarında görünürlüğünün artması için, Türk sanatçılarının uluslararası festival, kültürel etkinlik ve organizasyonlara katılımı teşvik edilerek, bu etkinlikler vesilesiyle, sanatın evrensel dili üzerinden kültürlerarası diyalogun artırılarak kültürel diplomasiye katkı sağlanmaktadır. 2017 yılında Dışişleri Bakanlığının desteğiyle, yurtdışında 174 kültür ve sanat etkinliği gerçekleştirilmiştir.⁸¹

2018 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçe sunumunda kültürel diplomasi çerçevesinde düzenlenen etkinliklere ilişkin bazı örnekler verilmektedir: İngiltere’de dünyaca ünlü Türk flüt virtüözü Şefika Kutluer ve İngiliz Klavyen sanatçısı David Wright tarafından gerçekleştirilen “Doğu’dan Batı’ya, Yunus’tan Mevlana’ya” Konseri; Mustafa Kemal Atatürk’ün resmini yapan ilk Türk kadın ressamı olan Mihri Müşfik’in anısına İngiltere’de “Mihri Müşfik ve İstanbul “ temalı bir resim sergisi düzenlenmesi; ABD’de düzenlenen ilk Kur’an-ı Kerim sergisi olma özelliği taşıyan ve Türk ve İslam Eserleri Müzesi’nden gelen 50 adet el yazması Kur’an-ı Kerim’in dört ay boyunca ABD’nin Smithsonian Enstitüsü “Arthur M.Saclar Gallery” müzesinde sergilenmesi gibi sanatsal etkinlikler 2017 yılında gerçekleştirilmiştir (KB-BS, 2018, ss. 50-51).

Diğer taraftan Türk mutfağının uluslararası tanıtımını yapmak ve kültürel etkileşimi sağlamak adına Japonya’da Türk yemek tarifleri/menüler ve yemek içeriklerinin yer aldığı “Türk Yemekleri Ansiklopedisi” basılmıştır. Ayrıca Hong Kong’da 30. kez düzenlenen yemek yarışmasında Türkiye’den Mengen Aşçılar Federasyonu ile 5 madalya kazanılmıştır (KB-BS, 2018, s. 52).

Turizm fuarları da ülkelerin kültürel diplomasi becerilerinin rekabet ettiği önemli etkinlikler olarak görülmektedir. Türkiye, 2017 yılı boyunca 56 ülkede toplam 112 turizm ihtisas fuarına katılım sağlamış, 2018 yılında da özel sektör işbirliğinde 55

⁸¹ Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışında Düzenlenen Kültürel Etkinlikler, <http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-duzenlenen-kulturel-etkinlikler.tr.mfa> (Erişim: 14.04.2018)

ülkede 99 fuara katılım sağlanmasının planlandığı belirtilmektedir (KB-BS, 2018, s. 53).

2017 yılında yurtdışında sinema alanında düzenlenen 27 kültürel ve sanatsal etkinliğe Kültür Bakanlığınca destek olunduğu açıklanmıştır (KB-BS, 2018, s. 89). 2017 yılının ilk 9 ayında Kültür Bakanlığına bağlı orkestra, koro ve topluluklar tarafından 194 yurtdışı etkinliği düzenlenmiştir (KB-BS, 2018, s. 101). Aynı yıl devlet tiyatroları tarafından gerçekleştirilen 11 yurtdışı turnesinde ise 6.328 kişiye ulaşıldığı vurgulanmaktadır (KB-BS, 2018, s. 109). Devlet Tiyatroları, her yıl Mart-Nisan-Mayıs aylarında 6 Uluslararası festival düzenlemektedir. 2016-2017 sezonunda bu festivallerde 301 temsil gerçekleştirilerek, 78.200 seyirci sayısına ulaşılmıştır (KB-BS, 2018, s. 110).

Yunus Emre Enstitüsü ise 43 ülkede bulunan 54 kültür merkezinde, Türkiye'nin kültürel mirasını, Türk kültürünü ve sanatını tanıtmak, kültürel alışverişini artırmak amacıyla; müzik, resim, edebiyat, dil, tarih, mutfak, sinema ve el sanatları gibi kültür ve sanatın her alanında her yıl yüzlerce faaliyet gerçekleştirilmektedir (KB-BS, 2018, s. 157).

Bunun yanı sıra yurtdışındaki tarihi eserlerin korunması ve yenilenmesi çalışmalarını takip etmek üzere ilgili kamu kurumlarının katılımlarıyla “Yurt Dışındaki Kültür Varlıkları Eşgüdüm ve Yönlendirme Kurulu” 2008 yılında oluşturulmuştur. İlgili Kurul'un 2013 yılı çalışmaları sonucunda, yurt dışındaki 45 eser kapsamındaki, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Kosova, Sırbistan, Libya, Mısır, Sudan ve Türkmenistan'daki eserlerin restorasyonu projelerine yönelik toplam yaklaşık maliyeti 55 milyon Avro'luk kaynak aktarılmıştır.⁸²

Tarihi eser kaçakçılığını önleme girişimleri sonucunda ise 2003-2017 yılları arasında yurt dışından iadesi sağlanan kültür varlığı sayısı 3.074'ü sikke olmak üzere toplam 4.314'e ulaştığı açıklanmıştır (KB-BS, 2018, s. 21).

⁸² Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışındaki Türk Kültür Varlığı, <http://www.mfa.gov.tr/yurtdisindaki-turk-kultur-varligi.tr.mfa> (Erişim: 14.04.2018)

3.3.2. Eğitim ve Bilim Çalışmaları

Türkiye yurtdışında eğitim kurumları kurarak ilgili ülkelerle olan ilişkilerini güçlendirmekte ve uluslararası eğitim havuzundaki payını arttırmaktadır. Uluslararası kuruluşlarla ve diğer ülkelerle eğitim ve öğretim alanında iş birliklerini yürütürken, uluslararası eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması için çalışmalar yapmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı yurtdışında 16 ilkokul, 23 ortaokul, 24 lise, 4 Türkiye Türkçesi Öğretim Merkezi (TÖMER) olmak üzere toplam 67 eğitim kurumu (MEB-BS, 2018, s. 14), Türkiye Maarif Vakfına bağlı ise 20 ayrı ülkede 104 okul bulunmaktadır.⁸³ MEB'e bağlı okullarda 2017 yılı itibariyle toplamda 7.680'i Türk, 3.588'i yabancı olmak üzere toplam 11.268 öğrenci bulunmaktadır (MEB-BS, 2018, s. 152).

Türkiye ilgili ülke makamlarıyla iş birliği içerisinde Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının ve Türk soydaşların kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ve Türk dilinin öğretilmesi amacıyla "Türkçe ve Türk Kültürü" dersi öğretmeni ile ihtiyaç duyulan diğer branşlarda yurtdışında öğretmenler görevlendirilmektedir. Hâlihazırda 27 ülkede 1.726 görevli öğretmen bulunduğu belirtilmektedir (MEB-BS, 2018, s. 149).

Diğer taraftan Türk dilinin öğretilmesi amacıyla yurt dışında bulunan üniversitelerin Türkoloji kürsülerinde/yabancı dil bölümlerinde veya Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçilikleri/Başkonsoloslukları nezdinde açılan Türk kültür merkezlerinde de okutman görevlendirilmektedir. Hâlihazırda 26 ülkede 48 okutman bulunmaktadır (MEB-BS, 2018, s. 150).

2017 yılı itibarıyla 113 ülke ile kültürel iş birliği anlaşmaları, eğitim iş birliği anlaşmaları, iş birliği protokolleri, iş birliği mutabakat zabitleri imzalandığı, 86 ülke ile de 103 iş birliği anlaşması, mutabakat zaptı, kültürel değişim programı, kültür merkezleri anlaşması ve protokollere dair müzakereler devam ettiği belirtilmektedir

⁸³ Dünyada Türkiye Maarif Vakfı, <https://turkiyemaarif.org/page/42-dunyada-tmv-16> (Erişim: 14.04.2018)

(MEB-BS, 2018, s. 151). Kardeş okul ilişkisi çerçevesinde ise Türk ve yabancı ülke okulları arasında toplam 347 okul eşleştirilmiştir (MEB-BS, 2018, s. 154).

Türk-Alman Üniversitesi ve Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ülkeler arası eğitim ve bilim alanındaki işbirliğinin güçlendirilmesi hedefiyle ortak üniversiteler olarak kurulmuştur.

Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanlarında uluslararası işbirliğini geliştirmek ve sürdürülebilir kılmak amacıyla TÜBİTAK tarafından, çok taraflı ve ikili düzeyde uluslararası işbirliği programları oluşturulmaktadır. Programlar çerçevesinde, uluslararası işbirliği projelerinin geliştirilip, desteklenmesi ve uygulanması sağlanmaktadır.⁸⁴ İkili akademik işbirliği programları çerçevesinden 2007-2014 yılları arasında 27 ülkede toplam 617 projeye fon aktarılmıştır (TÜBİTAK, İkili Akademik İşbirlikleri-2, s. 17).

2014 Türk-Alman Bilim Yılı etkinlikleri çerçevesinde 1000 Türk-800 Alman araştırmacının desteklendiği belirtilmektedir (TÜBİTAK, İkili Akademik İşbirlikleri-2, s. 20). 2014 yılında Türkiye ve Birleşik Krallık arasında oluşturulan Newton-Katip Çelebi Fonu kapsamında yürütülecek faaliyetlere, 2014 – 2018 arasında Türkiye ve Birleşik Krallık tarafından her yıl 4'er milyon Pound destek sağlanacağı ilan edilmiştir (TÜBİTAK, İkili Akademik İşbirlikleri-2, s. 23).

Ayrıca TÜBİTAK tarafından Türk ve uluslararası bilim insanlarını desteklemeye yönelik doktora, doktora sonrası, araştırma burs destekleri ve bilimsel etkinliklere katılım destekleri verilmektedir. 2017 yılında yurtdışı bağlantılı 3.746 kişiye burs verildiği açıklanmıştır (TÜBİTAK-FR, 2017, s. 165).

Uluslararası öğrenci hareketliliğinden yararlanan ülkeler, hem ülkelerinin tanıtımını doğrudan yapma imkânı bulmakta, hem de iki ülke arasındaki kültürel yakınlaşmanın artmasını sağlayabilmektedirler. Türkiye 1992 yılından beri uluslararası öğrencilere yönelik karşılıksız olarak burs imkânı sağlamaktadır.

⁸⁴ TÜBİTAK Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı, <https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/icerik-uluslararası> (Erişim: 14.04.2018)

Türkiye ilk defa 1992 yılında uluslararası öğrenciler için kapsamlı bir burslandırma projesi olan Büyük Öğrenci Projesini başlatmıştır.⁸⁵ İlk aşamada Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinden öğrenciler Türkiye’de yükseköğrenim almak üzere burslandırılarak Türkiye’ye getirilmiştir. 2012 yılına kadar ülkenin ekonomik ve siyasi duruma bağlı olarak bazen öne çıkan bazen de ihmal edilen bir alan olarak karşımıza çıkan uluslararası eğitim ve kamu kaynaklı burslar konusu ancak 2012 yılında bütüncül bir bakış açısıyla düzenlenebilmiştir. Söz konusu alan çerçevesindeki Devlet ve Hükümet bursları 2012 yılından itibaren uygulamadan kaldırılarak tüm burslar “Türkiye Bursları” adı altında yeniden yapılandırılmıştır.

Türkiye Burslarına 2011 yılında 50 farklı ülkeden yapılan 8.000 başvuru⁸⁶ söz konusu iken, 2017 yılında ise 163 farklı ülkeden 107.000 başvuru yapıldığı açıklanmıştır.⁸⁷

Türkiye Bursları çerçevesinde Türkiye’de bulunan uluslararası öğrencilere kültürel, sosyal, akademik ve mesleki rehberlik konularında hizmet verilmektedir. Uluslararası öğrenciler için Türkiye’de yükseköğrenim gördükleri süre zarfı içerisinde kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlenerek Türk kültürünü yakından tanımları sağlanmaktadır. Ayrıca yıl boyunca düzenlenen Uluslararası Öğrenci Akademileri ve Uluslararası Öğrenci Sempozyumları ile öğrencilerin Türkiye’deki akademik serüvenlerini başarılı bir şekilde tamamlamalarına yardımcı olunmaktadır.

Türkiye’den mezun olmuş uluslararası öğrenciler ise Türkiye Bursları sürecinin belki de en önemli ayağını oluşturmaktadır. Türkiye’den mezun olmuş uluslararası öğrenciler

⁸⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Mehmet Ali Şahin’in, Büyük Öğrenci Projesi Temsilcilerine Verilen Yemekte Yaptığı konuşmada projenin amacını şu şekilde ifade etmiştir: “Öncelikle Türk Cumhuriyetleriyle Türk ve akraba topluluklarıyla ülkemiz arasındaki işbirliğini daha da geliştirmek, her yıl ortalama 1500 yabancı uyruklu öğrenciye burs sağlamak, dost ve kardeş ülkelerin yetişmiş insan gücü ihtiyacına yardımcı olmak, bu ülkelerle kalıcı kardeşlik ve dostluk köprüleri kurabilmek, Türkiye dostu genç bir nesil yetiştirilmesine yardımcı olmak ve tabii ki Türk kültürünü tanıtmaktır.” https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_basin_aciklamalari_sd.aciklama?p1=98411 (Erişim: 14.04.2018)

⁸⁶ Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Resmi Youtube hesabında Türkiye Bursları İstatistikleri filminde geçmektedir. https://www.youtube.com/watch?v=qU_U907hPcI (Erişim: 17.04.2018)

⁸⁷ <https://aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-burslarina-artik-yilda-3-kez-basvurulabilecek-/1009831> Erişim: 17.04.2018

buldukları ülkelerde iş yapan Türk iş adamları, aktif Türk sivil toplum örgütleri temsilcileri ve Türk öğrenciler ile bir araya getirilmek suretiyle kültürel ilişkilerin sürekliliğinin tesis edilmesine gayret edildiği ifade edilmektedir. Türkiye Mezunlarının 25 Kasım 2017’de bir araya getirildiği “Türkiye Yeniden: Mezun Buluşması” programında konuşan Başbakan Binali Yıldırım 160 ülkede yaşayan 150 bin kişilik Türkiye mezunu bulunduğunu ve buldukları ülkelerde dernekleştiklerini açıklamıştır. Hâlihazırda yurtdışında 40’a ulaşmasını bekledikleri Türkiye Mezunları derneklerinin sayısının iki yıl içerisinde 100’e çıkacağını öngördüklerini programda yaptığı konuşmada ifade etmiştir.⁸⁸

Paralel olarak YTB tarafından Akademik ve Bilimsel Araştırmalar, Kültürel İşbirliği, Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı gibi destek programları yürütülmektedir. Programlar aracılığıyla ortak değerler öne çıkarılmakta, Türk toplumuyla dini, kültürel ve tarihi bağların güçlendirilmesi amacıyla eğitim, kültür programları ve çeşitli etkinlikler desteklenmektedir (YTB-MDBR, 2017, s. 21).

3.3.3. Değişim Programları

İkili kültürel anlaşmalar çerçevesinde yabancı hükümetler tarafından kendi ülkelerinde kullanılmak üzere Türk vatandaşlarına verilen burslara yönelik iş ve işlemler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamında; 2016-2017 akademik yılı için 319 kişiye burs imkânı sağlanmıştır (MEB-BS, 2018, s. 153).

2017-2018 akademik yılında Ekim ayı itibarıyla 66 lisans, 93 yüksek lisans, 38 doktora, 54 yaz/dil/staj, 20 araştırma, 3 akademisyenlik ve 11 de diğer alanlarda olmak üzere toplam: 285 kişiye; ayrıca Brunei, Fas ve Meksika hükümetlerince de çeşitli alanlarda 33 kişiye burs olmak üzere toplamda 318 kişiye burs verilmesi çalışmalarını devam ettiği belirtilmektedir (MEB-BS, 2018, s. 153).

⁸⁸ Türkiye Yeniden: Mezun Buluşması – İstanbul <https://turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/1153/turkiye-yeniden-mezun-bulusmasi-istanbul/> (Erişim: 17.04.2018)

MEB tarafından 2017 yılında 393 farklı alanda Türk öğrencilere yönelik 1.155 yurt dışı kontenjan açılmıştır. Hâlihazırda 52 farklı ülkede 3.635 Türk öğrencinin eğitim ve öğretim gördüğü açıklanmıştır (MEB-BS, 2018, s. 15).

ERASMUS Türkiye Programı en kapsamlı öğrenci değişim programlarının başında gelmektedir. Türkiye, ortağı olduğu ERASMUS programa 2007-2013 yılları arasında 248 milyon Avro kaynak sağlarken, 106.000'den fazla kişi programdan faydalanmıştır. Bugüne kadar program vasıtasıyla 46.000'den fazla öğrenci ve personelin Türkiye'de eğitim görmesi veya ders vermesi de desteklemiştir. En fazla öğrenci gönderen ülke olan Almanya'yı, Polonya, Hollanda ve Fransa izlemektedir. Polonya, İtalya ve İspanya'nın takip ettiği Almanya, aynı zamanda Türk Erasmus öğrencilerinin gitmeyi en çok tercih ettiği ülkeler olmuştur.⁸⁹

Türkiye yükseköğretim kurumlarının, protokol yaptıkları yurtdışı yükseköğretim kurumları ile öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarını yönetmek üzere Mevlana Değişim programını, 2011 tarihinde Yüksek Öğretim Kurum tarafından çıkarılan bir yönetmelikle oluşturulmuştur. Diğer değişim programlarının aksine, hiçbir coğrafi bölge ayrımı olmaksızın değişim programı bünyesindeki hareketlilik bütün dünyadaki yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.⁹⁰ 2013-2014 akademik yılları arasında değişim programı aracılığıyla Türkiye'ye 595 öğrenci gelirken, Türkiye'den 402 öğrenci yurtdışına bir veya en fazla iki dönem eğitim almak üzere gitmiştir. Diğer taraftan 309 öğretim elemanı Türkiye'ye gelirken, 622 Türk öğretim görevlisi yurtdışına ders vermek için akademik ziyaret gerçekleştirmiştir.⁹¹

3.3.4. Kültür ve Dil Çalışmaları

Yabancılara Türkçe öğretimi ve Türk kültürünün tanıtımıyla ilgili olarak önde gelen kuruluş Yunus Emre Enstitüsüdür. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre

⁸⁹ Erasmus Programı, <https://www.avrupa.info.tr/tr/erasmus-programi-189> (Erişim: 17.04.2018)

⁹⁰ Mevlana Değişim Programı Tanıtım Kitapçığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Mevlana Değişim Programı Koordinatörlüğü, S. 1

⁹¹ Mevlana Değişim Programı Tanıtım Kitapçığı, S.13-16

Enstitüsünün yurt dışında 42 ülkede 53 kültür merkezi; 44 ülkede 79 üniversitede uygulanan Türkoloji projesi ile toplamda 60 ülkede 132 irtibat noktası bulunmaktadır. Kültür enstitülerinde Türkçe eğitimlerinin verilmesiyle birlikte, ilgili ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan işbirlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Yunus Emre Enstitüsü kurulduğu tarihten bugüne kadar yurtdışında yaklaşık 100 bin kişiye Türkçe öğretilmiştir. Ayrıca Türk Kültür Enstitüleri, başta akademi, diplomasi, basın-medya mensupları ve öğrenciler olmak üzere birçok ziyaretçi ile bir araya gelinerek ortak kültürel programları geliştirmektedir. 2023 yılında yurtdışında açılan kültür enstitülerinin sayısının 100'e ulaşılmasının öngörüldüğü belirtilmektedir (YEE-SP, 2017, s.11).

Yurt dışında Türkçe'nin ve Türk kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için; Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk çocuklarına da Türkçe ve Türk kültürü dersleri verilmektedir. Bu kapsamda; 2017 yılında başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan 137.250 Türk asıllı çocuğa Türkçe ve Türk kültürü dersleri verildiği açıklanmıştır. Ayrıca MEB tarafından 2017 yılında ücretsiz olarak yurt dışına toplam 52.811 adet ders ve kültür kitabı ile 1.044 adet eğitim materyali gönderilmiştir (MEB-BS, 2018, s. 153).

Yabancılara yönelik Türkçe öğretimi ile ilgili olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı da bir takım faaliyetler yürütmektedir. Suriyeli mültecilere yönelik ileri düzey Türkçe eğitimi programı çerçevesinde, 2013 yılında başlatılan proje ile konaklama merkezlerinde 2013 yılında 300 kişi, 2014 yılında 402 kişi, 2015 yılında 596 kişi, 2016 yılında 339, 2017 yılında ise 493 Suriyeli mülteciye Türkçe C1 düzeyinde dil eğitimi verildiği belirtilmektedir (YTB-MDBR, 2017, s. 21).

Akademik Türkçe Programıyla Türkiye Bursları kapsamında bir yıllık Türkçe hazırlık eğitimini tamamlayan ve akademik eğitime başlayan öğrencilerin akademik anlama, yazma ve konuşma becerilerinin yeterli düzeye ulaştırılması amacıyla verilen eğitimlere 2017 yılı içerisinde 600 öğrencinin katılım sağladığı açıklanmıştır. Diğer taraftan yıl boyu düzenlenen Türkçe hazırlık eğitimlerine 2.500 öğrencinin katıldığı belirtilmektedir (YTB-MDBR, 2017, s. 22).

3.3.5. Kültür ve Spor Çalışmaları

Türkiye, uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yaparak ve uluslararası arenada yetiştirdiği başarılı sporcular üzerinden yumuşak güç kapasitesini arttırmaya çalışmaktadır. Türkiye, 2002-2012 yılları arasında 100'den fazla uluslararası spor organizasyonuna ev sahipliği yapmıştır. Bu süre zarfında Türk sporcular, uluslararası müsabakalarda toplam 21.802 madalya kazanmıştır.⁹²

2013 yılında Akdeniz Oyunları, FiFA U-20 Dünya Kupası, 2012 Dünya Salon Atletizm Şampiyonası, Universiade 2011 Kış Oyunları, 2010 Dünya Erkekler Basketbol Şampiyonası, 2014 Kadınlar Dünya Basketbol Şampiyonası gibi birçok büyük uluslararası spor organizasyonu Türkiye'de gerçekleştirmiştir. Uluslararası çapta bu tür organizasyonların Türkiye'de düzenlenmesi hem ülkenin tanıtımına katkı sağlarken hem de kültürel ilişkilerin geliştirilmesi fırsatlarını oluşturmaktadır.

NBA'de forma giyen/giymiş Türk Basketbolcular: Mirsad Türkcan, Hidayet Türkoğlu, Mehmet Okur, Ersan İlyasova, Semih Erden, Ömer Aşık, İbrahim Kutluay, Cedi Osman, Furkan Aldemir gibi basketbolcular Türkiye'nin Amerika'daki temsilcileri olarak Türkiye'ye önemli kültürel diplomasi kazanımları sağlamışlardır. Fatih Terim'in İtalya'da teknik direktörlük yaptığı, İbrahim Kutluay'ın Panathinaikos'da basketbol oynadığı, Tugay Kerimoğlu'nun İngiltere'nin Blackburn Rovers futbol takımındaki, Arda Turan'ın İspanya'nın Atletico Madrid futbol takımındaki futbolculuk dönemleri Türkiye'nin söz konusu ülkelerle yürüttüğü ikili ilişkilerde önemli yumuşak güç unsurları olmuştur.

3.3.6. Kültür ve Din Çalışmaları

Osmanlı imparatorluğu döneminde hilafetin sağladığı önemli güçlerden biri de Müslüman toplulukların Osmanlıya bağlılıklarının sağlanmasıdır. Aynı şekilde Osmanlı sınırları içerisindeki gayri Müslim tebaanın dini özgürlükleri gözetilmiştir. Osmanlı

⁹² Türkiye'nin Uluslararası Spor Etkinliği Karnesi, <https://kdk.gov.tr/sayilarla/turkiyenin-uluslararasi-spor-etkinligi-karnesi/20#> (Erişim: 17.04.2018)

İslam'ın yaygınlaştırılması için fetihler yaparken, fethettiği bölgelerde zorla İslamlaştırmaya gitmemiş, halkın kendi inancını özgürce yaşamasına müsaade etmiştir. Hem hilafet hem de gayri Müslim tebaayla kurulan iyi ilişkiler Osmanlının yumuşak güç kapasitesini sağlamlaştırmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra hilafet kaldırılmış din ve devlet işleri arasında bir sınırlandırmaya gidilmiştir. Büyük savaşlar sonrası yorgun düşen devlet bürokrasisi diğer devlet ve toplumlarla her alanda yürüttüğü ilişkilerde çok ihtiyatlıdır. 2000li yıllarla birlikte ise inanç temelli yumuşak güç kapasitesini tekrar harekete geçirme çabasına girmiştir.

Türkiye “soydaş ve dindaş” olarak tanımladığı ülkelerdeki dini idarelerle işbirliği içerisinde, din hizmetleri görevlilerinin hizmet içi eğitimler kapsamında Türkiye’de eğitilmelerini desteklemektedir. Bu çerçevede 2017 yılında çoğu Orta Asya ülkeleri olmak üzere 96 din görevlisine eğitim verildiği, 88 kişiye dini yüksek ihtisas eğitimler verildiği belirtilmektedir (DİB-FR, 2017, s. 82). Oluşturulan Uluslararası İmam-Hatip Liselerinde ise 2017 yılında 90 farklı ülkeden 1064 öğrenci öğrenim görmüştür. Yükseköğretimde ise Afrika ve Avrasya’dan gelen 337 öğrenci ilahiyat fakültelerinde lisans ve lisansüstü düzeylerde burslu olarak eğitim görmektedir (DİB-FR, 2017, s. 83).

Bir takım ülkelerin dini eğitim kurumlarının kapasitelerinin artırılması için de destekler verilmektedir. 2017 yılında Bulgaristan, Romanya, Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Somali’de eğitim – öğretim hizmetleri devam eden dini orta ve yükseköğretim kurumlarına mali ve insan kaynakları desteği sağlandığı belirtilmektedir (DİB-FR, 2017, s. 83).

Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla çok sayıda dini materyal dünyanın her tarafına gönderilmektedir (DİB-FR, 2017, ss. 84-86). Cumhurbaşkanlığınca himaye edilen Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA), 2014 yılında başlattığı Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi (TİBKM) ile ise Türk ve İslâm medeniyet havzasında üretilmiş olan Osmanlı Türkçesi, Arapça, Farsça, diğer Türk lehçelerinde telif, tercüme ve şerh kitapların yayınlanması amaçlanmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası ölçekte yürüttüğü diğer bir önemli girişim ise Medeniyetler İttifakı (MI) projesidir. Medeniyetler İttifakı, İspanya Başbakanı Zapatero'nun teklifi üzerine, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile Zapatero tarafından 2005 yılında başlatılmış ve bilahare Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri tarafından da benimsenerek bir BM girişimi halini dönüşmüştür. Müslüman ülkeler ile Batılı toplumlar arasında görülen karşılıklı şüphe, korku ve kutuplaşma ortamının, çeşitli aşırı unsurlarca istismar edilmesi karşısında İttifak, kültürler arasında karşılıklı saygı yoluyla bu eğilime karşı koymayı amaçlamaktadır. BM çatısı altında kurulmuş olan MI Dostlar Grubu'nun ülke ve uluslararası kuruluşlardan oluşan üye sayısı Mayıs 2017 itibariyle 146'ya yükselmiştir.⁹³

Türkiye farklı inanç gruplarına mensup cemaatler tarafından kullanılan ibadethanelerin restorasyonu işlemlerini de yürütmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları kapsamında, Diyarbakır'daki Surp Giragos Kilisesi Kumkapı Meryemana Kilisesi ile Mektebi Vakfına ait Vorvoks Vorodman Kilisesi de restore edilip 2011 sonrası ibadete açılmıştır. Öte yandan, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Trabzon Sümela Manastırı'nda ve Van Akdamar Kilisesi'nde ayin yapılmasına izin verilerek inanç özgürlüğü üstündeki kısıtlamalar kaldırılmaktadır.⁹⁴

Bulgar Ortodoksların önem atfettikleri İstanbul'daki Demir Kilisenin 7 Ocak 2018 tarihindeki açılışında konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan; “Edirne'deki Büyük Sinagog, Gökçeada'daki Aya Nikola Kilisesi, İskenderun'daki Süryani Katolik Kilisesi, Diyarbakır'daki Sur Ermeni Protestan Kilisesi, Gaziantep'teki Nizip Fevkani Kilisesi, Cunda'daki Taksiyarhis Kilisesi, Edirnekapı'daki Aya Yorgi Kilisesi'nin bulunduğu 14 ibadethane onarımdan geçirilmesini ve nihayetinde Demir Kilise restorasyonunu uluslararası topluma verilmiş çok önemli bir mesaj” olarak değerlendirilmiştir. Konuşmasında “inancı ve kökeni ne olursa olsun herkesin özgürce ibadetini yapabilmesini temin etmenin, devletlerin sorumluluk alanında olduğuna inandığımı” ifade ederek inanç özgürlüğü ve dinler arası karşılıklı anlayışa önem

⁹³ Medeniyetler İttifakı Girişimi, <http://www.mfa.gov.tr/medeniyetler-ittifaki-girisimi.tr.mfa> (Erişim: 17.04.2018)

⁹⁴ Türkiye'deki Farklı İnanç Gruplarına Yönelik Reformlar, <https://kdk.gov.tr/haber/turkiyedeki-farkli-inanc-gruplarina-yonelik-reformlar/523> (Erişim: 17.04.2018)

verdikleri vurgusu yapmış, aslında ülkenin yumuşak güç anlayışını yansıtmaya çalışmıştır.⁹⁵

3.3.7. Kültür ve Diaspora Çalışmaları

Türkiye 1960lı yıllarda çeşitli ülkelerle işgücü göçü anlaşmaları imzalamıştır. Almanya ile 1961; Avusturya, Belçika ve Hollanda ile 1964; Fransa ile 1965 ve Avustralya ile 1967 yıllarında imzalanan bu anlaşmalarla birlikte Türkiye'den yurtdışına önemli sayıda insan göç etmiş ve göç edenlerin birçoğu buldukları ülkelerde kalıcı hale gelmişlerdir.

Bugün sayıları yaklaşık 6,5 milyona ulaşan Türk diasporasının önemli bir kısmı, söz konusu işgücü anlaşmalarıyla yurtdışına göç etmiştir. Türkiye, Türk diasporasının bulunduğu ülkelerde anavatana aidiyetlerinin korunması, anadil, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesi, ülkelerde toplumsal statülerinin güçlendirilmesinin yanı sıra buldukları ülkeler ve Türkiye arasındaki ilişkilere katkı sağlamalarını temin etmek amacıyla bazı çalışmalar yürütmektedir.⁹⁶

Özellikle Türk Diasporasının yeni nesillerine yönelik çalışmalara öncelik verildiği görülmektedir. Yeni neslin hem yaşadıkları ülke dilinde hem de anadillerinde yetkinlik kazanmaları amacıyla çift dilli eğitim çalışmaları teşvik edilmekte, bu alana yönelik eğitimci yetiştirmek, materyal ve müfredat geliştirmek ve anadillerini öğrenmelerine ilişkin çalışmalar yapmak üzere üretilen projelerin desteklendiği belirtilmektedir.⁹⁷

2017 yılında farklı ülkelerde eğitim ve sosyal hayatta başarı gösteren gençler arasından seçilerek uygulanan YTB Genç Liderler Programı 38 katılımcıyla birlikte düzenlenmiştir (YTB-MDBR, 2017, s. 18). Üniversite eğitimlerini devam ettiren Türk Diasporası mensubu öğrencilere yönelik gerçekleştirilen Türkiye Stajları programına ise

⁹⁵ <http://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-bu-acilis-uluslararası-toplum-cok-onemli-bir-mesajdir-345728.html> (Erişim: 17.04.2018)

⁹⁶ Türkiye'nin Diaspora Politikası, <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/genel-bilgi> (Erişim: 17.04.2018)

⁹⁷ Türkiye'nin Diaspora Politikası, <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/genel-bilgi> (Erişim: 17.04.2018)

120 öğrencinin katıldığı açıklanmıştır (YTB-MDBR, 2017, s. 26). Bunun yanı sıra Evliya Çelebi Gençlik Köprüleri, Hafta Sonu Okulları, Okul Öncesi Çift Dilli Eğitimi gibi destek programları uygulanmaktadır (YTB-MDBR, 2017, s. 26).

Diğer taraftan, 1001 Kitaptan oluşan 1001 Kütüphane Projesi ile yurtdışında bulunun STK, eğitim kurumu ve çeşitli merkezlere Türkçe ve Türk kültürüne erişilebilmesi için kütüphaneler kurulmasına yönelik çalışmalar yapıldığı, Türkiye’de Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen Gençlik Kamplarına Türk diasporası mensubu gençlerin de katılımını sağlamak için 2010 kişilik kontenjan ayrıldığı belirtilmektedir (YTB-MDBR, 2017, s. 19).

Türk Diasporasına yönelik yürütülen çalışmalardan bir diğeri tez bursu imkânıdır. Yurtdışında yaşayan Türkleri ilgilendiren konuları içermesi durumunda YTB tarafından lisansüstü düzeyde tez araştırma bursu verilmektedir (YTB-MDBR, 2017, s. 23). Ayrıca Türkçe öğretimi ve çift dilli eğitmen yetiştirmek için yüksek lisans burs programı oluşturulduğu açıklanmıştır (YTB-MDBR, 2017, s. 26).

3.3.8. İletişim ve Medya Çalışmaları

İletişim ve medya alanında Türkiye’nin en önemli kültürel diplomasi aktörleri olarak, TRT World, TRT El Arabia, TRT Avaz ve TRT Kürdi öne çıkmaktadır.

TRT World kanalı, Türkiye’yi habercilik alanında dünyada temsil etmesi amacıyla 29 Ekim 2015 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Uluslararası kamuoyunun Türkiye’deki politik, ekonomik ve kültürel gelişmelerle ilgili olarak bilgilendirilmesi ve tanıtım maksatlı Türkiye’nin uluslararası kamuoyuna açılan yüzü olması amacıyla kurulmuştur. İstanbul’daki merkez stüdyosu dışında dünyanın 5 ayrı noktasındaki TRT World stüdyoları ve 90 ülkedeki TRT muhabirleri ile tüm dünyadan İngilizce yayın yapılmaktadır. TRT World kanalında; haber ağırlıklı programların yanı sıra kültür, ekonomi, eğitim ve spor programları yayınlanmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 20).

Türkiye ile Arap dünyası arasında köprü olma hedefiyle hareket eden TRT El Arabia, geniş bir coğrafyaya hitap etmektedir. 4 Nisan 2010 tarihinde yayına başlayan TRT Et

Türkiye, 11 Şubat 2015'te TRT El Arabia ismini almıştır. Kanal, Türkiye ve Arap dünyasının ortak dili, ortak ekranı, ortak hissiyatı olmak amacıyla, her yaştan seyirciye hitap ederek, daha ziyade haber programı ağırlıklı, çocuk, gençlik, kadın, sağlık, ekonomi, drama, belgesel, spor, müzik, kültür-sanat, din-ahlak programlarından oluşan bir yayın akışına sahiptir. Yayın dili Arapça olan ve Arapça konuşan 22 ülkeye yönelik yayın yapan TRT El Arabia kanalı; 350 milyon nüfusa sahip Arap ülkeleri ile Türkiye arasında bağları güçlendirmeyi hedeflemektedir (TRT-FR, 2016, s. 21).

TRT Avaz, 21 Mart 2009 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Bosna Hersek, Arnavutluk, Gürcistan ve Türkiye olmak üzere 9 ülkeden ve bu ülkelere özgü 9 dilde (Kazakça, Kırgızca, Özbekçe, Türkmençe, Azerbaycan Türkçesi, Kırım Tatarcası, Boşnakça, Gürcüce ve Arnavutça) yayın yapmaktadır. Uzakdoğu'dan Balkanlar'a uzanan geniş bir coğrafyada yaşayan Türk dünyasına yönelik yayın yapan kanal, Türkiye ile diğer Türk Cumhuriyetleri arasında dil ve düşünce birliği kurmaya yönelik programlar yapmaktadır. Birçok Türk lehçesinde "ses" anlamına gelen Avaz, Türk Cumhuriyetleri'nin ortak sesi olmaya, Orta Doğu'dan Kafkaslara 27 ülke ve 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfuslu coğrafyaya hitap etmeye çalışmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 21).

TRT Kürdi, 1 Ocak 2009'da TRT 6 ismiyle yayına başlamıştır. 11 Şubat 2015'te ise TRT Kurdî ismini alan kanal; Türkiye'nin birlik ve bütünlüğüne katkı sağlamak ve aynı zamanda Kürtçe konuşan diğer ülkelerdeki topluluklara yönelik yayın faaliyetleri yürüterek kültürel ilişkilerin yoğunlaşmasına katkıda bulunmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 21).

Türkiye'deki eğlence sektörünün ürettiği film ve dizilerin yurtdışında beğeniyle izlenmesi ve bu çerçevede etki alanını sürekli genişletmesi de Türkiye'nin kültürel diplomasi çabalarına önemli katkılar yapmaktadır.

3.4. TÜRKİYE’NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİ AKTÖRLERİ VE FAALİYETLERİ

Türkiye, kültürel diplomasi araçlarını yoğun bir şekilde kullanan ülkeler arasındadır. Kültürel diplomasi alanında faaliyetler yürüten birçok kurum ve kuruluş olmakla birlikte, bu bölümde tamamen bu maksatla kurulmuş kurumlar ele alınacaktır. Bu çerçevede; Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve TRT (Yabancı Diller’de yayın yapan bölümler) kurumlarının faaliyetleri incelenecektir.

3.4.1. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü

Koordinatörlük, 30 Ocak 2010 tarihinde ve 2010/3 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur. Kamu diplomasisi yöntemleriyle Türkiye’nin uluslararası kamuoyu nezdinde, kamu diplomasisi konusunda faaliyetler yürüten kurumlar arasında daha etkin bir koordinasyon sağlamak, yakın işbirliğini ve karar alma süreçlerini hızlandırmak amacıyla kurulmuştur. İlgili Başbakanlık Genelgesi çerçevesinde, tüm kamu kurum ve kuruluşları, sahip oldukları personel, mali kaynaklar, yurt dışı teşkilatları ve teknik ve bilimsel kapasiteleriyle Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün faaliyetlerinin yürütülmesine yardımcı olmakla görevlendirilmişlerdir (KDK Genelgesi).

Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün vizyonu; “gerek ülkemizin güçlü mirasını ve çağdaş tecrübesini gerekse son yıllarda bölgesel ve küresel siyasette artan etkisinden yola çıkarak, Türkiye’nin yeni hikâyesini etkin bir şekilde anlatmayı, farklı kesimlerle diyaloga geçmeyi ve çok-terafli bir iletişim ekseninde faaliyet yürütmeyi amaçlamak” olarak ifade edilmektedir. KDK’nın misyonu ise; “Türk dış politikasının ve yumuşak güç kapasitesinin en önemli araçlarından biri olarak Türkiye’nin uluslararası kamuoyunda görünürlüğünü ve etkinliğini arttırmak” olarak açıklanmaktadır(KDK Vizyon & Misyon).

Koordinatörlük; Medya Çalışmaları, Siyasal İletişim, Kültürel Çalışmalar, Kurumsal Çalışmalar, Proje Geliştirme birimlerinden oluşmaktadır (KDK Koordinatörlük Yapısı).

Koordinatörlük, üniversitelerde; kamu diplomasisi panelleri, dış politika tanıtım programları, dış politika çalıştayları ve gençlik programları adı altında faaliyetler yürütmektedir. Siyasal iletişim faaliyetleri çerçevesinde ayrıca; ülke toplantıları, akıl insanlar konferansları, Avrupa toplantıları, paneller, uluslararası zirveler tertip edilmektedir. Medya-tanıtım çalışmaları kapsamında ise gazeteci heyetleri programı, uluslararası basını bilgilendirme, kültür ve tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (kdk.gov.tr).

KDK sosyal medya platformlarını da aktif olarak kullanmaktadır. Facebook, twitter, instagram ve youtube hesaplarında Türkiye'nin kültürel diplomasi faaliyetlerine ilişkin paylaşımlar yapılmaktadır. Twitter hesabının 113 bin takipçisi bulunmaktadır (twitter.com/BasbakanlikKDK).

3.4.2. Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı Başkanlığı

Türkiye Orta Asya'da yeni kurulan ülkelerde yaşayan soydaşları için sosyal, ekonomik ve kültürel alanda birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Söz konusu bölgelerde yapılacak faaliyetleri ve dış politika önceliklerini uygulayacak, koordine edecek bir organizasyon ihtiyacından ötürü Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 1992 yılında kurulmuştur. TİKA, Ortadoğu, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya başta olmak üzere birçok bölge ve ülkede Türk dış politikasının yumuşak gücünü ortaya koymaktadır (tika.gov.tr).

1995 yılına kadar kardeş ülkelerde ekonomik, sosyal ve kültürel faaliyetler yürüten TİKA, o tarihten itibaren eğitim ve kültürel işbirliği çalışmalarına ağırlık vermiştir. TİKA, 1995 yılından sonra eğitim faaliyetlerini hızlandırarak; okullar, kütüphaneler, laboratuvarlar inşa edilmesini sağladığı, ayrıca ajans tarafından üniversitelere teknik donanım yardımları yapıldığı belirtilmektedir (tika.gov.tr).

656 sayılı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 3. maddesinde kültürel diplomasiyle ilgili bölümler şu şekildedir:

- “İş birliği yapılması hedeflenen ülke ve topluluklarda kamu yönetimi, hukuk, eğitim, kültür ve diğer sosyal alanlardaki iş birliğini güçlendirmek amacıyla proje ve programlar hazırlamak, hazırlatmak ve uygulamak, bu ülke ve topluluklardan eğitim ve staj amacıyla Türkiye’ye gönderilecek kamu görevlileri ve diğer kişilere burs ve benzeri destek sağlamak (TİKA KHK, Madde 3)”
- “Yurt dışında kültürel iş birliği programları yürütmek ve gerektiğinde Türk kültürüyle ilgili faaliyet gösteren merkezlerle iş birliği yapmak” (TİKA KHK, Madde 3)
- “İş birliğinde bulunulması hedeflenen ülkelerin yanı sıra, özellikle tarihi, coğrafi, sosyal ve kültürel bağlarımızın bulunduğu ülkelere, ilgili ülkenin kalkınmışlık düzeyine bakılmaksızın, teknik katkı ve destekte bulunmak ve ortak projelere açık olan tüm ülkelere gelecek talepleri değerlendirmek(TİKA KHK, Madde 3).”

Ayrıca Yurt Dışındaki Kültür Varlıkları Eşgüdüm ve Yönlendirme Kurulunun sekreteryaya görevi TİKA’ya tevdi edilmiştir (TİKA-FR, 2017, s. 16).

Yaklaşık 160 ülkede proje yürüten TİKA’nın bugün 58 ülkede 60 ofisi bulunmaktadır. 1992-2002 yılları arasında gerçekleştirilen proje ve faaliyet sayısının 2.240, 2003-2017 yılları arasında gerçekleştirilen proje ve faaliyet sayısının 20.000’in üzerinde olduğu, her yıl yaklaşık 2000 proje ve faaliyet gerçekleştirildiği belirtilmektedir (TİKA-FR, 2017, s. 27).

Kültürel diplomasi çerçevesinde 2017 yılında Başkanlıkça; Nijer - Yatılı Kız-Erkek Okulu ve Dostluk Parkı, Kolombiya - Orejon İlköğretim Okulu, Makedonya - Gostivar Mustafa Kemal Atatürk İlköğretim Okulu, Sudan - Türk Mesleki Eğitim Merkezi Tekstil Atölyesi, Afganistan - Kabil Kız Meslek Okulu, Kız Yetimhanesi gibi projeler gerçekleştirilmiştir (TİKA-FR, 2017, ss. 56-63).

3.4.3. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

YTB Başbakanlığa bağlı olarak 6 Nisan 2010 tarihinde kurulmuştur. Başkanlığın faaliyetlerinin 3 ana hedef kitlesi bulunmaktadır: Türk Diasporası, Soydaş ve Akraba

Topluluklar, Uluslararası Öğrenciler. Başkanlık, Türk Diasporası, soydaş ve akraba topluluklar ile Türkiye’de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaları koordine etmekte, bu alanlarda verilen hizmetleri ve yapılan faaliyetleri geliştirmek için çalışmalar yapmaktadır (ytb.gov.tr).

Türkiye, Türk diasporasının bulunduğu ülkelerde anavatana aidiyetlerinin korunması, anadil, kültür ve kimliklerinin muhafaza edilmesi, ülkelerde toplumsal statülerinin güçlendirilmesinin yanı sıra buldukları ülkeler ve Türkiye arasındaki ilişkilere katkı sağlamalarını temin etmek amacıyla yürüttüğü faaliyetleri ilgili ülkelerdeki muhatapları sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte gerçekleştirmektedir.

Başkanlık tarafından Türk diasporasının Türkiye’deki seçimlere katılımı teşvik edilerek siyasal katılımın güçlendirilmesine çalışılmaktadır. Türk diasporası mensubu yeni neslin eğitim hayatlarında başarılı olmalarına katkı sağlamak için; Hafta Sonu Okulları, Yurtdışı Vatandaşlar Tez Araştırma Bursları, Türkçe Eğitici Yetiştirme Bursları, Çift Dilli Anaokulu gibi programlar yürütülmektedir (ytb.gov.tr). Kültürel hareketlilik çerçevesinde ise: Gençlik Köprüleri, Türkiye Stajları, Genç Liderler, Gençlik Kampları gibi programla gerçekleştirilmektedir (ytb.gov.tr). Diğer taraftan İnsan Hakları Eğitim programı gibi faaliyetlerle Türk Diasporasının buldukları ülkelerde karşılaştıkları ırkçılık, İslamofobi ve nefret suçları alanlarında donanımla hale getirilmesi için çalışmalar yürütüldüğü belirtilmektedir (ytb.gov.tr).

Türkiye dünyanın birçok bölgesinde bulunan devletler ve topluluklarla müşterek tarihi ve kültürel bağları bulunmaktadır. Bu çerçevede diğer ülkelerle ilişkilerin ekonomik, sosyal ve kültürel olarak geliştirilmesi amacıyla projeler yürütülmektedir. Söz konusu çalışmalar “kardeş topluluklar” başlığı altında gerçekleştirilmektedir (ytb.gov.tr). Kardeş topluluklara yönelik yürütülen faaliyetler ise; Türkiye Mezunları Programı (TMP), Akademik ve Bilimsel Araştırmalar Programı (ABAP), Kültürel İşbirliği Programı (KİP), Eğitim İşbirliği ve Kapasite Geliştirme Programı (EİKGP), Sivil Toplum ve İletişim Programı (STİP), Dini Kurumlarla İşbirliği Programı (DKİP) Diaspora İşbirliği Programı (DİP) şeklindeki program başlıkları altında yürütülmektedir (ytb.gov.tr).

YTB'nin kurulmasıyla birlikte, daha önce Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen uluslararası öğrencilere yönelik devlet ve hükümet bursları, YTB'nin çalışma alanlarına dâhil edilmiştir. Başkanlık 2012 yılında uluslararası öğrencilere yönelik bursları “Türkiye Bursları” markası altında yeniden yapılandırmıştır. Türkiye Bursları, uygulanmaya başladığı 2012 yılında, toplam 10 bin civarında başvuru alırken 2017 yılında bu sayının 100 binin üzerine çıktığı ve aynı zamanda başvuru alınan ülke sayısının da neredeyse ikiye katlandığı belirtilmektedir. Türkiye Bursları kapsamında aylık bursun dışında uçak bileti, üniversite katkı payı, genel sağlık sigortası, yurt ve Türkçe eğitimi de burs hakkı kazanan öğrencilere verilen imkânlar arasındadır (ytb.gov.tr).

3.4.4. Yunus Emre Enstitüsü

Yunus Emre Enstitüsü; “Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfidir (yee.org.tr).”

2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsüne bağlı 42 ülkede 53 kültür merkezi bulunmaktadır (YEE-SP, 2017, s. 11).

Yunus Emre Enstitüsü 4 ayrı alanda çalışmalarını yürütmektedir: Türkçe Öğretimi, Kültür Sanat, Bilim ve Akademi, Kültürel Diplomasi.

Yurt içi ve yurt dışında Türkçeyi uluslararası standartlarda ve bilimsel yöntemler kullanarak bir dünya dili olarak yaygınlaştırmak amacıyla; Yabancılar İçin Türkçe Kursları, Türkçenin Seçmeli Yabancı Dil Olarak Okutulması Projesi, Türkçe Öğretim Setleri ve Yardımcı Materyallerin Hazırlanması, Uzaktan Türkçe Öğretimi Projesi, Eğitimcilerin Eğitimi, Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS), Türkçe Yaz Okulu gibi programlar yürütülmektedir (YEE-SP, 2017, s. 12).

Kültür ve sanat aracılığıyla dünyada kültürel etkileşim yaratabilmeyi ve Türkiye'nin tanınırlığını artırmayı sağlamak üzere; Dünya Kültür Mirasını Koruma ve Tanıtma Çalışmaları, Sanatın Her Dalında Etkinlikler, Kültür Sanat Alanında Üretim ve Tanıtım Çalışmalarının Desteklenmesi, Dünya Üzerinde Sanatçıların Hareketliliğine İmkân Sağlanması gibi başlıklarda çalışmalar yapılmaktadır (YEE-SP, 2017, s. 12).

Yunus Emre Vakfı, Türkiye ile ilgili bilimsel ve akademik çalışmaları desteklemek, Türkiye'nin bilimsel ve akademik kapasitesi ve zengin entelektüel birikimini dünyaya tanıtmak üzere; Dünya Üniversitelerinde Türkoloji/Türkiye Çalışmaları, Türkiye'nin Bilimsel ve Akademik Birikimini Tanıtmak ve Yeni İşbirlikleri Oluşturmak, Bilimsel İçerikli Eğitim Programları gibi başlıklarda çalışmalar yapmaktadır (YEE-SP, 2017, s. 12).

Kültürel diplomasinin pratiği konusunda dünya genelinde başarılı uygulamalar geliştirmek, bu konuda teorik çalışmalar yapmak üzere enstitü tarafından kültürel diplomasi akademisi programı yürütüldüğü belirtilmektedir (YEE-SP, 2017, s. 13).

3.4.5. Türkiye Maarif Vakfı

Türkiye Maarif Vakfı “yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek öğretmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek (Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, Madde 1)” amacıyla 2016 yılında kurulmuştur.

Türkiye Maarif Vakfına bağlı yurtdışında 20 ayrı ülkede 104 okul bulunmaktadır (turkiyemaarif.org). Vakıf yurtdışında eğitim-öğretim kurumları açabilmekte, burs ve barınma destekleri verebilmekte, eğitim amaçlı yayın çalışmalar yapabilmektedir (turkiyemaarif.org).

3.4.6. Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü

“Kamuoyuna zamanında ve doğru, tanıtıcı, aydınlatıcı bilgi akışını sağlamak ve tanıtmaya, aydınlatma faaliyetlerine katılmak (Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, KHK, Madde 1)” amacıyla 1984 yılında Başbakanlığa bağlı Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

İlgili kanun hükmünde karnamede uluslararası kamuoyuna yönelik yürütülecek çalışmalar;

- Hükümet faaliyetlerinin ve yapılan hizmetlerin iç ve dış kamuoyuna etkin bir biçimde yansıtılmasına ve bunların kamuoyu üzerindeki etkisinin belirlenmesine ait hizmetleri yapmak,
- Yerli ve yabancı basın-yayın organlarının ve mensuplarının çalışmalarını kolaylaştırmaya yönelik tedbirleri almak, bu hususta gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Türkiye aleyhindeki propaganda faaliyetlerini takip etmek, değerlendirmek ve sorumlu kamu kurumları ile işbirliği yapmak, gerekli karşı tedbirleri almak,
- Türkiye'nin dış tanıtma faaliyetlerini yönlendirmek ve bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, meslek kuruluşları, amaca yönelik vakıflar, dernekler gibi teşekküllerle işbirliği yapmak,
- Yabancı ülkelerde Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda yapılan aydınlatma faaliyetlerine katılmak,
- Enformasyon ve aydınlatma faaliyetlerini Türkiye'nin dış politikasını destekleyecek şekilde düzenlemek ve Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği suretiyle yürütmek olarak belirtilmektedir (Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, KHK, Madde 2).

Genel Müdürlüğü yurtdışı teşkilatı 39 basın müşavirliği/ataşeliğinden oluşmaktadır. BYEGM yurtdışı faaliyetleri arasında, Türkiye'den yurtdışına çıkan bazı resmi heyetlerin basın temsilcileriyle bir araya gelmelerinin sağlanması ve Türkiye ile ilgili çeşitli fotoğraf sergileri düzenlemektedir (BYEGM-FR, 2017, ss. 124-133).

3.4.7. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

Bu bölümde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu - TRT'nin yabancı dilde yayın yapan kanalları TRT World, TRT El Arabia, TRT Avaz ve TRT Kürdi ele alınacaktır.

3.4.7.1. TRT World

Uluslararası kamuoyuna yönelik alanında diğer BBC, CNN ve DW gibi global haber kanallarıyla yarışacak kalitede bir dünya markası vizyonu ile yola çıktığı belirtilmektedir. TRT World, Türkiye'deki gelişmeler hakkında uluslararası kamuoyunu bilgilendirirken, uluslararası konularda Türkiye'nin pozisyonunu ortaya koymaya çalışmaktadır.

TRT World dünyanın 5 ayrı noktasındaki stüdyoları ve 90 ülkedeki TRT muhabirleri ile tüm dünyadan İngilizce yayın yapmaktadır. Yayın akışı haber ağırlıklı olmakla birlikte, kültür, ekonomi ve spor alanlarındaki programları ile uluslararası kamuoyuna ulaşmaya çalışmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 37).

Güncel konuların ele alındığı "The Newsmakers", kültür ve sanatın çeşitli dallarındaki önemli gelişmelerin işlendiği "Showcase", spor olayları ve güncel gelişmeleri ekrana getiren "Beyond The Game" ve Finans dünyasındaki gelişmelere yer verilen "Money Talks" gibi programlarla Türkiye ve dünyadan konular gündeme getirilmektedir (TRT-FR, 2016, s. 38).

Sosyal medyada oldukça aktif olan kanalın yaklaşık 1 milyon 400 bin Facebook, 137 bin Twitter, 33 bin Instagram, 165 bin Youtube takipçisi bulunmaktadır.⁹⁸ TRT World'ün yayınları canlı olarak internet üzerinden izlenebilmektedir.

⁹⁸ Facebook: <https://www.facebook.com/trtworld> Twitter: <https://twitter.com/trtworld> Youtube: <https://www.youtube.com/trtworld> Instagram: <https://www.instagram.com/trtworld/>

3.4.7.2. TRT El Arabia

TRT El Arabia, “Haber-kültür kanalı” kimliği ile Türkiye’nin tezlerini vurgulamakta ve Arap dünyası ile kültürel bağları güçlendirmeyi amaçlayan yayınlar yapmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 80). Kanal, ağırlıklı olarak Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülke başkentleri olmak üzere, yayın kapsama alanındaki ülkeler ile dünyanın önemli merkezlerinde, özel haber dosyalarını kendi bünyesinde hazırlayıp Türkiye’nin bakış açısıyla sunmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 81).

TRT Et Türkiye olarak 4 Nisan 2010 tarihinde yayına başlayan kanal, 11 Şubat 2015’te TRT El Arabia ismini almıştır. Yayın dili Arapçadır ve Arapça konuşan 22 ülkeye yönelik yayınlar yapmaktadır. Kültür, eğlence, spor, ekonomi ve politika içerikli bir yayın içerikleri hazırlanıp Arap dünyasındaki seyircilerin beğenisine sunulmaktadır (TRT-FR, 2016, ss. 82-85).

Kanalın yayınları internet üzerinden canlı olarak takip edilebilmektedir. Sosyal medyada yaklaşık 632 bin Facebook, 459 bin Twitter, 61 bin instagram, 50 bin Youtube takipçisi bulunmaktadır.⁹⁹

3.4.7.3. TRT Avaz

TRT Avaz, ortak kültür ve medeniyet coğrafyası olarak görülen, Türkçe ve lehçelerini konuşan, Türk ve İslam coğrafyasının kültürel özelliklerine ilgi duyan izleyiciler için özel içerikli yayın politikası izlenerek hazırlanmaktadır. Söz konusu coğrafyada “birlik ve beraberlik” duygusunu canlı tutmak, Türkçenin kullanımını yaygınlaştırmak dünya gündemine ve coğrafyasına az bilinen ya da gündemde yer bulamayan özel başlıkları taşımayı hedeflediği belirtilmektedir. TRT Avaz diğer taraftan, ikili ve çoklu kültürel ilişkilerin gelişmesine ve yeni işbirliği alanlarının doğmasına katkı sağlamaktadır (TRT-FR, 2016, s. 59).

⁹⁹ Facebook: <https://www.facebook.com/trtalarabiya> Twitter: <https://twitter.com/trtalarabiya> Youtube: <https://www.youtube.com/trtalarabiya> Instagram: <https://www.instagram.com/trtalarabiya/>

TRT Avaz çok dilli bir kanal olma özelliğini taşımaktadır. Yabancı dillerdeki yayınlar Türkçe altyazılarla desteklenmektedir. Aynı sistem Türkçe yayınlar için de geçerli olup, belirlenen yayınlar söz konusu dillerde altyazılarla yayınlanmaktadır. TRT Avaz; Rusça, Kazakça, Kırgızca, Türkmençe, Azerbaycan Türkçesi, Özbekçe, Boşnakça ve Arnavutça dillerinde haber yayınlarını yapmaktadır (TRT-FR, 2016, s. 60).

TRT Avaz, ayrıca hitap ettiği coğrafya ile yayın alanında işbirliği yapmaktadır. Yayın coğrafyasında yer alan ülkelerden sağlanan programların izleyicilerle buluşturulmasının yanı sıra, söz konusu ülkelerle canlı bağlantılar yaparak ortak yayın anlayışının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Kanal; Azerbaycan, Kırgızistan, Türkmenistan, Bosna Hersek ve Kazakistan televizyonları ile ortak yayınlar ve programlara gerçekleştirmektedir (TRT-FR, 2016, s. 60).

Sosyal medya mecrası da kanal tarafından etkin olarak kullanılmaktadır. Sosyal medyada yaklaşık 930 bin Facebook, 63 bin Twitter, 37 bin Instagram, 127 bin Youtube takipçisi bulunmaktadır.¹⁰⁰

3.4.7.4. TRT Kurdi

TRT Kurdî, başta Türkiye olmak üzere dünyanın dört bir tarafında yaşayan Kürt toplulukların hitap etmek üzere 2009 yılında TRT 6 ismiyle kurulmuş 2015 tarihi itibarıyla ise TRT Kurdi adıyla yayın hayatına devam etmiştir. Dünya üzerinde Kürtçe olarak yayın yapan 100'ün üzerindeki televizyon kanalı arasında ilk sıraya yerleştiği belirtilmektedir. Türkiye ve dünyada gelişen siyasi, ekonomik, toplumsal olaylar ile Kürtçe kültürü, müziği, yaşamı ve folklorunu her yönüyle izleyicisine aktarmaya çalıştığı ifade edilmektedir (TRT-FR, 2016, s. 69).

Çok geniş bir yayın yelpazesine sahip olan kanal; kültür-sanat, sağlık, eğitim, edebiyat, sinema, ekonomi, iç-dış politika, spor ve gezi içerikli programlar yayınlamaktadır (TRT-FR, 2016, ss. 70-73).

¹⁰⁰ Facebook: <https://www.facebook.com/trtavaz> Twitter: <https://twitter.com/trtavaz> Youtube: <https://www.youtube.com/trtavaz> Instagram: <https://www.instagram.com/trtavaz/>

İnternet üzerinden canlı izleme imkânı bulunan kanalın sosyal medyada yaklaşık 83 bin Facebook, 10 bin Twitter takipçisi bulunmaktadır.¹⁰¹

Türkiye kültürel diplomasisi hemen her alanında farklı kurum ve kuruluşları vasıtasıyla faaliyetler yürütmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları eliyle yürütülen bu faaliyetler Türk dış politika hedefleri paralelinde gerçekleştirilmektedir.

III. Milli Kültür Şura kararları Kültürel diplomasi ile ilgili çalışmalara verilen ehemmiyeti göstermektedir. Türkiye'nin uluslararası toplum ile olan münasebetini kuvvetlendirecek kültürel diplomasi çalışmalarının bir koordinasyon içerisinde yürütülmesinin yanı sıra Üniversitelerin ve Türk sivil toplum kuruluşlarının bu alanda daha aktif yer almasının sağlanması için teşvik mekanizmaları oluşturulması hedef kitlelerin de yapılacak olan çalışmalara önyargılı yaklaşımlarını sınırlayacaktır.

Diğer taraftan kültürel diplomasi çerçevesinde yürütülen çalışmaların Almanya örneğindeki “Yurtdışı Kültür ve Eğitim Politikası” gibi bir başlıkta düzenli olarak raporlaştırılması ve konjonktürel gelişmelere göre merkezi bir yapı tarafından yürütülen çalışmaların yönlendirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilebilir.

¹⁰¹ Facebook: <https://www.facebook.com/TRTKurdiTV> Twitter: <https://twitter.com/TRTKurdiTV>

SONUÇ

İletişim araçlarının geliştiği ve sürekli olarak yaygınlaştığı günümüzde, devletler uluslararası toplum ile kurduğu ilişkilerde geleneksel diplomasi anlayışı dışındaki araçlara olan ilgisini arttırmaktadır. Her ülke daha büyük kitlelere ulaşarak uyguladığı politikaları haklı çıkarmak ve destekçi sayısını arttırmak için uluslararası kamuoyu ile direk iletişim kurabileceği araç ve mecraları daha sıklıkla kullanmaktadır. Kültürel diplomasi bu maksatla yürütülen hem önemli bir Kamu diplomasisi hem de uluslararası halkla ilişkiler uygulamasıdır.

Tek başına devlet eliyle yürütülen kültürel diplomasi çalışmalarının etkisi sınırlı kalmaktadır. Devlet ve sivil toplum arasında eşgüdüm içerisinde gerçekleştirilen, daha fazla sivil inisiyatifin olduğu girişimlerle yürütülen faaliyetlerin hedef kitleler üzerindeki etkisi daha yoğun olabilmektedir. Sivil toplumun desteğini alan faaliyetler çoğu zaman daha inandırıcı ve şeffaf olarak kabul edilmekte, sahada beklenen karşılığı bulabilmektedir.

Kültürel diplomasi faaliyetleri gerçekleştirilmek istenen ülkelerde karşı tarafın rızasının alınması, çoğu zaman ortaklaşa faaliyetler yürütülmesi ve karşılıklı kültürel alışverişe imkân sağlanması ülkeler arasında güven ortamının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Önemli bir kültürel diplomasi aracı olan dinleme faaliyeti karşı tarafın da size yönelik kültürel faaliyetlerine ilgi göstermeyi tavsiye etmektedir. Bu vesileyle, kültürler arasındaki etkileşimin önü açılmakta, ülkeler arasında ikili ve uluslararası düzeyde ilişkilerin gelişmesi için uygun zemin oluşmaktadır.

Almanya'nın kültürel diplomasi alanında propaganda yıllarından kalma önemli tecrübeleri bulunmaktadır. Nazi döneminin ardından soğuk savaşın sona ermesiyle Almanya, yürüttüğü kültürel diplomasi faaliyetlerindeki etki alanını hızlıca genişletmiştir. Bir taraftan Kültürel diplomasi alanındaki faaliyetleri genişletirken diğer taraftan bu alana harcadığı finansal kaynağı da aynı düzeyde arttırmıştır. Bu alanda faaliyet yürüten kurumlar devletten aldıkları desteğin yanı sıra kendi öz kaynaklarını da yaratarak çalışmalarını sağlam temellere oturtmaktadır.

Kültürel diplomasi alanında çok köklü kurumlar ve sivil yapılara sahip olan Almanya, Avrupa Birliği içerisinde kültürel uyumun sağlanması için de en fazla çaba gösteren ülkeler arasındadır. Avrupa Birliği projesinin ayakta kalabilmesi için hayati unsurlardan biri olan birlik içerisinde kültürel aidiyetin ve yakınlaşmanın sağlanabilmesi adına Almanya çoğu kez öncü rol üstlenmiş ve bugüne kadar başarılı bir hikâyenin gerçekleşmesi sağlanabilmiştir.

Almanya kurucu üyesi olduğu Avrupa Birliği projesinin yanı sıra diğer hedef coğrafyalarla olan kültürel yakınlaşmanın temin edilmesi için de mühim çalışmalar yürütmektedir. Uluslararası meselelerde büyük oranda tarafsız ve yapıcı bir pozisyon almayı tercih eden ülke diğer ülkeler nezdinde genel itibariyle olumlu bir imaja sahiptir. Alman kültürel diplomasisinin oluşturmuş olduğu bu olumlu imaj ise Alman ekonomisinin gelişimine ve küresel ticari pazarlarını genişletmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu tez çalışmasında Almanya'nın kültürel diplomasi çalışmaları, Almanya Federal Meclis ve Dışişleri Bakanlığının bu alandaki raporları dikkate alınarak yazılmıştır. Raporlarda kültürel diplomasi ile ilgili öne çıkan kurum ve kuruluşların yanı sıra özel nitelikli daha birçok sivil yapı bulunmaktadır. Max-Planck-Gesellschaft buna örnek olabilecek kurumlar arasındadır. 2016 bütçesi 1,8 milyar Avro olan enstitünün kültürel diplomasi faaliyetlerine katkısı olacak çok önemli çalışmaları bulunmaktadır (MPG-ZF). Kültürel diplomasi alanında yapılacak daha ayrıntılı araştırmalara söz konusu sivil yapılar da dâhil edilerek çalışma daha da zenginleştirilebilir.

Türkiye, sahip olduğu yumuşak güç kapasitesi ve kültürel diplomasi kabiliyetleri ile bu sahada faaliyetler yürüten öncü ülkelerden bir tanesidir. Birçok farklı kurum ve kuruluş tarafından, kültürel diplomasi hedefleri çerçevesinde çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Her ne kadar yürütülen çalışmalar geniş kapsamlı olsa da, kurumlar arası koordinasyonun yetersiz olduğu gözlenmektedir. Bu çerçevede, kültürel diplomasi çalışmalarını koordine edecek merkezi bir yapının oluşturulması faydalı olabilir.

Kültürel diplomasi çalışmalarının uzun vadede ülkelere sağladığı önemli ekonomik katkılar bulunmaktadır. Örneğin, Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayan Libya Eski

Başbakanı Muhammed El Manguş'un Türk müteahhitlik sektörüne Libya'nın kapılarını açtığı ve sektörün bugüne kadar Libya'da 25 milyar USD'lik proje yaptığı belirtilmektedir. Bu neden kültürel diplomasi çalışmaları için ayrılan bütçelerin mütevazı seviyelerde kalmaması gerektiği söylenebilir.

Türkiye, kültürel diplomasi çalışmalarını planlarken ve uygularken sivil toplumun katkısını daha fazla almalıdır. Kültürel diplomasi, dinamik işleyen bir süreç olduğundan, devletlerin bu alanda yürüttükleri faaliyetleri ve desteklediği aktörleri zamanın ihtiyaçlarına göre tekrar düzenleyip sahaya uygun hale getirmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Akçay, N. C. (2014). *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültürel Diplomasi ve Fransa'nın Afrika Ülkelerine Yönelik Uluslararası Öğrenci Programları Örneği*. Ankara: Uzmanlık Tezi, Başbakanlık YTB.
- Anheier, H. K. (2017). *Die Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik Deutschlands im internationalen Vergleich*. Berlin: Hertie School of Governance.
- Aral, A. E. (2014), *Kültür Propagandasından Kültürel Diplomasiye: British Council'in Türkiye'deki Faaliyetlerinin 1940-1950 Ve 2005-2014 Dönemlerinde Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Brezinski, Z. (2005). *Büyük Satranç Tahtası: Amerika'nın Küresel Üstünlüğü ve Bunun Jeostratejik Gereklilikler*. Çev. Yelda Türedi, İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Barbian, N. (2014). *Auswärtige Kulturpolitik und „Auslandsdeutsche“ in Lateinamerika 1949-1973*. Osnabrück: Springer Fachmedien Wiesbaden
- Bound, K., Briggs, R., Holden and J., Jones, S. (2007). *Cultural Diplomacy* London: DEMOS.
Erişim: https://www.demos.co.uk/files/Cultural_diplomacy_-_web.pdf adresinden 02.02.2018 tarihinde erişildi.
- Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Los Angeles: USC Center on Public Diplomacy, Figueroa Press.
Erişim: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf> adresinden 02.02.2018 tarihinde erişildi.
- Cummings, M. C. (2009). *Cultural Diplomacy and the United States Government: a Survey*. Washington, DC: Americans for the Arts.

Erişim:<https://www.americansforthearts.org/by-program/reports-and-data/legislation-policy/naappd/cultural-diplomacy-and-the-united-states-government-a-survey> adresinden 02.02.2018 tarihinde erişildi.

Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. İstanbul: BETA Yayınları.

Erzen, M. Ü. (2012). *Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Derin Yayınları.

Gürler, A. Ş. (2011). *1893 Şikago Dünya Fuarı'nda Osmanlı Hipodromu Ve Şirket-İ Hamidiye*. Folklor/Edebiyat, (65), 7-18.

Erişim: <http://dergipark.gov.tr/fe/issue/26029/274150> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

Hurlburt, H. F. (2008). *Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st-Century Perspective*. Washington, DC: The Curb Center for Art, Enterprise, and Public Policy at Vanderbilt.

Erişim: <http://www.interarts.net/descargas/interarts695.pdf> adresinden 02.02.2018 tarihinde erişildi.

İskit, T. (2015). *Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kitsou, S. (2011). *The Power of Culture İn Diplomacy: The Case of U.S. Cultural Diplomacy in France and Germany*. Exchange: The Journal of Public Diplomacy.

Koev, K. (2013). *The Role of Cultural Diplomacy for Intensifying the Cross Border Cooperation within Danube Region*, *Journal of Danubian Studies and Research*. Vol 3, No 1.

Erişim:<http://journals.univ-danubius.ro/index.php/research/article/view/2037/1806> adresinden 03.02.2018 tarihinde erişildi.

Lenczowski, J. (2007). *Cultural Diplomacy, Political İnfluence And Integrated Strategy*. Wahington, DC: The İnstitutue of World Politics.

Leonard, M. (2002). *Public Diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre.

- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. New York: PublicAffairs.
- Purtaş, F. (2013). *Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi*. Akademik Bakış, 7 (13). (s. 1-14).
Erişim: ataum.gazi.edu.tr/posts/download?id=86819
- Qualter, T. H. (1962). *Propaganda Teorisi ve Propagandanın Gelişimi*. Terence H. Qualter (Ed.) *Propaganda ve Psikolojik Savaş içinde*. Çev. Ünsal Oskay. New York: Random House.
Erişim: http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/35/1/15_terence_h_qualter.pdf adresinden 05.02.2018 tarihinde erişildi.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul: BETA Yayınları.
- Sattler, J. (2007). *Nationalkultur oder europäische Werte? Britische, deutsche und französische Auswärtige Kulturpolitik zwischen 1989 und 2003*. Wiesbaden: Deutscher Universitäts-Verlag.
- Schneider, C. P. (2004). *Culture Communicates: US Diplomacy That Works*. No. 94, Netherlands Institute Of International Relations 'Clingendael'.
Erişim:http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/articles/elearning/read/a1/Culture_Communicates-US_Diplomacy_that_works_Cynthia_Schneider.pdf adresinden 02.02.2018 tarihinde erişildi.
- Schneider, C. B. (2003). *Best Practice sin Cultural Diplomacy*. *Cultural Diplomacy Research Service*. Washington, DC: Center for Arts and Culture.
- Signitzer, B. (2008). *Public Relations and Public Diplomacy: Some Conceptual Explorations*. Zerfaß, Ansgar/van Ruler, Betteke/Sriramesh, Krishnamurthy (Ed.): *Public Relations Research. European and International Perspectives and Innovations*. Wiesbaden: VS Verlag.
- Sinkaya, B. (2011). *Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Batı Etkisi*. Adam Akademi, (1), 79-100.

Erişim: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/230532> adresinden
06.03.2018 tarihinde erişildi.

Sönmezoğlu, F. (Ed.) (2010). *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*. 4. Basım, İstanbul: Der yayınları.

Taylor, P. M. (1992). *War and the Media: Propaganda and Persuasion in the Gulf War*. Manchester: University of Manchester Press,

Topic, M. and Rodin, S. (Ed.) (2012). *Cultural Diplomacy And Cultural Imperialism: European Perspective(s)*. Frankfurt am Main: Peter GmbH.

Yılmaz, T. (2012). “*Stratejik güç; Lobcilik*”,

Erişim: <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/lobciliktulayyilmaz.pdf> adresinden
02.02.2018 tarihinde erişildi.

Yaylacı, C. F. (2010). *Avrupa Birliği Tam Üyelik Müzakereleri Sürecinde Kamusal Diplomasi: Türkiye ve Polonya Arasında Bir Karşılaştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

Yılmaz, S. (2011). *Yumuşak Güç ve Evrimi*. Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, Sayı 12, Cilt 3.

Kurum Raporları

Alexander von Humboldt Jahresbericht 2016. https://www.humboldt-foundation.de/web/docs/F2085718550/jahresbericht_2016.pdf adresinden
12.02.2018 tarihinde erişildi.

Auswaertiges Amt (2015). *Was Wir Tun*, Jahrbuch Auswaertige Kultur und Bildungspolitik, Berlin. <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/216922/11612a084993877257b37be06d4fe2d3/akbp-bericht-2015-data.pdf> adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Auswaertiges Amt (2017). *Was Wir Tun*, Jahrbuch Auswaertige Kultur und Bildungspolitik, Berlin. <https://www.auswaertiges->

amt.de/blob/216920/58d60f4040d34e5a1a0d69fba06de725/akbp-bericht-2017-data.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, 2017 İdare Faaliyet Raporu. http://www.byegm.gov.tr/uploads/docs/2017_BYEGM_%C4%B0dare_Faaliyet_Raporu_.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Cultural Diplomacy As Discipline And Practice: Concepts, Training, And Skills (2016), the European Union National Institutes for Culture / EUNIC, Final Report. http://www.circap.org/uploads/1/8/1/6/18163511/eunic_cultural_diplomacy_report_.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

DAAD Jahresbericht 2016. https://www.daad.de/medien/daad_jahresbericht-2016.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Diyabet İşleri Başkanlığı 2017 Yılı Faaliyet Raporu. <http://www2.diyabet.gov.tr/StratejiGelistirme/Faaliyet/2017%20Y%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf> adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Friedrich-Naumann Stiftung Jahresbericht 2016. <https://www.freiheit.org/sites/default/files/uploads/2017/04/03/jahresbericht2016.pdf> adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Göthe Enstitüsü Jahresbericht 2016/2017. https://www.goethe.de/resources/files/pdf132/goethe-jahrbuch-2016_2017_gute-aufslung-verschlssl.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Heinrich Böll Stiftung Jahresbericht 2016. <https://www.boell.de/de/2017/05/19/jahresbericht-2016-der-heinrich-boell-stiftung> adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

KAS Jahresbericht 2016. http://www.kas.de/wf/doc/kas_49247-544-1-30.pdf?170619143405 adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

Max-Planck-Gesellschaft Zahlen & Fakten. https://www.mpg.de/zahlen_fakten adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.

- Max Weber Stiftung, Monitoring-Bericht 2017.
https://www.maxweberstiftung.de/fileadmin/user_upload/upload/Qualitaetsicherung/Monitoring-Bericht_MWS_2017.pdf adresinden 12.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1968-1972).
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/8/plan2.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1985-1989).
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/5/plan5.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı(1990-1994).
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(1996-2000).
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı(2001-2005).
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/2/Eight%20Five-Year%20Development%20Plan%202001-2005.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2018).
http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı / 2018 Yılı Bütçe Sunumu.
<http://sgb.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/55744,2018butcesunumwebyayinpdf.pdf?0>
 adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2018 Yılı Bütçe Sunuşu.
https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/27095218_2018_MEB_BYTYE_SUNUYU_GENEL_KURUL_18.12.2017.pdf adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Faaliyet Raporu – 2017.
https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2204/2017_faaliyet_raporu_v17-23032018-baski.pdf adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2017 Yılı Kurumsal Mali Durum ve Beklentiler Raporu.
https://www.ytb.gov.tr/uploads/resimler/activity_reports/2017-yili-kurumsal-mali-durum-beklenti.pdf adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

Yunus Emre Enstitüsü, 2017-2018 Stratejik Planı.
http://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2017-2018_staratejik_plan_21.12.2017.pdf adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

TİKA 2017 Faaliyet Raporu, Yetki, Görev ve Sorumluluklar.
<http://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Faaliyet%20Raporu/T%C4%B0KA%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf> adresinden 16.02.2018 tarihinde erişildi.

TRT 2016 Faaliyet Raporu. <http://trtkurumsal.trt.net.tr/Uploads/application/pdf/2015-02-17-13.42.00/fc2378f865884f03b7e76c82fbae6064.pdf> adresinden 15.02.2018 tarihinde erişildi.

III. Milli Kültür Şurası, Kültür Diplomasisi Komisyonu - Sonuç Raporu.
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,176615/kultur-diplomasisi-komisyonu--sonuc-raporu.html> adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi.

- III. Milli Kültür Şurası, Kültür Ekonomisi Komisyonu - Sonuç Raporu.
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,176616/kultur-ekonomisi-komisyonu---sonuc-raporu.html> adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi.
- III. Milli Kültür Şurası, Medya ve Kültür Komisyonu - Sonuç Raporu.
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,176624/medya-ve-kultur-komisyonu---sonuc-raporu.html> adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi.
- III. Milli Kültür Şurası, Yurtdışı Türkler ve Kültür Komisyonu - Sonuç Raporu.
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,176629/yurtdisi-turkler-ve-kultur-komisyonu---sonuc-raporu.html> adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi.
- III. Milli Kültür Şurası, Eylem Planı.
http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/53405,iiimillikultursurasiylemplani17mayis2017pdf.pdf?0&_tag1=F69D90B26683E970938130F6B78393CA8400F33 adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi.
20. Bericht der Bundesregierung Auswrtige Kultur- und Bildungspolitik, 18. Wahlperiode, Drucksache 18/11550, Deutscher Bundestag, 16.03.2017.
<http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/18/115/1811550.pdf> adresinden 01.02.2018 tarihinde erişildi. adresinden 08.01.2018 tarihinde erişildi.

İnternet Siteleri

- Alexander von Humboldt. <https://www.humboldt-foundation.de/web/wir-ueber-uns.html> adresinden 05.04.2018 tarihinde erişildi.
- Ayla. <http://www.beyazperde.com/filmler/film-249882/> adresinden 05.04.2018 tarihinde erişildi.
- Babil'in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret Ve Diplomasi Sergisi.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44369/babilin-otesi-mo-ikinci-bin-yilda-sanat-ticaret-ve-dipl-.html> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.
- Barış Manço Japonya'da nasıl popüler oldu? <http://www.uzmantv.com/baris-manco-japonyada-nasil-populer-oldu> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname.
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.231.pdf> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın III. Milli Kültür Şurası Açılış Konuşması.
<http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,175189/sayin-cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan39in-acilis-kon-.html> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

DAAD Türkiye. <http://www.daad-turkiye.org/tr/> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

DAAD Unsere Aufgaben. <https://www.daad.de/der-daad/unsere-aufgaben/en/> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

DAAD Unsere Aufgaben Alumni. <https://www.daad.de/der-daad/unsere-aufgaben/alumniarbeit/en/> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

DAAD Network. <https://www.daad.de/der-daad/das-daad-netzwerk/en/29886-the-daad-network-regional-offices-information-centres/> adresinden 14.04.2018 tarihinde erişildi.

Deutsches Archäologisches Institut. <https://www.dainst.org/dai/portraet/aufgaben-und-strukturen> adresinden 14.04.2018 tarihinde erişildi.

Deutsches Archäologisches Institut. <https://www.ifa.de/kultur-und-aussenpolitik/organisationen/deutsche-organisationen/deutsches-archaeologisches-institut-dai.html> adresinden 14.04.2018 tarihinde erişildi.

Deutsche Welle 60 Yaşında.
http://vdt.dw.com/index.php?v=tr&w=985&o=0&f=FlashHigh&id=1742&maca=tur-podcast_video-des-tages-tur-5071-xml-mrss adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

Deutsche Welle Profile. <http://www.dw.com/en/about-dw/profile/s-30688> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

Deutsche Welle Balance Sheet as of 31, December 2016.
<http://www.dw.com/downloads/40173048/balance-sheet2016.pdf> adresinden
 12.04.2018 tarihinde erişildi.

Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışında Düzenlenen Kültürel Etkinlikler.
<http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-duzenlenen-kulturel-etkinlikler.tr.mfa>
 adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

Die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen kurz gefasst.
<http://www.deutscheschule.sk/doc/ZfA%20kurzgefasst.pdf> adresinden 13.04.2018
 tarihinde erişildi.

Die Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA).
http://www.bva.bund.de/DE/Organisation/Abteilungen/Abteilung_ZfA/DieZfA/WirUeberUns/node.html;jsessionid=ABA137C28275642715128A271B28ADC3.1_cid370 adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

Dünyada Türkiye Maarif Vakfı. <https://turkiyemaarif.org/page/42-dunyada-tmv-16>
 adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

DW Yayın Kurulu Üyeleri ve Kurulun Görevleri. <http://www.dw.com/en/the-broadcasting-board/a-322842> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

DW Yönetim Kurulu Üyeleri ve Kurulun Görevleri.
<http://www.dw.com/en/administrative-board/a-327031> adresinden 12.04.2018
 tarihinde erişildi.

DW - Who we are? <http://www.dw.com/downloads/27623188/131029-dw-akademie-wir-wir-sind-de-eng.pdf> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

DW İki Dilli Gazetecilik. <http://www.dw.com/tr/deutsche-wellenin-iki-dilli-gazetecilik-e%C4%9Fitimi/a-41583708> adresinden 12.04.2018 tarihinde erişildi.

Erasmus Programı. <https://www.avrupa.info.tr/tr/erasmus-programi-189> adresinden
 11.04.2018 tarihinde erişildi.

Ertuğrul 1890. Erişim: <http://www.beyazperde.com/filmler/film-237364/> adresinden 11.04.2018 tarihinde erişildi.

Friedrich Ebert Vakfı. <https://www.fes.de/stiftung/ueber-die-fes/> adresinden 16.04.2018 tarihinde erişildi.

Friedrich-Naumann Vakfı. <http://fnst.org/content/about-us> adresinden 16.04.2018 tarihinde erişildi.

Friedrich-Naumann Vakfı Türkiye. <http://turkiye.fnst.org/content/fnf-turkiye-hakkinda> adresinden 16.04.2018 tarihinde erişildi.

GÖTHE İnstitut. <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/ueb/auf.html> adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

GÖTHE İnstitut Kultur. <https://www.goethe.de/en/kul.html> adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

Haus der Kulturen der Welt. https://www.hkw.de/de/hkw/ueberuns/Ueber_uns.php adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

Heinrich Böll Vakfı Türkiye. <https://tr.boell.org/tr/kategoriler/tarihce> adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

İkili Akademik İşbirlikleri-2.
http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/hakan_karatas.pdf adresinden 13.04.2018 tarihinde erişildi.

İnstitut für Auslandsbeziehungen. <https://www.ifa.de/de/ueber-uns/aufgabenziele/leitbild.html> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

İnstitute for Cultural Diplomacy - What is Cultural Diplomacy?.
http://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

International Visitor Leadership Program (IVLP). <https://exchanges.state.gov/non-us/program/international-visitorleadership-program-ivlp> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KAS Services. <http://www.kas.de/wf/de/71.3721/> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KAS Finanzierung. <http://www.kas.de/wf/de/71.3712/> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KDK Genelgesi. <https://kdk.gov.tr/faaliyetler/kdk-genelgesi/5> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KDK Vizyon & Misyon. <https://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KDK Koordinatörlük Yapısı. <https://kdk.gov.tr/faaliyetler/koordinatorkluk-yapisi/18> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

KDK twitter. <https://twitter.com/BasbakanlikKDK> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Konrad Adenauer Vakfı – KAS. <http://www.kas.de/tuerkei/tr/about/> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Krize ve Savaşa Karşı Sanat ve Kültür. <https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/03/2017-03-14-bericht-auswaertige-kulturpolitik.html> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Kudüs tasarısı ABD'nin tehdidine rağmen BM Genel Kurulu'nda 128 oyla kabul edildi. <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42447809> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Kultur Stiftung des Bundes. <http://kulturstiftung-des-bundes.de/cms/de/stiftung/> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Kultur Stiftung des Bundes – Förderung. <http://kulturstiftung-des-bundes.de/cms/de/foerderung/> adresinden 09.04.2018 tarihinde erişildi.

Kuveyt'in Ankara Büyükelçiliğinden "İnsani Diplomasi" sergisi. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/kuveytin-ankara-buyukelciligidinden-insani-diplomasi-sergisi/808201> adresinden 02.04.2018 tarihinde erişildi.

Kuzey ve Güney Kore Olimpiyatlar 'da tek bayrakla yürüyecek. <http://www.dw.com/tr/kuzey-ve-g%C3%BCney-kore-olimpiyatlarda-tek-bayrakla-y%C3%BCr%C3%BCyecek/a-42194377> adresinden 02.04.2018 tarihinde erişildi.

Kültür, Eğitim, Bilim ve Enformasyon Alanlarında İşbirliğine İlişkin Karadeniz Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/534). <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d19/c056/tbmm19056084ss0349.pdf> adresinden 02.04.2018 tarihinde erişildi.

Kültür ve Turizm Bakanı Nabi AVCI'nın Açılış Konuşması. <http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,175186/sayin-kultur-ve-turizm-bakani-nabi-avci39nin-acilis-kon-.html> adresinden 02.04.2018 tarihinde erişildi.

Learn German Overview. <https://learngerman.dw.com/en/overview> adresinden 03.04.2018 tarihinde erişildi.

Max Weber Stiftung. <http://www.maxweberstiftung.de/ueber-uns/leitbild.html> adresinden 03.04.2018 tarihinde erişildi.

Max Weber Stiftung – Die Arbeit der Institut. <http://www.maxweberstiftung.de/ueber-uns/die-arbeit-der-institute.html> adresinden 03.04.2018 tarihinde erişildi.

Max Weber Stiftung Förderung. <http://www.maxweberstiftung.de/foerderung.html> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

Mit Kunst und Kultur gegen Krisen und Krieg.
<https://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2017/03/2017-03-14-bericht-auswaertige-kulturpolitik.html> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

Recep Tayyip Erdoğan Demir Kilise Açılışı.
<http://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-bu-acilis-uluslararası-topluma-cok-onemli-bir-mesajdir-345728.htm> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye'nin dizi film ihracatı 200 milyon dolara ulaştı.
<https://kdk.gov.tr/haber/turkiyenin-dizi-film-ihracati-200-milyon-dolara-ulasti/362> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

The Franco-German Youth Office (FGYO). <https://www.fgyo.org/> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

TİKA Hakkında. <http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649> adresinden 04.04.2018 tarihinde erişildi.

TİKA Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111102-1.htm> adresinden 07.04.2018 tarihinde erişildi.

TÜBİTAK Uluslararası İşbirliği Daire Başkanlığı.
<https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/icerik-uluslararası> adresinden 07.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Bursları Başvuruları. <https://aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-burslarına-artık-yilda-3-kez-basvurulabilecek-/1009831> adresinden 07.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Yeniden: Mezun Buluşması – İstanbul.
<https://turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/1153/turkiye-yeniden-mezun-bulusmasi-istanbul/> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye'nin Uluslararası Spor Etkinliği Karnesi. <https://kdk.gov.tr/sayilarla/turkiyenin-uluslararası-spor-etkinligi-karnesi/20#> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye'deki Farklı İnanç Gruplarına Yönelik Reformlar. <https://kdk.gov.tr/haber/turkiyedeki-farkli-inanc-gruplarına-yonelik-reformlar/523> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye'nin Diaspora Politikası. <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/genel-bilgi> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Maarif Vakfı Kanunu, Kanun No. 6721, Amaç ve Kapsam. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/06/20160628-17.htm> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Maarif Vakfının Faaliyet Alanları. <https://turkiyemaarif.org/page/53-faaliyet-alanlari-10> adresinden 05.04.2018 tarihinde erişildi.

Türk müteahhitlerine Libya kapisını açtı, İstanbul'da vefat etti. <https://www.yenisafak.com/ekonomi/turk-muteahhitlerine-libya-kapisini-acti-istanbulda-vefat-etti-2441927> adresinden 08.04.2018 tarihinde erişildi.

Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Resmi Youtube hesabı: Türkiye Bursları İstatistikler. https://www.youtube.com/watch?v=qU_U907hPcI adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. <https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB Türkçe ve Eğitim Programları. <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/turkce-ve-egitim> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB Hareketlilik Programları. <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/hareketlilik-programlari> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB İnsan Hakları Eğitimi. <https://www.ytb.gov.tr/yurtdisi-vatandaslar/insan-haklari-egitimi> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB Kardeş Topluluklar Vizyonu. <https://www.ytb.gov.tr/kardes-topluluklar/genel-bilgi> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB Kardeş Topluluklara Yönelik Programlar. <https://www.ytb.gov.tr/kardes-topluluklar/programlar> adresinden 15.04.2018 tarihinde erişildi.

YTB Uluslararası Öğrenciler. <https://www.ytb.gov.tr/uluslararasi-ogrenciler/turkiye-burslari> adresinden 16.04.2018 tarihinde erişildi.

Yunus Emre Enstitüsü. <http://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden 06.04.2018 tarihinde erişildi.

III. Milli Kültür Şurası. <http://kultursurasi.kulturturizm.gov.tr/TR,169934/sura-hakkinda.html> adresinden 06.04.2018 tarihinde erişildi.

20. Bericht der Bundesregierung zur Auswärtigen Kultur- und Bildungspolitik 2016. <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/themen/kulturdialog/akbp-was-wir-tun/289392> adresinden 03.04.2018 tarihinde erişildi.

2016/2017 Auswärtige Kultur- und Bildungspolitik. https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Themen/Jahresbericht_2016_2017/08_Aussen-und-Sicherheitspolitik/9_Auswaertige-Kultur-Bildungspolitik/_node.html adresinden 03.04.2018 tarihinde erişildi.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 20/06/2018

Tez Başlığı / Konusu: Kültürel Diplomasi: Almanya ve Türkiye Örneği

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ahmet ALEMDAR
Öğrenci No: N13121556
Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları
Programı: Türkiyat Araştırmaları
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

20.06.2018

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

(Prof. Dr. Eugenia Kermeli-Ünal)

Telefon: 0-312-2976771

Faks: 0-3122977171

E-posta: turkiyat@hacettepe.edu.tr

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
ETHICS BOARD WAIVER FORM FOR MASTERS THESIS WORK

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
TO THE DEPARTMENT OF TURKISH STUDIES

Date:20/06/2018

Thesis Title / Topic: Cultural Diplomacy: The Case of Germany and Turkey

My thesis work related to the title/topic above:

1. Does not perform experimentation on animals or people.
2. Does not necessitate the use of biological material (blood, urine, biological fluids and samples, etc.).
3. Does not involve any interference of the body's integrity.
4. Is not based on observational and descriptive research (survey, measures/scales, data scanning, system-model development).

I declare, I have carefully read Hacettepe University's Ethics Regulations and the Commission's Guidelines, and in order to proceed with my thesis according to these regulations I do not have to get permission from the Ethics Board for anything; in any infringement of the regulations I accept all legal responsibility and I declare that all the information I have provided is true.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Ahmet ALEMDAR
Student No: N13121556
Department: Turkish Studies
Program: Turkish Studies
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

20.06.2018

ADVISER COMMENTS AND APPROVAL

uygundur

(Prof. Dr. Eugenia Kermeli-Ünal)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 20/06/2018

Tez Başlığı / Konusu: Kültürel Diplomasi: Almanya ve Türkiye Örneği

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin, 18/06/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 3 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Ahmet ALEMDAR
Öğrenci No: N13121556
Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları
Programı: Türkiyat Araştırmaları
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

20.06.2018

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

(Prof. Dr. Eugenia Kermeli-Ünal)

**HACETTEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF TURKISH STUDIES
MASTERS THESIS ORIGINALITY REPORT**

**HACETTEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF TURKISH STUDIES
TO THE DEPARTMENT OF TURKISH STUDIES**

Date: 20/06/2018

Thesis Title / Topic: Cultural Diplomacy: The Case of Germany and Turkey

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options stated below on 18/06/2018 for the total of 127 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 3 %.

Filtering options applied:

1. Approval and Declaration sections excluded
2. Bibliography/Works Cited excluded
3. Quotes excluded
4. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Turkish Studies Institute Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Date and Signature

Name Surname: Ahmet ALEMDAR

Student No: N13121556

Department: Türkiyat Araştırmaları

Program: Türkiyat Araştırmaları

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

20.06.2018

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

(Prof. Dr. Eugenia Kermeli-Ünal)

Kültürel Diplomasi: Almanya ve Türkiye Örneği

ORIJINALLIK RAPORU

%**3**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**3**

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**1**

YAYINLAR

%**1**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.turkiye-turkmenistan.com İnternet Kaynağı	<%1
2	www.avrupa.info.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	inancozgurlugugirisimi.org İnternet Kaynağı	<%1
4	bankassets.org İnternet Kaynağı	<%1
5	bbytezarsivi.hacettepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
6	Submitted to Hacettepe University Öğrenci Ödevi	<%1
7	aregem.kultur.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	<%1
9	www.tgrthaber.com.tr İnternet Kaynağı	<%1